

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

Titulus XXIII. Concionator.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79340)

apertè vocavit eos *durâ cervicè &c.* S. Asterius Laudatione S. Stephani.

Da mihi navim vacuum, gubernatorem, nautas, funes, anchoras, omnia disposita; & nusquam esse spiritum venti: nonne cessat omnis qualiscunque apparatus, si desit operatio spiritus? Itâ fieri solet, licet sit ampla sermonis suppellex, & mens profunda, & intelligentia, & eloquentia; si non adsit Spiritus Sanctus, qui vim suppeditat, otiosa sunt omnia. S. Chrysostomus hom. de Spiritu Sancto adorando.

Quercus est fornicatio, glandes ferens, irrationabilium animalium escam, multo tempore tuâ in mente radicata. In arborum circuitu tuam dejecit conscientiam sermo meus. Meus sermo securis est; unô audisti die: quomodo unâ die cadat, quæ tantò tempore radices immisit? S. Chrylost. hom. 3. de pœnit.

Si quis acediosus invenitur inter nos, nolo, diutius ut fatigentur aures ejus sermone nostro contemptibili.

Transseat usque Bethlehem, & illud, in quod desiderant Angeli prospicere, prospiciat ibi Verbum Dei, quod Dominus ostendit nobis. Guarrie. serm. 7. de Nativ.

Quotidie cernimus, simplices sermone, propter Spiritus assitentiam, spirituales viros utiliter

hominum corda ferire; alios verò ornatò eloquiò in ventum verba perflare: ut non coram Deo glorietur omnis orator. S. Thom. Vill. ser. 4. post. D. 1. Quad.

Quandòque magis expugnatur diabolus virtute orationum sedentis in claustrò, quàm virtute prædicationis loquentis in publico. Unde in vita B. Hilarii legitur: plus perficiebat S. Martinus orando, quàm Hilarius prædicando. Hugo Card. in Jos. c. 22.

S. Antonius Pad. ex longa meditatione, & oratione, premens conciones, loquebatur, non ut homo, sed ut angelus. In Quadagesima concionans ita Patavinos commovit ad plañctum, & pœnitentiam; ut turmatim per plateas se cadentes incederent, inelamantes misericordia! misericordia! Corn. in Jer. Thr. præfat.

P. Ignatius Martínez S. J. vir magnæ doctrinæ, & majoris sanctitatis, Paduam veniens, linguamq; S. Antonii visitans, & exosculans, ita immutatus est, ut spiritum, & linguam, Sancti induisse videretur. Rediens enim in Lusitaniam, depositò veteri Rhetorum more, cepit concionari Apostolicè, tantò spiritu, & fructu; ut totam Lusitaniam converterit: quæ etiamnum ejus quasi Apostolici viri, memoriam veneratur, & celebrat. Cornelius ib.

TITULUS XXIII. CONCIONATOR.

§. I.

Figuræ, Symbola, similitudines ordine Alphabeti.

A.

A *Damas. Ut adamantem, & ut sili-*

cem, acidi faciem tuam. Ezech. 3. 9. Sed cur his comparatur Propheta, cum ad populos prædicaturus mittitur? adamas candidus, pulcher, & pretiosus est; silex deformis, niger, ac vilis. Talis suis auditoribus futurus erat, qui eum benignè aspicerent, & diligerent; velut adamas ipsis videbatur. Qui eum contemnerent, & odio haberent, velut silex incompositus erat. Sylv. in Matth. 3. capite 3. q. 1. Adamas attrahit ferrum; ecce zelus, qui attrahit peccatores. Silex ictus sustinet, neque reclamatione: ecce patientia; quæ verba sustinet, neque remurmurat. Hugo Card. in 2. Reg. 23.

Agricola. Unusquisque Doctorum pro eo, quod prædicat, docet, & instruit Auditores: agrum Ecclesiæ illius, quam docet, id est, credentium corda, videtur excolere. Orig. hom. 11. in Num.

Nemo mittens manum ad aratrum &c. Luc. 9. 62. Apparet, hunc fuisse de numero Discipulorum; alioquin non assimilaretur ei, qui applicuit manum suam ad aratrum. Aspiciere retro, est, mentem, affectumque habere ad impertinentia, & contraria evangelizandi statui, & officio; qualia sunt mundana negotia. *Aptus*

est regno Dei. Subaudi, evangelizando: ad hoc enim Discipuli eligebantur ad sequelam Christi. Cajetan. hic. Aratrum lingua est Prædicatoris, arans terram conscientiarum, ut faciat fructum &c. S. Vinc. Ferr. f. 3. Dom. Sexag.

Ancilla Sapientie. *Misit ancillas suas.* Prov. 9. 3. Sept. *misit servos suos.* Per ancillas accipe Prædicatores, Doctores, Prophetas, & Apostolos. Addit Hugo: hos vocari ancillas ob vilitatem, & humilitatem; & quia tractabiles erant ad infirmitatem proximi sublevandam. Sic enim ancillæ ad infirma, & durissima quæque se demiserunt, ut heræ suæ obsequantur. Corn. hic.

Angelus. *Angelus autem Domini descendebat &c.* Jo. 5. 4. Gilbert. f. 27 in Cant. bonus aquæ motus disputatio, & exagatio sacra pagina. Bene movetur, cum ejus discussione Conditor promovetur. Sed non est passim omnibus hæc permittenda licentia. Nec aquæ motus sanabat, nisi cum angelus descendens tempore suo movisset eam. Si a viris Angelicis divina Scriptura tractentur, in Ecclesia nullus erit tam deformis leprosus, nullus ita paralyticus, nullus tam amens; quin recipiat sanitatem. Sin viles homuli, impudentes, histriones, salubres aquas Evangelii moverint; eos adeò polluent; ut, quæ infirmis sanitati erant, sanis morbos allaturæ sint graves. Oliva t. 1. conc. 25. Piscina est pœnitentia, quâ lavamur à sordibus peccatorum; angelus

gelus autem est Doctor, qui movet aquam; dum movet ad compunctionem, vel ad lacrymarum gratiam. S. Bonav. l. 2. D. 4. Pent. Prædicandi scientia est quodammodo Angelica. Clem. Alex. l. 1. Strom. Per angelos intelliguntur homines angelorum officium habentes; qui sic aliis hominibus divina annuntiant. S. Thom. in 1. Cor. 13. lect. 1. *Qui facis angelos tuos spiritus.* Pf. 103. 4. Spirituales quique in Ecclesia spiritus appellantur, juxta illud: *qui facis ang. &c.* qui sunt angeli, cum sunt Prædicatores, & nuntii veritatis: ique sunt ignis, cum fervent spiritu; & eos, quos exhortantur, accendunt. S. Prosper hic. *Cum audieris, quod fuerit missus à Deo,* Jo. 1. 6. nihil privatum, vel humanum, dicere putes; sed divina omnia. Et idcirco etiam Angelus dicitur: Angeli enim virtus est, nihil proprium dicere. Theophyl. hic. Per Sodomam, Gen. 19. 1. significatur Mundus, per duos angelos Prædicatores; quos Dominus misit binos, & binos, propter geminam charitatem; aut propter mali destructionem, & boni ædificationem. Hugo Card. hic. Angeli Dei, id est, Nuntii sancti, in scala Jacob Gen. 28. 12. Prædicatores sunt veritatis. Rupert. c. 22. in Gen. Angeli ascendentes, & descendentes, Prædicatores sunt. V. Beda in Gen. c. 28. Jacob Patriarcha dormiens vult apertos caelos, scalam è caelo in terram, & Angelos ascendentes, & descendentes. Fiat hoc in Ecclesia. Angeli Dei, annuntiatores sunt veritatis; ascendunt, & videant: *In principio erat Verbum &c.* descendunt, & videant: *& verbum caro factum est.* Ascendant, ut erigant magnos; descendant, ut nutriant parvos: Vide ascendentem Paulum: *Sapientiam loquimur inter perfectos;* vide descendentem: *lac vobis potum dedi non escam.* S. Aug. in Pf. 44.

Apotheca. Fas tibi arcam &c. Gen. 6. 14. Tertia est Apothecaria. Hi sunt sacri verbi Prædicatores; in quibus est refectio, & unguenta animarum. Hugo Card. hic.

Architriclinus. Haurite nunc, & ferre architriclino. Jo. 2. 8. Non ait distribuite vinum convivis, sed primum *ferre architriclino,* qui præest mensæ (is, secundum aliquos, erat Sacerdos, qui nuptiis præerat) ut significaret, majores Ecclesiæ à se constitutos probatores spirituum. 2. Secundum charitatis ordinem in Ecclesia, quod à majoribus vinum fraternæ charitatis incipiat, & per eos ad minores derivetur. Decet enim majores, qui probatores sunt spirituum, prius Dei spiritus in se recepisse, & gustasse, de Ponte in Cant. 2. Exhort. 35. §. 4.

B.

Bos. Non ligabis os bovis &c. Deut. 25. 4. In bovis nomine vita Doctoris exprimitur. V. Beda hic.

Ubi non sunt boves, præsepe vacuum est. Prov. 14. 4. Bovis dotes congruunt Doctori. 1. Bos symbolum laboris. Unde Veteres, teste Pierio, volentes laborem pingere, pingebant caput bovis. 2. Bos animal innocens, sim-

plex, sincerum. 3. Bos alius laborat, non sibi. 4. Sunt validi & fortes. 5. Frugalis est cibi, tantumque paleas, herbas, & fœnum, comedit. 6. Erat victima: unde Religionis est Symbolum, & mortificationis &c. Corn. hic.

C.

Cælum. In omnem terram. Psalm. 18. 5. Prædicatores rectissime comparantur caelis, quod elevati à terra per contemplationem, ampli per charitatem, splendidi per Sapientiam, semper sereni per animi tranquillitatem, celerrimè moti ab intelligentia per obedientiam; pluentes per instructionem, tonantes per oburgationes, fulgurantes per miracula; multa bona terris largientes, & nihil ab eis quaerentes, per veram liberalitatem; purissimi ab omni forde per vitæ sanctitatem; denique habitaculum summi regis per justitiam perfectam sint. Robertus. Bellarm. hic.

Calamus. Lingua mea calamus Scriba. Pf. 44. 2. id est, Spiritus Sancti. q. d. quod loquor, à meipso non loquor, sed à Spiritu Sancto. Sicut enim calamus non scribit, quod vult; sed quod scribens vult: sic homo non prædicat à se; sed à Spiritu Sancto dictante, & scribente in corde Prædicatoris, & in cordibus audientium. Hugo Card. hic.

Campana. In veste summi Sacerdotis erant tintinabula. Ex. 28. 33. Cymbalum aliquando pulsatur ad prædicationem, aliquando pro funere, aliàs ad solennitates. Sic aliquando concionator agat de morte, aliàs de inferno &c. Stella in Luc. c. 3.

Canis. Famem patientur ut canes. Pf. 58. 7. Prædicator dicitur canis propter latratum prædicationis; propter linguam medicinatè, propter continuam famem. Philipp. 1. *testis est mihi D. us, quomodo captiam omnes &c.* propter Domini sui fidelitatem, propter luporum odium, propter venationem. Hugo Card. hic. Canes sunt omnes qui habent officium prædicandi: magis enim timent, & terrentur demones, clamore, & latratu, prædicationis; quam lupilatrato canum. S. Vinc. Ferr. l. 1. D. 2. Pasch. *Canes ling. bani ulcera ejus,* Luc. 16. 21. habet canis in ore latratum, in dentibus morsum, in lingua medicamentum. Sic bonus Prædicator debet hæc tria habere: latratus est verbum exhortationis; morsus est verbum oburgationis, sive increpationis, quod aliquando necessarium est; lingua medicamentum est verbum consolationis. Pinna in Eccl. Echol. 126. Glossa: Prædicatores patiuntur famem, quando Auditores non audiunt Verbum Dei. Mater S. Vincentio Ferr. gravida, ex utero suo saepe sibi videbatur audire, tanquam canis latrans sonos emitti. Consulti de ea viri docti responderunt: quod paritura esset infantem, qui esset futurus Evangelij ferventissimus Prædicator. Boll. 5. April. l. 1. cap. 1.

Collum. Collum zuum sicut monilia. Cant. 1. 9. In collo Ecclesiæ Doctorum persona designatur, qui & verbò ædificationis rudes instruunt, & ejusdem institutionis officio, cibum

Nn 2 saluti

salutis in confamilia sibi S. Ecclesiae membra transmittant. Monibus assimilatur: quia Doctorum spiritualium constantia caelestium virtutum munitur, simul & decoratur insignibus: utpote qui ea, quae verbò docent, operibus ostendunt. V. Beda l. 2. in Cant. 1.

Cor. Ego dormio, & cor meum vigilat Cant. 5. 2. Doctores Ecclesiae sunt ejus cor, à quo aliorum vita procedit: ideo vigiles civitatis dicuntur, de Ponte hic Exh. 7.

Currus. Ecce currus. 4. Reg. 2. 11. S. Greg. l. 2. in Ezech. hom. 21. Quid est, quòd Elias, *currus Israel, & auriga ejus* dicitur, nisi quia auriga agitat; currus portat? Doctor ergo, qui mores populi, & per patientiam sustinet, & sacri eloqui verbis docet; & currus dicitur, & auriga; quia tolerando portat; auriga, quia exhortando agitat.

Custos. *Invenerunt me custodes, &c.* Cant. 5. 7. Apostolici Praedicatores, qui custodes sunt Ecclesiae, Legum, & Sacramentorum ejus; animam percipiunt, cum caelestia bona praedicant; vulnerant, cum sagittas contritionis insigunt; tollunt pallium vitiosae verecundiae &c. de Ponte hic Exh. 37 §. 2. Id est, Praedicatorum, qui ad hoc praedicando discurrunt, ut à falsa doctrina & peccatis, Ecclesiam muniant, & defendant. Amore illi vulnerant. Rich. à S. Vict. hic c. 35. Custodes percipiunt sponfam, & vulnerant: quia Praedicatores sancti, dum caelestia loquuntur, amantem animam efficiunt, & majori amore sagittant. Pallium tollunt: quia si quid pompae secularis residuum erat in corde, exhortationibus suis ab animo auferunt. Pallium tollunt: quia aliquando ante verba Praedicatorum nos non cognoscebamus; ipsique omne, quod interius latebat, dum loquuntur, detegunt. Quod dum fit, amplius diligendi sunt; & ut pro nobis Dilecto loquantur, devotius exorandi. S. Greg. hic. Buccinatorum sancti, dum caelestia bona verè praedicant, amantem Dei animam sagittis amoris cadunt, ac vulnerant. Ab his deducimur, ab his impellimur, ad sponsum. Utinam ab his assidue caderetur sponsa, verberibus afficerentur homines! non tot, heu! miseri Christiani per assentationes Praedicatorum infelicissimè perirent. Hinc tanta peccatorum labe, hinc illa corruptela morum; quae singulae Fideles animae indies magis, ac magis turpiter insciuntur. Nam, cum in omni coetu hominum, tum in Religione Christiana, assentatione nihil est perniciosius; eorumque praesertim, qui comminandi, & objurgandi ceteros, officium susceperunt. Philo Carpathius hic,

D.

Debitores. *Quantum debes? - centum eoros tritici.* Luc. 16. 6. id est, praedicationem verbi divini, quò reficiuntur populi. Per triticum designatur verbum Dei, quò reficiuntur animae. Hoc habent Clerici, qui scientiam receperunt à Domino; ut eam Laicis praedicando ministrarent. Hugo Card. hic.

Dentes. *Dentes tui, sicut greges tonsurum.* Cant. 4. 2. Per hos Aug., Hier., Greg.

M., Nyssen. &c. intelligunt Praedicatores: quia panem, & cibum spirituales Scripturae Sacrae frangunt, & in partes per meditationem molunt; tum ut se nutriant, tum ut in corpus Ecclesiae, ad ceterorum Fidelium nutritionem, trajiciant. Praeterea, ut matres, & nutrices, cibum parvulis praemandunt. Deinde Infideles, & peccatores, molunt, non consumentes personas, sed errores, & vitia; ut eas Ecclesiae corpori adjungant, sicut dictum Petro Act. 10. 13. *occide, & manduca.* Ezech. 2. 8. & 3. 1. Apoc. 10. 9. dati libri ad edendum.

Devorato autem librò illis injunctum est, ut loquerentur, & prophetarent populis, & Gentibus. Liber autem iste sensu mysticò sacra Scriptura est. Dulcia sunt meditantibus, & loquentibus Pl. 118. 103. *quam dulcia faucibus meis &c.* Sed in ventre sunt amara: vel quia carni amarescunt, quae dulcescunt spiritui; vel quia internos excitant affectus doloris, compassionis, & tristitiae, ob peccata, & miseriae hominum, de Ponte hic Exh. 4. §. 1. Dentes sunt, cum corripunt inquietos. V. Beda hic l. 4. Sicut per oculos Praedicatorum intelligitur, quia per eos Ecclesia illuminatur; similiter & Dentes ejusdem possunt dici, quia per eos Infideles consumuntur, & parvuli nutriuntur. Dentes quippe bene sancti Praedicatorum vocantur: quia dum sanctam Scripturam exponendo minoribus fratribus elucidant, quasi panem parvulis, tanquam matres filiis, commallicant, quò infirmi ad fortiora convalescant. S. Greg. hic. Sanctae Ecclesiae Dentes accipimus eos, qui praedicationibus suis peccantium duritiam conterunt. V. Beda in Exposit. Job. l. 33.

E.

Equus. *Ecce equus albus.* Apoc. 6. 2. Tales equi, seu Praedicatorum, sunt albi; quia portant laeta, & jucunda pacis, & salutis. *Quam pulchri sunt super montes.* II. 2. 7. Syll. hic.

Ordo Praedicatorum Equus Christi regis dicitur, in quo ipse per orbem vehitur. Stella. Dom. 22. Pent.

F.

Faber. *Porrò faber ferrarius &c.* 1. Reg. 13. 19. Verum Deus elusit cautionem, & prudentiam, Philistinorum; dum per Samuelem Hebraeis dedit victoriã sine ferro, & armis ferreis. Unde S. Greg. amati ab inermibus victi sunt; ut totum, quòd vincitur, omnipotentis Dei laudibus tribuatur. Tropol. faber ferrarius Praedicator, & quisvis alius castigator vitiorum. Hunc tollere conantur Philisthaei, id est, demones. Sic S. Greg. Beda. Hugo &c. qui addunt: demonem adimere Fidelibus fabros ferrarios, id est, bonos Praedicatorum, vitiorum castigatores; cum facit, ut illi subilia, poetica, vana, elegantia, & placentia populo, praedicent; ac plausum populi querant, non planctum. Corn. hic. Faber ferrarius est Praedicator, qui operatur in igne, vel malleo super incudem; id est, in verbis sacrae Scripturae, quae sunt ignis & malleus. Jer. 23. 29.

nunquid non verba mea sunt quasi ignis, & malleus conserens petram? Verba Domini sunt ignis, quia consumunt rubiginem peccatorum, & calefaciunt ad amorem Dei; & illuminant, ad agnoscendos articulos fidei. Sunt etiam malleus, quia duritiam cordium frangunt, & emolliunt, ad compunctionem. Incus est cor peccatoris, super quem debet Prædicator operari, & formare vas, in honorem in domo Domini. Caverant autem Philisthæi &c. id est, maligni spiritus cavent, ne sit Prædicator in populo Dei; quia per prædicationem convertuntur ad Deum; qui, ob defectum verbi Dei, remanent, & moriuntur in peccatis. Hugo Card. hic.

Favus. Comedit favum cum melle meo. Cant. 5. 1. Favo comparantur hi, qui in literis facis dulcedinem sensuum spiritualium investigare, atque, ad salutem audientium, elucidare prædicando noverant. V. Beda hic.

Flos uvæ. Olet flos uvæ, quia magna est virtus, & opinio Prædicatorum, qui inebriant mentes audientium. S. Greg. in Ezechiel. l. 1. c. 6.

G.

Gallina. Clamat, ut congreges. Picinelli.

Gallus Petri. Continuò gallus cantavit. Matth. 26. 74. Gallus gerit correptoris five Prædicatoris, imaginem: continuò canit, ut Petrum admoneat, & corripiat; ne difficilior reddatur decursu temporis penitudo. S. Chryf. hom. de neg. Petri: ille invictus Petri accusator, prævisus Dominicæ sententiæ præco, ac patronus, negationis proclamator, prænotionis index; ac penitentia, lacrymarumque, admonitor. Escob. t. Coll. Chr. Obs. 4. Prædicator sanctus, dum caliginosò hóc clamat in tempore, quasi Gallus clamat in nocte; cum dicit: *hora est jam nos de somno surgere.* Rom. 13. 11. S. Greg. l. pastor. curæ c. 44. Gallus supra Ecclesiam Prædicatores designat. Pervigil enim profundæ noctis horas suo cantu dividit, dormientes excitat, diem appropinquantem præcinit; sed prius seipsum alarum verbere ad cantandum excitat. Durand. Ration. div. offic. l. 1. cap. 1. de Ecclesia. Quare Galli Prædicatores dicuntur? quia inter præsentis vitæ tenebras, verum manè, hoc est, veram lucem, prædicando, annuntiant gloriam æternæ beatitudinis. Saloniis. in Proverb. Gallus Prædicator est, qui cantat. 1. Cor. 15. 34. *evigilate justi, & nolite peccare.* Ad cujus etiam cantum Dominus convertitur ad peccatorem; & tunc peccator flet amarè. Hugo in Luc. c. 20. Post Petri negationem statim gallus cantat, quia in Gallo Prædicator significatur. Nulla ergo mora debet esse inter peccatum, & Prædicantis exhortationem. Hugo Card. hic. Gallus Lem. *Excussit, inde canit.* S. Greg. l. mor. 30. c. 4. Sancti, cum verbum Prædicationis movent, prius se in sanctis exercitationibus exercent; ne, in semetipsis torpentes opere, alios excitent voce: sed ante se per sublimita facta excutiunt; & tunc ad bene agendum alios sollicitos reddunt. Picinelli.

Genæ. Sicut fragmen mali Punici generatae. Cant. 4. 3. Quid per Genas Ecclesiæ, nisi eosdem ipsos Prædicatores intelligimus; qui, dum in populis, ut eis proficiant, eminent; quasi in facie Ecclesiæ manifesti apparent. S. Greg. hic.

J.

Jesus. Post hac abiit Jesus &c. Jo. 6. 1. Per Jesum intelligitur Prædicator, qui seipsum salvare debet per bonam vitam, & alios per sanam Doctrinam. Hic Prædicator refecturus plebem verbò prædicationis, primò mare hujus Seculi transire debet; & elongare, & ascendere in montem vitæ eminentis: & tunc sequetur eum, id est, imitabitur multitudo magna plebis. Hugo hic.

Jonathas. Interpretatur columbæ donum; præditos Spiritu Sanctò Doctores designat. V. Beda in 1. Reg. 14. *Ascendit Jonathas manibus, & pedibus, reptans &c.* 1. Reg. 14. 13. Manifestum est, majora tentationum obstacula majore virtutum nisu debere transcendit: quod tunc ritè perficitur, cum armatus contra hostem humilis auditor spiritualis per omnia sequitur exempla præceptoris. Id. hic.

L.

Labia. Labia ejus lilia stillantia myrrham primam. Cant. 5. 13. Labia Dilecti sunt Prædicatores: quia verbum ejus loquuntur, & voluntatem ejus annuntiant. Quæ labia sunt sicut lilia: quia candorem habent innocentia, & odorem bonæ famæ. Rich. à S. Vict. hic. *Sicut vitra coccinea labia tua.* Cant. 4. 3. Labia sponse cocco assimilantur: quia Dominici sanguinis, quò redempta est, pretium prædicare non cessat Ecclesia, sed sedula decantat: *mihi autem absit gloriari &c.* Gal. 6. 14. V. Beda in Cant. Labia Ecclesiæ, juxta S. Greg., Anselm., Bedam, &c. Prædicatores, dentibus prius comparati ob munditiam; nunc rubicundis labiis ob charitatem: ut similes sint sponso candido, & rubicundo. Coccinea iis labia, quia igne Spiritus Sancti rubricata, sicut II. 6. 6. calculò ignitò. Itè coccinea à sanguine Christi, quem potissimum prædicant juxta 1. Cor. 1. 23. Quem etiam Apostolorum labia diebus Pentecostes, utpote recenti Christi sanguine tincta, ardentè prædicabant: Magistrum imitantes de Passione sua sæpius loquentem. de Ponte hic Exh. 6. §. 3. *Favus distillans labia tua.* Cant. 4. 11. Prædicatores integerrimi labia sunt Ecclesiæ, quæ dulcissima doctrinæ Christianæ præcepta, salutariaque eloquia, parvulis effundunt ad fidem alendis. Philo Carpath. hic. *Labia ejus lilia.* Cant. 5. 13. Possunt per labia stillantia Prædicatores fidei intelligere: qui, dum fortissimorum Martyrum gesta, & exempla, prædicant; myrrham populis stillare videntur. Id. hic.

Lingua canis. Canum lingua, dum tingit, curat. Ità & sancti Doctores lingunt peccata nostra, & curant; dum ad penitentiam nos provocant. Haymo D. 1. Trinit. Sicut canes, ità Apostoli, & Prædicatores, medicamentum

linguâ ferunt; quia prædicando sanant. S. Euseb. Emisl. fer. 5. post Dom. 2. Quadrag. Canes lingentes vulnera sunt Prædicatores curantes prædicando peccata. Hugo Cardin. in Luc. 16.

M.

Magister. *Vos vocatis me Magister. & Domine.* Jo. 13. 13. Ille perfectus Magister est, qui potestatem habet, Discipulorum mentibus doctrinam imprimere; & non tantum docere, sed & dominari cordibus. Bæzal. 3. cap. 7. §. 26.

Mater Christi. *Ecce mater tua &c.* Matth. 12. 47. Qui Christi frater, & soror est, credendo; mater efficitur prædicando: quasi enim parit Christum, quem cordi audientis infundit. S. Greg. l. 40. homiliar. hom. 3. hic. Quid est, quod Maria portat Jesum in utero, Joseph in humero in Ægyptum, Simeon in brachiis? Maria significat Prædicatores, Joseph penitentes, Simeon bonos operatores. Quin enim aliis Evangelizat, quasi Jesum in utero portat: ut eum aliis, vel potius alios ei pariat. De talibus Paulus: *filioli, quos iterum parturio.* Qui verò pro Christo laboribus fatigantur, qui persecutiones patiuntur; meritò isti portare eum in humero dicuntur. Si quis autem est, qui porrigat panem esurienti, potum sitienti, ceteraque opera misericordie sollicitè impendat, genti; nonne iste rectè videtur eum portare in brachiis? S. Bern. ex sermon. brevib. l. 8. Universi ordinis Prædicatorum, quoscunque Spiritus Sanctus misit, qui ordo verè Mater Ecclesia est; eorum intentio talis est, talis affectus; ut spirituales parere filios, & Christum formare, valeant in suis auditoribus. S. Rupert. de S. Spir. operib. c. 3. Matrum natura est, filios scabie, vel immundâ forde vitatos, multò facilius exiguò dierum spatio mundare, quam alii quivis longò tempore. Hujus rei causa: quòd matres humilia quæque obsequia non dedignantur; atque potius delectantur; dum ad filiorum fordida loca manus admovent. Sic Episcopo (Prædicatori) est faciendum, quem omnium matrum superare charitatem necesse est; Non debet recusare, ad humillimum quemque sermonem sese demittere, ubi cunque res postulat; qui, nisi ipse se inclinet, erigere jacentes non valebit. Ibid. Clarius l. 1, or. 17. Sicut proles carnalis non potest generari sine amore carnali; sic nec spirituali sine benevolentia spirituali. S. Bonav. Proæmio in Evang. S. Luca.

Mensa. *Pones super mensam panes propositionis.* Ex. 25. 30. Panes propositionis super mensam positi, sunt Doctores spirituales; qui cunctis Ecclesiam intransibibus refectionem verbi celestis afferunt: qui rectè *propositionis* vocantur; quia in propatulo semper debet esse universis Fidelibus sermo communis. Escob. t. 3. Colloq. Chr. sect. 2. Obs. l. v. 3.

Mons. *Inter medium montium pertransibunt aquæ.* Pf. 103. 10. Montes sunt Prædicatores magni, qui de humilitatis convalli-

bus aquas veritatis emittunt. S. Prosper hic. *Et stillabant montes dulcedinem.* Amos 9. 13. Bonæ operationis studiosi viri, propter altitudinem beatæ vitæ, quæ vivunt in Ecclesia, montes dicuntur: qui dulcedinem sanctæ conversationis, quasi stillas lucidissimas fundunt, aliis prædicando. Beda hic.

Moses. *Spiritus Domini super me.* II. 61. 1. Indicat, qualis debeat esse Doctor Scripturæ Evangelicæ; adjungens, qualem debeat habere Auditorem. Doctor debet esse inunctus divinâ gratiâ, influitus merâ obedientiâ, inflammatus benevolentia fraternâ. Moses signat Doctorem Legis divinæ, qui educit populum de tenebris ignorantie culpæ. S. Bonavent. Proæm. in Luc.

N.

Negotiator. *Negotiamini, dum venio.* Luc. 19. 13. Per vocationem fervorem intelligimus vocationem Prædicatorum: negotiamini prædicando, & fructificando. hæc negotiatio est optima; quò quis spiritualia dat, ut spiritualia colligat. II. 23. 18. erunt negotiationes ejus, & mercedes sanctificatæ Domino. S. Bonavent. hic.

Nubes. Rectè Prædicatores sancti nubes sunt appellati; quia verbis pluunt, miraculis coruscant. S. Greg. in Ezech. c. 4. hom. 18. Beatus, cujus mens, tanquam nubes pluvis divinæ gratiæ plena est, animasque mortalium ad incrementum fructuum vitæ capiendum irrigat. S. Ephrem lib. de Beatitudinib. Nubes, ait Olympiodorus, sunt viri sancti, quorum unus fuit Moyses, qui dicit: *concrevit ut pluvia doctrinam.* Deut. 32. 1. Sancti ergo repleti divinò verbò effundunt foecundum doctrinæ imbrem. Et S. Ambr. l. 3. ep. 19. ad Constantium; qui multa legit, & intelligit, impletur; qui fuerit impletus, alios rigat; ideòque Scriptura dicit: si repletæ fuerint nubes, imbrem super terram effundent. Eccl. 11. 3. Corn. in Eccles. hic.

Nuntius. Tria sunt signa evidentia, quibus probatur; utrum Prædicator à Domino sit missus ad Evangelium prædicandum. Primum est Pontificis, & maximè Pontificis summi, qui est locò Petri, imò Jesu Christi; unde qui ab eo mittitur, à Christo mittitur. Secundum est zelus animarum in persona, quæ mittitur: quando scilicet principaliter quarit DEI honorem, & animarum salutem. Tertium est fructificatio, & conversio Auditorum. Per primum sunt Nuntii Patris, per secundum Filii, per tertium Spiritus Sancti. S. Bonavent. in Luc. cap. 9. Quilibet Religiosus, Clericus, vel Prælati, prædicans doctrinam Evangelicam, est Nuntius DEI, invitans vos ad convivium. S. Vinc. Ferr. l. 1. Dom. 20. Pent.

Oliva.

O.

Olivæ. Qui per olivam, Judic. 9. 8. quæ & signum pacis offendit, & olei pinguedinem fundit; nisi illi designantur, qui Spiritus Sancti delibuti pinguedine, evangelizando pacem, reconciliant homines Creatori. S. Petr. Dam. opusc. 2. contra Clericos Aulic.

P.

Pedes Domini Prædicatores Evangelii. S. Aug. l. 50. homil. f. 23. *Pedes Christi sancti Prædicatores.* Deut. 33. 3. *qui appropinquant pedibus ejus, accipient de doctrinis illius.* Sancti. Anselmus lib. de vestim. membr. &c. Christi.

Piscator. *Faciam vos fieri piscatores hominum.* Marci 1. 17. Per rete significatur verbum Prædicationis, per navim Ecclesia, per mare Mundus, per piscatorem Prædicator; per prædicationem in studio, quæ diversi eadem in fide, spe, & charitate, spiritualiter colliguntur. Dion. Carthuf. hic.

Piscatores autem descenderant, & lavabant retia. Luc 5. 2. Quare piscatores lavabant retia? Resp. Beda: Piscatores sunt Ecclesiæ Doctores; qui nos rei fidei comprehensos, de profundo ad lumen elatos, sicut pisces littori, sic terræ viventium advehunt. Sed hæc retia modò laxantur in capturam, modò lora plicantur: quia non omne tempus est habile doctrinæ. Sed nunc exercenda lingua Doctoris, nunc suimet cura gerenda. Sylv. in Luc. 5. q. 4. Post officium piscationis lavant retia piscatores, quando Prædicatores sanctæ Ecclesiæ post expletam prædicationem, lacrymis abluunt, quod in prædicatione, aut forte per jactantiam, aut negligentiam, deliquerunt. Haymo. *Ex hoc homines eris capiens.* Luc. 5. 10. Utinam ego miser peccator hodie unum pisciculum, unum hominem, Deo meo Jesu Christo capere possem. S. Bonav. l. 3. D. 4. Pent.

Porta Cæli. Potest etiã portæ nomine unusquisque Prædicator intelligi: quia, quisquis nobis januam cælestis regni ore suo aperit, porta est. S. Greg. in Ezech. 40. hom. 15.

S.

Sagitta. *Sagitta electa.* Il. 49. 2. sunt sancti Doctores, qui perspicuè Domini Dei omnipotentis credentibus aperiunt voluntatem. V. Beda hom. in Nat. S. Jo. Bapt. Sermo sagitta est; & justus quidem sermo, cum arguit, & corrigit peccatorem, velut sagittâ compungit, & transforsat cor ejus; ut converterat ad poenitentiam, & salvetur. Orig. in Pl. 36. hom. 2. Quicunq; Prædicator loquitur verbum Dei, ad salutem hominum consummandam, sagitta Dei dici potest. Id. hom. 3. ib. Sermo Dei sagitta. Sap. 5. 12. *Sagitta emissa in locum destinatum.* Venator cor petis; sic tu non aures, sed cor. Summa Prædic. Prædicator.

Sal. *Vos estis sal terræ.* Matth. 5. 13. Sal non modò injicitur cibis, dum coquantur, dum aptantur; sed etiam mensæ apponitur. Ut, dum mandendi sunt, juxta cujusque palatum iterum sale condiantur. Sic Prædicator non tan-

tum condire debet mentes Auditorum, dum initio ad virtutem vel ad fidem, trahuntur; sed etiam eos per virtutis viam perducere piis monitis. Pigna in Eccl. Eth. 263.

Cibus Dei populus, condimentum Sacerdos. S. Greg. M. hom. 17. in Evang. Sicut sal suâ acrimoniâ generat sitim; ita Prædicatores debent excitare sitim rerum cælestium. Sal in omnibus quatuor elementis periclitatur, & suum esse amittit; solum verò in cibis adhibitus utilis est: in aère humectatur, in aqua liquefit, in igne proficit, & consumitur; in terra sterilizat, & eam reddit sterilem. Sic Prædicator in aère vanæ gloriæ infatuatur; in aqua adulationis, & delectationis, evanescit; in igne invidiæ, murmurationum, detractionum, consumitur, & perit; in terra autem ambitionis, proprii lucri sterilefit: solum in cibis spiritualibus doctrinæ, & exempli, quos suis præbet, utilis est, & gratus. Sylv. in Matth. 5. q. 5. *Vos estis sal terræ,* mordentes, & condientes doctrinâ, & reprehensionibus dissolutos; ut non pariant vermes perpetuos. Theophyl. hic.

Scriba. *Omnis Scriba doctus.* Matth. 13. 52. Scriba, id est, Doctor, Prædicator; in regno, id est, ad regnum cælorum, ut habet Syrus, scilicet prædicandum. Arab. Scriba, qui docet pro regno cælorum. Corn. hic. Scriba ille in Sancta Ecclesia Prædicator est, qui & nova scit proponere de suavitate regni; & verusta de terrore supplicii: ut vel pœnæ terreant, quos præmia non invitant. S. Greg. hom. 11. in Evang.

Seducitor. *Quidam dicebant, quia bonus est; alii autem dicebant non, sed seducit turbas.* Jo. 7. 12. Dicitur hoc est; ad eorum solatium, qui postea prædicantes verbum Dei, futuri erant infiduciores, & veraces. Si enim seducere decipere est; nec Christus seducitor, nec Apostoli ejus, nec quisquam, seducitor debet esse Christianus: si autem seducere, alium aliunde ad aliud persuadendo, ducere est; quærendum est, unde? & quò? Si à malo ad bonum; bonus seducitor est: Si à bono ad malum; malus seducitor est. In hac ergo parte, quæ seducuntur homines de malo ad bonum, utinam omnes seductores, & vocemur, & simus. S. Aug. tr. 29. in Jo.

Seminator. *Exiit qui seminat.* Luc. 8. 5. Seminator est Christus, vel Prædicator ipsius; semen est verbum. S. Anton. Pad. serm. in Sexag.

Stabularius est ille, Luc. 10. 35. qui dixit: misit me Christus evangelizare. Stabularii sunt illi, quibus dicitur: *ite in Mundum universum, & predicare Evangelium omni creatura.* S. Ambros. hic. *Dedit duos denarios Stabulario.* Stabularii typum gerunt Apostoli, & qui illos secuti sunt, Doctores, & Pastores. Per duos denarios duo testamenta designat. S. Titus Boltrenf. hic.

Stella. Quantum stella Magis nocte dedit quarentibus lucem, tantum Doctoris sermo, ortus Dominici præbet audientibus claritatem. S. Chrysol. l. 143.

Tuba

T.

Tuba Gedeon. Vide, quàm bene sibi conveniant, praelium Proto-Martyris Stephani, & praelium Gedeonis. Si enim per tubas Prædicatorum voces significantur, Judic. 7. 20. tunc B. Stephanus tubâ sonabat, quando incredulos Judæos arguebat. Quando verò prodigia, & signa magna, faciebat; tunc utique lampades in manu tenebat. Tunc autem Judæi lævientes Proto-Martyris lagunculam frugerunt, quando eum lapidaverunt. Euseb. Emis. in Nat. S. Steph.

Tubicines. Populi Christiani Tubicines sunt Prædicatores. Tuba etiam manu tangenda. S. Vinc. Ferr. f. 1. D. Oculi. *Ubi audiveris buccinam, dicit vab!* Job. 39. 25. Quando audiverit adversarius vester, inquit Dominus, buccinam, id est, unumquemque Doctorem Ecclesiæ ahortantem comilitones suos, ut contra adversarium stent fortes in præliò; stupenti animò, auribusque attonitis, ait: *vab!* q. d. quid est, quod audio? an quisquam præsumit, aut contra me saltè cogitat bella conferere? V. Beda lib. 3 c. 8. in Job.

Turtur. Verè turturem exhibes, si gemere doceas. S. Bern. f. 59 in Cant.

II.

Ubera Christi. *Meliora sunt ubera tua vinò.* Cant. 1. 1. id est Apostoli tui, & Evangelici Pastores, & Doctores, quos à te instructos vice tui substituis; multò sunt meliores, quàm antiqui Prophetæ; quorum spiritus erat acris sicut vinum: at spiritus tuorum Apostolorum &c. est spiritus amoris; suntque instar matrum, quæ uberibus suis lactant infantulos suos. de Ponte Exh. 19. §. 1. *Spes mea ab uberibus matris mea.* Pl. 21. 10. Ubera matris sunt Prædicatores, qui debent pascere parvulos filios Ecclesiæ. Hugo Card. hic.

Venator. *Mittam venatores.* Jer. 16. 16. Habet domus Dei, quæ est Ecclesia Dei viventis, venatores missos à Deo. Attende ergo multà cum diligentia, nè fortè fugiat te præda; ut efferatos per improbitatem, verbò veritatis convictos, Salvatori offeras. Theodoretus in Philotheo. Vide superius Piscator. sermo Dei sagitta &c.

Vinitores ejus Apostoli sunt, Of. 2. 15. & quique Apostolici successores officii, id est, Prædicatores veritatis. S. Rupert. de oper. S. Spir. in c. 2. Of.

Vomer. *Sexcentos viros vomere &c.* Judic. 3. 31. Vomer significat vim verbi Dei in animo, quò eradicantur spinæ vitiòrum, & cordis duritia mollitur. Corn. hic. Vomer etiam significat linguam Prædicantium, ut docet S. Hier. in Is. 2.

§. II.

Concionatoris laudes, dignitas, officium sublimè.

Ex Veteri, & Novo.

Adjutorium simile sui. Gen. 2. 18. Hi sunt Doctores, & Prædicatores. 1. Cor. 3. 9. *DEI sumus adjutores.* Sed non est verus adjutor, qui non est similis ei. Hugo Card. hic.

Hæc sunt verba, que locutus est Moyses ad omnem Israel trans Jordanem in soliudine campestri. Deut. 1. 1. Miraculo factum videtur, ut Moysis vox à toto Israel, id est, à duobus, vel tribus hominum millionibus audiretur. Ità vox S. Antonii Pad., S. Vincentii Ferrerii, & aliorum Præconum Apostolicorum, ad plures leucas, non tantum audita, sed & intellecta fuit à Gentibus exteris, & illorum lingue imperitis. Cornelius hic. Principes olim erant Concionatores. Sic Moyses Legislator, & Dux Israelis, crebrò concionatus est ad populum; cum ei Legem Dei promulgaret, & inculcasset: ut patet Ex. 20. 1. &c. Imò Deuteronomium non est aliud, quàm ardens, & contenta concio; quâ Moyses moriturus Israelem ad studium Legis, cultumque Dei, adhortatur. Similem eadem de re concionem ad populum habuit successor Moysis Josue 24. 1. jam moriturus capite ultimò. Job. 29. 7. Samuel 1. Reg. 12. 7. Machab. 2. 27. David Pl. 48. 2. & Pl. 77. 1. Ipse Ezechias ad Sacerdotes, & Levitas, concionatus est: exhortando eos ad purgationem templi, & Legis Zelum. 2. Paral. 29. 3. Ezechiam avum suum zelò, & concione imitatus est Josias rex 4. Reg. 23. 1. 2. Similem exhortationem ad Patres Concilii Nicæni habuit Constantinus Magnus, teste Eusebio in ejus vita; Carolus Magnus ad Saxones. Cornelius in Eccl. cap. 1. 1.

Vox Domini. Pl. 28. 3. est ipse Prædicator. Jo. 1. 23. *ego vox clamantis &c.* Et dicitur vox: quia quidquid est in eo, debet esse vox, ad vocandum populum ad penitentiam. *Vox Domini in virtute:* quia per eam fiunt miracula spiritualia. Matth. 11. 5. *cæci vident, claudi ambulans.* *Misit verbum suum, & sanavit eos.* Pl. 106. 20. Hugo Card. hic.

Homini est, animam præparare. Prov. 16. 1. q. d. homo in animo suo rectè cogitationes ordinat, & disponit: sicut Dux in acie ordinat milites; sic mente ordinat homo ea, quæ dicturus est, sibi que dicit: hoc dicam primò locò, hoc secundo &c. At Dei est ordinare, & disponere sermones; ut, quod mente concepisti, & ordinasti, hoc ordinatè, appositè, & efficaciter, ore proloquaris. Nam hominis quidem est exterius loqui, & formare verba; sed Dei solius est, eis interius dare vim, & vigorem, ad persuadendum id, quod sonant, audienti: alioquin loquens est velut *as sonans, aut cymbalum tinniens*, ut loquitur Paulus 1. Cor. 13. 1. Sicut enim agricola ferit semen, sed Deus solus sementi internam indit vim germinandi; sic

in Verbo Dei &c. Ità S. August. apud Posidon. in vita ejus narrat : se in concione quadam profus alia dixisse, quam prius mente conceperat ; ac postea advertisse, id factum à Deo, ad convertendum quandam Manichæum, qui concioni intererat. Corn. hic.

Introduxit me in cellam vinariam. Cant. 2. 4. Per hanc cellam, seu *domum vinariam*, ut est in Hebræo, accipiunt Orig. hom. 3. & 4. Theodoret. &c. domum Sapientia : puta gymnasia, vel templa ; in qua inducitur populus fidelis, ut ibi à Doctōribus, & Prædicatoribus, hauriat vinum veræ Sapientia ; id est, cognitio- nis, timoris, & amoris, Dei. hinc S. Greg. & A- ponius, per cellam hanc accipiunt Sacram Scripturam : hæc enim vinum cœlestis sapientia nobis propinat. Corn. hic.

Aperi mihi soror mea. Cant. 5. 2. Jam sponsa Ecclesia ostium cordis aperuerat sponso, totumque cor illi tradiderat, ut patet ex illo Cant. 2. 16. *Dilectus meus mihi, & ego illi* ; pul- sat tamen id Sponsus hic, ut sponsa Ecclesia pro- ximorum quoque clausa corda per suos Concio- natores clave prædicationis aperiat. ait Cassiodor. Beda, Honor., Richard, Anselmus, Rupert. &c. S. Aug. l. 57. in Jo. Pulsat, ut excutiat quietem sanctis otiosis, & clamat : *aperi mihi*, prædica me. Corn. hic.

Pessulum ostii mei aperui Dilecto meo. Cant. 5. 6. Quid per pessulum, nisi silentii signatur firmamentum. Pessulum ergo ostii mei aperitur Dilecto, quando indictum ori silentium propter Christum resolvitur, ut audientes adifi- centur. Et quam pulcher ordo loquendi ! pri- us myrrha stillat de manibus, & digiti myrrhâ probatissimâ pleni monstrantur : ac deinde pessu- lum ostii Dilecto aperitur : id est, prius vita lauda- bilis in exemplum præparatur ; & deinde doctrina, fidem quaerens audientium, pal- lam profertur. S. Rupertus in Cant. hic. l. 5.

Anima mea l. que facta est, ut locutus est. Cant. 5. 6. Quando ? vel ubi locutus est ? nimi- rum quando, vel ubi ego pessulum ostii mei Di- lecto aperui : loquendo scilicet pro utilitate audi- entium ea, quæ sunt Dilecti ; tunc & ibi locutus est Dilectus : non enim ego eram, quæ loque- bar ; sed qui loquebatur in me. Id. ib.

Et dignationem consequaris corrogatio- nis. Eccli. 32. 3. Propriè, & genuinè, per cor- rogationem accipe collectionem symbolorum, quam faciebant convivæ, ut eam, quasi tributum suo Regi, & Præfecto, offerant. Addit noster Salazar : in Prov. 23. 21. Convivas Symposiar- chæ corrogasse symbolum ex munusculis mysti- cis. Nam v. g. aliquis, ut Symposiarchæ robor, & lacertos, commendaret ; armum illi deferrebat : alius, ut ejusdem facundiam dilauda- ret, linguam deferrebat : alius, ut vigilantiam ejus innueret, oculum mittebat : alius, ut amorem testaretur, cor, vel pectus dabat. Hoc autem non nisi in splendidissimis coenis fieri solitum. Sic Samuel Sauli regi armum ; ut regi futuro for- titudinem commendaret. *Ecce, comede, in-* Polyanth. Sacr. Tom. I.

quit, quia de industria servatum est tibi. 1. Reg. 9. 23. 24. Et Philo in Joseph tradit : à Joseph missum Benjamin fratri in mensâ pectus- culum ; ut illum sibi in pectore, & amoribus ef- fe, significaret. Mysticè hæc adaptes Præfectis mensâ spiritualis, Episcopis, Pastoribus, Concio- natoribus : his enim cura incumbit, instruendi mensam doctrinæ, Eucharistiæ ; quâ quémque erudiant, & pascant ad vitam æternam. Corn. hic.

Candidiores Nazarei nive, nitidio- res lacte. Thr. 4. 7. In nive sola est candoris pulchritudo, in lacte cum nitore est & saporis dul- cedo. Parum ergo erat, fuisse candidiores nive, nisi fuissent & nitidiores lacte : id est, parum fuisset, propriâ sibi munditiâ candidos fuisse ; nisi à venientibus ad se, per sermonem suum, gustum præbuisissent dulcedinis æternæ. Sed & cum can- didi, & nitidi essent, passionibus superadditis quandam purpureum traxerunt ruborem : nam *verbera experti sunt.* Sanct. Rupertus in Jerem.

Fili hominis ; sume tibi laterem, & po- nes eum coram te, & describes in eo civita- tem Jerusalem. Ezech. 4. 1. Quibus ver- bis declarat ; opus esse, ut Magister ex luto discipulos faciat templum Dei. S. Nilus lib. Af- cetic.

Simplices sicut columba. Matth. 10. 16. In eo videlicet ; quòd nihil eorum faciunt, quæ corvi solent facere : corvi, inquam, id est, homi- nes mali, rapaces, cupidi ; pro Mundo, vel pro his, quæ Mundi sunt, litigantes, invicem mor- dentes, invicem laniantes. S. Rupert. Append. ex l. 8. in Matth.

Simile est regnum cœlorum sagena. Matth. 13. 47. Judæa obstupuit, & multò magis Ec- clesia, ob inaudita prodigia, quibus stipatus, & comitatus Joannes in lucem prodit. Ortus præ- nuntiatus ab Archangelo ; Zacharias de eo du- bitans obmutuit. Sterilis Elisabeth, quia credi- dit, concepit. Infanti in utero matris accele- ratas usus rationis ; anima abstersa originis maculâ, Spiritu Sancto repleta. In nati gratiam loquendi facultas restituitur patri. Palæstina tota ad pri- mos Joannis vagitus lætatur, exultat, dies festos agit. Cur Deus largitur infanti hanc prærogati- varum magnificentiam ? & tam publicam gloriam ? An ad Sceptrum Israelis destinatur ? minime. An ad Pontificatum parabatur ? non. Num à Ro- manorum jugo Abraham stirpem liberaturus ? haud. Cur igitur in ortu tot bonis repletur ? quia debet populo prædicare Legis observantiam, & adventum Messia. S. August. l. 38. de verbis Dom. in ipso Evangelio, quantus, & qualis vir Joannes fuerit, invenimus ; ut ex dignita- te dispensatoris intelligatur, quanti pretii sit ver- bum, quod per talem dici potuit. Oliva tom. 2. conc. 3.

Ex Patribus, & aliis.

Doctrina electi Prædicatoris quid est aliud, quàm dies eruditi discipuli? S. Greg. in 1. Reg. c. 10.

Si mercedem suam non perdet, qui calicem aquæ frigidæ sitienti porrigit; quantam mercedem recipiet, qui animæ perpetuæ victuri salutaris Sapientiæ aquam scribendo ministrat? Quot enim literas debite formas, tot Deo hostias laudis offers. Thom. Kemp. conc. 20.

Prædicator vox Dei est, qui loquitur in illo: non venis audire hominem, sed Deum in homine. S. Thom. Vill. Dom. Sexag.

In prædicatione complentur opera misericordiæ: quia ibi captivi dæmonum contritione redimuntur, esurientes verbó Domini pascuntur, infirmi ex peccatis visitantur, nudi virtutibus induuntur; & sic de aliis. S. Vinc. Ferr. serm. de S. Thoma Aquin.

Adeo proprium est Episcoporum concionari; ut, si primos Ecclesiæ Canones revolvatis, mox occurret legenti: neminem assumi posse ad infulas, quin sua oratione Evangelia subditis explicare possit. Descendat ex monte Arfenius cilió horridus, ferró cinctus, pedes, nudus, oculis fletu manantibus, jejuniis contemplator, immaculatus: sit charus principibus, imperatoribus gratus, regendi peritus; attamen, nisi potuisset concionari, non debuisset Episcopalem thronum conscendere. Oliva t. 1. conc. 25.

§. III.

Concionator sit ipse prius innocens, purus, probus.

Num. I.

*Figuræ, & Symbola.**Ex Veteri.*

NOta: quia Benjamin non ivit in Ægyptum, Gen. 42. quia juvenis; & ei timebatur à patre. Item nota: quòd nunquam ivit Isaac in Ægyptum, sed Jacob: in quo notatur, quòd ad prædicandum non debent mitti, nisi maturi ætate, & moribus, sive conversatione. Per Isaac, qui interpretatur risus, significantur dissoluti moribus, & conversatione. Item nota: quòd unus è fratribus non revertitur ex Ægypto, aliis redeuntibus, & referentibus frumentum. Per quem significantur quidam Prædicatoribus, qui convictu sæcularium maculantur, & non revertuntur; sicut corvus ad cadaver illeclus non rediit ad arcem. Gen. 8. 7. Hugo hic.

Renes vestros accingetis, - tenentes baculos in manibus. Ex. 12. 11. Prius jubentur renes accingere, deindi baculos tenere. Per renes accinctos virtutes signantur: *sint lumbi vestri præcincti.* Per baculos potestas castigandi. Ruper. l. 2. in Ex. c. 13. prius jubemur renes accingere, postmodum baculos tenere: quia illi debent curam Pastorem suscipere, qui jam in suo corpore sciunt fluxa luxuriæ domare; ut, cum aliis fortia prædicant, ipsi desideriis molli-

bus enerviter non succumbant. Sylv. in Jo. c. 17. q. 8.

Tabernaculi vasa Moyses recensens, solum *Candelabrum purissimum*, Ex. 31. 8. vocavit: quia, cum id solum aliis præluceret, non debebat in se ullis fordibus obscurari. Mendoza in 1. Reg. 9. annot. 5. sect. 2.

Mariam, contra fratrem Moysen murmurantem punivit Deus leprâ, non autem Aaronem ejusdem delicti etiam reum: fortè, quia Aaron Sacerdos erat, ad quem pertinebat de aliorum lepra judicare. Id. ib.

Forcipes, & emunctoria, quæ erant in templo Salomonis, quibus lampades emungebantur, 3. Reg. 7. 49. ex auro erant purissimo: ad significandum eorum amorem, & puritatem, qui aliorum immunditias purgare tenentur. Diez. Concionator.

Sagitta acuta. Pl. 44. 6. Divina verba sagittæ vocantur; non hastæ, sed sagittæ. Sicut enim venator procul distat à feris, quas vult occidere sagittis; sic oportet Concionatorem non esse prope feras, id est, peccatores, quos Deo conatur venari, & occidere; sed longissimè ab eorum conversationibus, vitiis, & moribus. Diez. conc. 3. in Com. MM.

Accingere gladió tuo. Psal. 44. 4. & v. 6. *Sagitta tua acuta, populi sub te cadent.* Non decantatur victoriæ gloria, cum memoratur gladius; sed dum sagitta; quod notat Lorinus, Sagitta prius ad pectus Sagittarii ponitur, prius se, quàm alios tangit. Ea enim prædicationis verba aliis proficiunt, quæ prius ipsam tangunt. Sylv. in Matth. 5. q. 9.

Ostende mihi faciem tuam. Cant. 2. 14. Quasi ad examen sponsam vocat, ut videat, an facies digna sit, quæ coram hominibus appareat? an verò aliquid fœditatis insit, quòd vocem prædicationis, vel fructum ejus, impediatur. de Ponte hic Exh. 29. §. 2.

Dentes tuisi ut greges consarum. Cant. 4. 2. *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum.* Matth. 10. 16. Non assimilantur ovium dentibus, sed ovibus ipsis, quia ovium induunt proprietates: nimirum simplicitatem, innocentiam, humilitatem, suoque pastori promptam subjectionem. Assimilantur autem non quibuscunque ovibus; sed quæ ascenderunt de lavacro, propter duplicem munditiam, quæ in ovibus est, cum tonsæ sunt; ablata lanâ, quæ immunditiam contraxit, & in lavacro sunt lotæ. de Ponte hic Exh. 4. §. 2.

Labia ejus lilia. Cant. 5. 13. Cavendum est Prædicatoribus, nè labia polluta cordis, & oris, habeant; ait enim: *labia sponsi sicut lilia.* Necessè est omninò mundos esse, & omni candore virtutum refertos, per quos Sponsus Ecclesiæ suæ loquitur. Philo Carpathius, hic.

Oculi ejus sicut columbæ. Cant. 5. 12. Patres per oculos intelligunt Concionatores. Satis erat columbæ nomen ad puritatem designandam; addit tamen, *quæ lotæ sunt.* Et quod magis mirum: non aquâ, sed *lacte lotæ*; ut eximiam puritatem intelligas. Diez Concionator.

Vade

*Vade, & ingredere ad transmigratio-
nem.* Ezech. 3. 11. Caveat, scelere, qui sce-
lus punit. Quod Deus illum ad docendum mit-
tat, patet ex sequentibus verbis: *& loqueris ad
eos.* Pergit vates convenit homines; sed nihil
docet. *Et mansi ibi septem diebus morens.*
v. 17. Ibi vates, Deo deditus, precibus, & la-
crymis, hebdomadam absolvit integram: nihil
prius, quam suos expendit mores, cum se pie ex-
erceret. *Cum autem pertransissent septem
dies, factum est verbum Domini ad me.* v.
16. S. Hier. hic: qui speculator futurus est, &
Dei verba populo narraturus; nullò tempore de-
bet quiescere; dolere ea, quae videat, & nihil ha-
bere in conscientia eorum, quae in aliis correctu-
rus est. Velloso in Judith 1. Parenet. 12.

Ex Novo, & aliis.

*Et vidit Spiritum Dei descendentem sicut
columbam.* Matth. 3. 16. quia tunc inchoabat
officium suum spiritu animalis mundi, volantis
non longè à terra, suà conversatione mansueti; si-
nè armis extrà, sinè felle intus; nec solum man-
sueti, sed fecundissimi: quia pater futuri Sæculi
veniebat, universo Mundo utilissimus. Cajet.
hic.

Vos estis sal terra. Matth. 5. 13. Sal con-
stringit. Prædicator se prius astringat, & refor-
met in vita; & postea alios doceat. Sylv. hic
q. 9.

Hoc fecit initium signorum, Jo. 2. 11.
Prius quisque in se sentiat, quod in aliis efficere
curat. Cur Dominus ab aquarum mutatione de-
dit principium miraculis? assumenda erant aquæ,
ut peccatores in justos transmutarent; unde o-
porcebat ipsas immutari prius. S. Hilar. hic. hom.
2. mutantur subito aquæ, homines postmodum
mutantur. Optime facit, quisquis à se incipit
mutationem facere, quam in aliis cupit. *Et tu
aliquando conversus confirma fratres tuos.*
Luc. 22. 32. Baeza t. 2. l. 11. c. 1. §. 20. Ne-
cesse est, ut, qui alios ex statu frigiditatis aqua-
rum culpa, ad generosi vini divinæ gratiæ statum,
est mutaturus; ipse primum mutetur, atque in
se exprimat, quod ab aliis factum cupit. Dd.
Nißen. ser. 2. post D. 3. Quadr. Plutarchus
de doctrina principum: Nec cadentis est,
alium erigere; nec ignorantis docere, nec
incompositi componere, nec ordinare inor-
dinati.

Motus aqua. Jo. 5. 4. Vide hóc tituló §. 1.
Angelus.

Cæpie lavare pedes Discipulorum. Jo.
13. 5. Ammonius in Catena Græca: per attac-
tum mundavit pedes eorum in præparationem
Evangelii. Quod etiam docent Orig., & S.
Hieronymus, quia prædicaturi Evangelium, ac
viam justitiæ, omnino debent esse puri, &
mundi, ab omni sordè. Sylveira hic. quæst.
26.

Vestitum podere. Apoc. 1. 13. Notat
Alcazar, per poderem significari sanctitatem, &
Religionem Christi, ejusque Fidelium; per zo-
nam auream charitatem, per canos sapiëntiam.

Polyanth. Sacr. Tom. I.

Porro inter hæc tria congruus servatur ordo:
quia prius est emundari à peccato, & sanctificari;
mox virtutum perfectionem in fervore charitatis
amplecti; & demum alios docere, & instruere, per
sapiëntiam. Corn. hic.

Ite, & effundite &c. Apoc. 16. 1. Non
audent angeli iras Dei effundere in orbem, licet in
mandatis haberent: *ite, & effundite*: eò quòd
Doctores non audeant minas intentare, Deumq;
nuntiare tonantem; nisi & vivant angelicè.
Exierunt septem Angeli. Apoc. 15. 6 & ve-
ste candida ostentant mores innocentes: *vesti
linò mundò, & candidò.* Adam nec dictò
quidem reum cædis fraternæ castigare ausus: nihil
enim leges Gen. 4. 8. à Deo tamen notatus, &
punitus: quia Adamus ipse præcepti transgressor.
Velloso in Judith 1. Parenet. 12.

*Vidi unum angelum stantem in sole, &
clamavit voce magnâ &c.* Apoc. 19. 17. in
sole, ob celeritatem, ob beneficentiam, illumina-
tionem, & splendorem boni exempli. Mendoza
in 1. Reg. 3.

Non reperimus de Discipulis scriptum, quòd
eos sanaverit; propterea, quòd si quis jam est
Discipulus JESU, ille sanus est: & cum bene
habeat, opus habet JESU; non quatenus est
medicus, sed secundum alias illius vires, Orig. in
Matth. c. 14.

Aurifabri habent aliquando abacum aureis,
& argenteis, vasis plenum; si autem eorum do-
mum ingrederis, videbis illos vasis luteis, & pe-
nè contractis, diuturnò usu bibentes. Sic mali
Concionatores distissima charitatis, humilitatis, pa-
tientiae, vasa populo proponunt; ipsi autem intra se
his contraria, & vilissima, possident. Diez Con-
cionator.

Num. II.

Motiva de eadem materia.

Ex Veteri, & Novo.

*Mundati sunt Sacerdotes, & mundave-
runt populum.* 2. Esdrae 12. 30. Prius te, dein
alios. Summa Prædic.

Cor mundum crea in me Deus. Pl. 50. 12.
Cur tot virtutes à Deo petit? Resp. *docebo ini-
quos vias tuas.* Hæc omnia necessaria sunt, ut
munus Concionatoris rectè fiat. Et nota: cum
leones, & urfos discepsit, cum Gigantem occi-
dit; tantas à Deo virtutes non petit: quia diffi-
lius peccatores convertere. Diez. Conc. 2. Dom.
4. Adv.

*Docebo iniquos vias tuas; & impii ad te
converterentur.* Pl. 50. 15. Et cur statim pec-
catores converterentur te concionante? fortè cau-
sam inuit præcedentibus verbis: *iniquitatem
meam ego cognosco.* v. 5.

Et cor mundum crea in me Deus. v. 12.
De cordis munditia prius laboravit, quam se in
concionatore offerret. Alvaret Joseph illustr.
Gen. 47. illustr. 303.

Relictis rebus securi sunt eum. Matth.
4. 22. Mysticè per Simonem Petrum signantur
obedientes, & firmi in fide: Simon enim inter-

O o 2 pre-

pretatur *obediens*, & Petrus *firmus*. Per Joannem speciali gratiâ donati; per Jacobum supplantantes peccata; per Andream, qui interpretatur *virilis*, designantur magnanimitate fulgentes; ad quorum conspectum ad nihilum reductus est malignus. Hostales vocat, & mittit, Salvator ad prædicandum & docendum: oportet enim omnino, ut dignus, & efficax Prædicator, Doctor, sit rectæ rationi, Deo, atque Ecclesiæ, semper obediens, & firmus in fide: quatenus alios ad sanctam obedientiam, fideique immobilem firmitatem, inducat. Oportet quoque, ut speciali gratiâ adornetur, imò exuberet; quatenus de plenitudine ejus accipiant alii; scilicet purgationem, illuminationem, & perfectionem. Item necesse est, ut vitiorum sit victor; quatenus, quod alios docet, ipse imprimis adimpleat; nè sibi dicatur: qui alium doces, teipsum non doces.

Rursus necesse est, ut sit virilis in omnibus; non pusillanimis, non ponderans ista terrena, non succumbens adversis, nec mortem formidans amore justitiæ. Dion. Carthuf. hic. Acceptâ gratiâ, deinceps confidens armis justitiæ, decertato; &, si vis, etiam evangeliza. Jesus Christus Dei Filius erat; attamen ante baptismum non evangelizabat. S. Cyrill. Jerof. Catech. 3.

Ipsam audite. Matth. 17. 5. Christo D. baptizato in Jordane, & transfigurato in Thabor, utrobique; vox Patris æterni de caelo insonuit: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui*. Matth. 3. 17. & Matth. 17. 5. sed in posteriori loco additur - *ipsam audite*; non autem in priori. Duas facti rationes assignat Mendoza. I. quia Christus in baptismo quandam peccatoris imaginem præferebat; in transfiguratione summam Prædicatoris sanctitatem. Quo ex discrimine significare voluit æternus Pater; nullam labem, sed summam innocentiam, in eo esse oportere, qui aliis audiendus præponatur. II. quia ante baptismum nondum Christus D. vitæ suæ sanctitatem evulgaverat; post baptismum verò magnarum virtutum luce radiabat. S. Stephanus habiturus longam concionem Act. 6. 15. visus tanquam angelus coruscare. Mendoza in 1. Reg. 3.

Vigilate mecum. Matth. 26. 38. Vigilat Christus; ad vigiliam Discipulos vocat. Ægrè Concionator, Doctor, Superior, aliis vigilantiam persuadet, si ipse dormiat. Sylveira hic.

Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Luc. 22. 32. Arnold. Carnot. tr. de verbo Christi sitio: exurge & bibe de fonte misericordiæ; & aliquando conversus &c. & in eadem mensura, quâ propinatum est tibi, remetere eis; & ad formam tuam, qui ceciderit, adjiciat, ut resurgat. Baeza t. 2. l. 11. cap. 1. §. 20.

Arguet Mundum de peccato. Jo. 16. 8. Cur S. Spiritus arguet Mundum? quia, qui sanctus, & irreprehensibilis, dignus est alios arguere, & reprehendere. Episcopo Laodicæ scribitur Apoc. 3. 14. *hec dicit amen, testis fidelis, & verus*. Cur hunc Præsulem objurgaturus dicitur *Amen &c.* Cur non sicut aliis: *hec dicit,*

qui habet septem stellas, & qui habet septem spiritus; vel, *qui habet rompheam*? Arguedus erat hic Episcopus de mendacio: quod, cum esset pauper, miser, & miserabilis, se jactabat ut divitem. Alios reprehensurus immunis sit ab eo, de quo increpat; si de mendacio arguit, sit verax. S. Ambr. l. 2. de poenit. c. 8. incusamus alicujus avaritiam; recordemur, si nihil ipsi avaræ fecimus; nè dicat nobis id Jesus: festucam in oculo fratris tui vides; trabem autem, quæ est in oculo tuo, non vides. Sylv. hic q. 8.

Stare succincti lumbos vestros in veritate, & indui loricas justitiæ. Eph. 6. 14. Scilicet castè, & justè, vobis agendum esse meminertis. Cur id docet? v. 15. *& calcetis pedes in præparatione Evangelii*: quasi otiosè Paulus moneret de ratione docendi, si non prius hortaretur de vivendi; quod Anselmus advertit: postquam libidinem vicerimus, & nos justæ operationis lorica induerimus; tunc & aliis bona prædicare erimus idonei. Velloso in Judith 1. Paræn. 12.

Attende tibi & doctrina. hoc enim faciens, & teipsum salvum facies, & eos, qui te audiunt. 1. Tim. 4. 16.

Ex Patribus.

Erubescit, quamvis præclara, doctrina, quam propria reprehendit conscientia. S. Hieronym. de S. Marcella vidua. cap. 2. Boll. 31. Jan.

Quia alium de peccatis arguit, ipse à peccato debet esse alienus. Qui negligit recta facere, desinat recta docere. S. Isid. l. 2. c. 1. NB. 10. Nov. in Martyrol. festum S. Monitoris, & Justii. Puram æmuleris vitam, ut habeas liberam potestatem increpandi peccantes. S. Nilus Capit. Parænetic.

Hei mihi! quia bona doceo, sed mala committō. B. Ilaías Abb. or. 29.

§. IV.

Concionatori virtus, probitas, præ eloquentia, necessaria.

Num. I.

Figuræ, Symbola, allegoriæ.

Biberuntque, & inebriati sunt cum eo. Gen. 43. 34. Votandum est, quod prius inebriati sunt cum Joseph filii Jacob, & postea jubentur aliis ferre alimenta, non antè: quod est contra quosdam, qui docere, aut prædicare præsumunt, nondum inebriati; aut si inebriati, non tamen cum Joseph, sed cum Aristotele, aut Platone, aut Tullio, Hugo Card. hic.

Stetit Joathan in vertice montis Garizim, elavatq; voce clamavit &c. Judic. 9. 7. Quid per Joathan, qui consummatus, seu perfectus interpretatur; nisi sanctum, & doctum Prædicatorem debemus accingere? Hic in montem Garizim, ascendit, & voce magnâ clamavit: Prius ascendit, & postmodum clamavit: quia, nisi Doctor virtutis culmen prius ascendat, inaniter clamat; sicut per Isaiam dicitur, c. 40. 9. *super*

Super montem excelsum ascendit tu qui evangelizas Sion &c. S. Petr. Dam. l. 2. ep. 3.

Si manibus meis adhaesit macula, seram, & alius comedat. Job. 31. 7. 8. S. Greg. mor. l. 21. c. 8. More sacri eloquii serere dicimus verba vitae, praedicare; comedere autem est bonis operibus satiari. Si ergo manibus adhaesit macula; ea, quae sunt docere, facere praetermissi; seram; & alius comedat. Id est, quod os meum loquitur, alter operetur, & eò reficiatur. Praedicator quippe, quia suis vocibus discrepat, jejunos ferit, quod alius manducet: quia suo semine ipse non pascur, quando à verbi sui rectitudine pravà actione vacuat. de Ponte in Cant. 2. Exh. 29. §. 2.

Bibe aquam tuam de cisterna tua. Prov. 5. 15. id est, aqua spiritualis intelligentiae te refice; vel Sacram Scripturam addisce. Et postea *deriventur fontes tui foras v. 16.* fontes scilicet sacrorum eloquiorum, docendo, & praedicando aliis; ut prius sis concha, quam canalis. Hugo Card. hic. Prius bibe aquam vivam gratiae, & sapientiae; & fructu tu bonis tibi à Deo praestitis. Nec tamen retineantur, sed communica aliis, addit autem: *habeto eas solus, neq. sicut alieni participes tui.* id est, cura in hac effusione, nihil sit inanis gloriae, quod alieni, id est, inimici, tuis laboribus diten- tur. de Ponte in Cant. 2. Exh. 21. §. 4.

Ibi dabo tibi ubera mea. Cant. 7. 12. Propria Doctorum ubera, sanctitas, & sapientia. de Ponte hic. Exh. 19. §. 3.

Ascendit in montem. Matth. 5. 1. Quid est, quod priusquam docere incipiat, ascendit in montem? nisi quod in hoc ipse docuit, necesse habere Praedicatoris verbi Dei, desideris animi, & conversatione sancta, ad sublimia tendere, & virtutum conscendere montem. S. Bern. l. 1. in festo OO. SS.

Sint lumbi vestri praecincti, & lucerna. Luc. 12. 35. Placent lucernae; sed si placuerit cingulum. Plerique toti sunt in concinnandis lampadibus; & cingulorum ne meminerunt quidem: student, legunt, describunt; sed nulla nis sui abnegationis cura. Os fatagunt implere sapientia, sed non cor sanctimonia. Eccl. 6. 7. *Omnis labor hominis in ore; sed anima ejus non implebitur.* Pl. 146. 10. *non in fortitudine equivoluntatem habebit, nec in tibus viri beneplacitum erit ei.* Plal. 19. 8. *hi in curribus, & equis; nos autem &c. nomine Domini.* Curant maxime, ut equum eloquentiae sibi curent pernicissimum; cum non in equo, aut tibus, omen triumphi sit; sed in nomine Domini. Oliva l. 9. Strom. §. sint lumbi.

Conscientiae suae domum debet quis aedificare ante omnia, deinde aliis intendere: exemplò bombycis, primò domum fabricantis, postea telas texentis. Jo. Geminiani l. 5. cap. 26.

Num. II.

Testimonia.

Ex Veteri.

Non sum eloquens &c. Ex. 4. 10. ait Moses, cum ad proximos in libertatem afferendos legatur. At Dominus linguae non medetur, sed calceamenta solvere jubet. Ex. 3. 5. O sapientiam! nuntium delegat ad profliganda vitia, ad homines virtutibus imbuendos; utique feliciter cedat legatio, non quaerit limatum eloquium, sed rerum humanarum despectum. Theodoret: iussit calceamenta solvere; hoc est, ut hujus vitae curas deponeret. O quam saepe plerumque eloquentium Concionatorum sermones vix unum, aut alterum, lucrantur virtuti; cum aliquando ferè rudis homo, spiritus fervens, sanctitati eximie studens; vel unò sermonis jactu plures capiat animas; non de elocutionis ingenio, sed de fervoris auxilio. Naxera in Jos. 15. §. 22.

Donec sterilis peperit plurimos. 1. Reg. 2. 5. Sterilis, ait S. Franc. Seraph. est pauperculus, humilis sanctusque Religiosus; qui generandi in Ecclesia filios non habet officium. Hic pariet in Judicio multos: quia, quos nunc privatis orationibus, & bonae vitae exemplò, convertit ad Christum; illius gloriae tunc Judex adscribet. Quae multos habet filios, infirmabitur: quia Praedicator vanus, & loquax, qui multis nunc, quasi sua virtute genitis, gaudet; cognoscat tunc, se nihil proprii habere in eis. S. Bonav. in vita.

Cur Elia verbis Rex Achab pessimus obedivit? 3. Reg. 18. 17. quia videbat hominem pallidum rigidum ciliò indutum, orationi deditum. Stella in Luc. 1.

Postquam David triplicem spiritum petit, pl. 50. 12. &c. statim subdit: *docebo impios vias tuas.* v. 16. quò ostendit, maximum favorem Spiritus Sancti esse necessarium ad hoc, ut Concionator cum fructu praediceat. Diez. Apostoli.

Euntes ibant, & stabant &c. pl. 125. 6. Praedicator duobus modis debet ire ad praedicandum, scilicet spiritualiter, & corporaliter, spiritualiter crescendo in devotione, & fervore spiritus, de die in diem; dein corporaliter de loco in locum, de villa ad villam, & non stare in uno loco. S. Vinc. Ferr. ferm. 4. Dom. Sexag.

Ex Novo de S. Joanne Baptista.

In diebus illis. Matth. 3. 1. Tractaturus Evangelista in sequentibus de conversatione, doctrinà, & miraculis Christi, primò de Praecursore ipsius mentionem inducit, sanctitatem, idoneitatem, doctrinam, & vitam Joannis describit: ut innotescat, quàm dignum, & credibile, sit testimonium ejus de Christo. Christus ergo, qui est lux vera, summa, & infinita; sciens Mundum sui non esse immediate capace;

O o 3

præ-

præmisit magnum sui adventus preparatorem, qui corda Judæorum ad Christum receptionem disponeret. Dion. Carthuf. hic.

Et multos filiorum Israël convertet. Luc. 1. 16. Postquam dictum est: *Spiritu Sancto replebitur*, mox sequitur: *convertet multos*. Vox enim Prædicatoris, quæ non in aërio spiritu est, sed in Spiritu Sancto, audientium corda penetrat. Sylv. hic q. 24.

Ut convertat corda patrum in filios. Luc. 1. 17. Unde tata virtus Joanni? ut suis verbis, corda patrum in filios converteret? Joannes non aliud Evangelium prædicabat, quam nos; nec magis subtilia: Cur ille tot ad Christum convertebat? nos paucos, aut nullos? quia moribus, & vitâ, prædicabat. Stella hic.

Venit in omnem regionem Jordanis prædicans. Luc. 3. 3. Cœlestia Præcurfor dogmata audierat in deserto, quæ non reclusit pectore avarus fons; sed venit in omnem regionem Jordanis, aliis prædicans baptismum penitentia. Edocens auditores verbi debere in Concionatores converti, aliis proferentes, quæ audierunt. Es-cob, t. 3. Coll. Chr. Sect. 2. obi. 1.

De aliis itidem

Ex Novo.

Cæperunt loqui. Act. 2. 4. scilicet magna lia Dei. Rich. à S. Laur. l. 1. de laud. B. V. *Repleti sunt omnes Spiritu Sancto*: ecce plenitudo interior. *Et cæperunt loqui*: ecce redundatio exterior. S. Greg. hom. 33. in Evang. linguis igneis apparuit Spiritus Sanctus: quia omnes, quos repleverit, ardentem pariter & loquentes facit.

Date, & mihi hanc potestatem, ut, cumq; imposuero manus, accipiat Spiritum Sanctum. Act. 8. 19. dicebat Simon magus. S. Chryl. hom. 18. in Acta: oportebat petere, ut ipse accipiat Spiritum Sanctum; at ille, quoniam hoc illi non erat curæ, ut det aliis, petit.

Ex Patribus, & aliis.

Tantum debet actionum populi actio transcendere Præfiliis, (Concionatoris) quantum distare solet à grege vita pastoris. S. Greg. in Ezech. l. cura Pastor parte 2. c. 1.

Magisterium stat de scientia; sed Magisterii authoritas constat ex vita. Docenda faciens obedientem perficit auditorem. *Cæpit Jesus scere, & docere.* Act. 1. 1. S. Petr. Chrysol. l. 167.

Is demum mihi sapiens videtur, qui pauca quidem de virtute verba facit, cœterum actionibus ipsis per multa demonstrat; vitæque integritate orationi fidem, autoritatēque conciliat. S. Greg. Nat. or. in plagam grandinis.

Si sapias, concham te exhibebis, non canalem: hic siquidem pene simul, & recipit, & refundit; illa verò, donec repleatur, expectat; & sic, quod superabundat, sine damnō suo communicat. S. Bern. serm. 18. in Cant. apud Bazam tom. 1. l. 1. c. 10. §. 2. Ubi verba S. Bernardi non sunt,

sed sensus. Sæpè melius ipsi dicimus; & quasi proprio ore compellimur exequi, quod aliis inculcamus, Salomone attestante: *anima laborantis laborat sibi, quia compulsi cum eo sum.* Proverb. 16. 26. B. Petr. Dam. l. 2. ep. 1.

§. V.

De Concionatoribus vitæ improbe similitudines.

Magna eorum dementia fuit, Gen. 6. 14 qui, postquam tot armis Arcam, quæ Noëmo, & filiis ejus, refugium foret, edificassent; eandem non subierunt præ cœteris, sed cum reliqua turba aquis perierunt. Sed magis deplorandum; tot hodie in orbe reperiri Doctores, qui, horum instar fabricorum, postquam totâ vitâ aliis media, & rationes suggererunt, quibus alii se à divinorum judiciorum fluctibus, ac diluvio conservarent: tantum abest, ut sui ipsorum præ cœteris salutem procurent; ut ante alios etiam pereant. Bessius D. 12. Pent.

Proditor est cum Juda Ecclesiasticus, prædicans, & confitens Jesum verbis, operibus autem negans. Sic Urias tulit secum literas propriæ mortis 2. Reg. 11. 14. Sic fabricatores Aræ pro salvando Noë cum suis perierunt. Jo. Gerlon f. in Coena D. Femina pia rediens cum multis ex concione, interrogata ab obvio, an sermo factus esset? nequaquam, inquit; dum ille miratur, subintulit: sermo utique dictus est, non factus: *dicunt enim, & non faciunt.* Math. 23. 3. Id. D. 2. Pasch.

Qui bene docet, & male vivit, æquatur cereo; qui bonam quidem aliis lucem præbet, se verò in malis consumere videt, atque extinguere. Ildorus l. 3. de sum. bono c. 36 & 37.

Si vobis bonum dicimus, & nos malum facimus; similes candelæ erimus, quæ aliis lumen præbet, & ipsa liquefendo à lumine deficit. Si bonum prædicantes malum fecerimus, similes campanæ erimus; per quam populus ad Ecclesiam convocatur, ipsa crebrò pullu atteritur. S. Honorius serm. in Sexag.

Nasturtia aquatica in aquis pallida, submissa, quæ nihil crescunt; quia pluvia de cœlo non descendit.

Concionator, licet abundet aquâ Philosophiæ, & Theologiæ, parum proderit saluti animarum; nisi ab alto scientia, spiritus, devotio, in de descendat. Stella in Luc. 4.

Testimonia.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

Salutes non fecimus in terra; ideo non ceciderunt habitatores terræ. Il. 26. 18. Est vox Isaie, Prophetarum, & Prædicatorum q. d. quia non fecimus opera sancta, præclara, & heroica salutis, tum nostræ, tum proximorum; qui lenti fumus ad opera pietatis: ideo non ceciderunt à sua superbia, & malitia, incolæ terræ. Corn. hic.

Esce

Ecce ego ad Prophetas, qui surantur verba mea. Jer. 23. 30. Furantur verba Dei Prædicatores, qui sacram Scripturam docent, & prædicant ad gloriam, non Dei sed suam; quique impie vivunt, & populum scandalizant. Corn. hic.

Parate viam Domini. Luc. 3. 4. Parat viam Domini, qui bene docet, & prædicat; sed, si vitiosè, distortèque vixerit, non rectas facit semitas ejus. Gerfon in Marc. Lect. 2.

Cujus vita despicitur, restat, ut ejus prædicatio contemnatur. S. Gregor. hom. 12. in Matth. 25.

Hoc ipsum Rectoribus (Prædicatoribus) valde timendum est, quòd Dei servantur examini: quia tantò subtiliores rationes vitæ, & doctrinæ suæ parare debent; quantò sapientior est Judex, quem sustinent. S. Greg. l. 1. in 1. Reg. 3.

Perdit autoritatem docendi, cujus sermo opere destruitur. S. Hieronymus ep. 83. ad Oceanum.

Bis bene loquitur, qui bene vivendo & alios instruit. Bis male loquitur, qui male vivit, & male docet. S. Isid. l. 2. sent. c. 29.

Doctor malus, procurator inferni, advocatus dæmonum; latro insidians pergentibus ad regna cælorum; angelorum inimicus, destructor supernæ patriæ, oppugnator Christi. Sim. Cass. l. 10. c. 16.

§. VI.

Arde, ut accendas.

Ex Veteri, & Novo.

Totus mons Sinai fumabat & sonitus bucina &c. Ex. 19. 18. 19. Cùm Deus Legem populo in monte Sinai dare vellet, totus mons visus est conflagrare; deinde vox tubæ. Prius divinò amore inardescit, tum tuba prædicationis resonet. Stella in Luc. 8.

Non descenderet Moyses ad erudiendum populum, nisi prius ad ignem ascendisset. Ex. 3. S. Bonav. in hexam. f. 22.

Ascendit Moyses in montem, & fuit ibi 40. diebus, & 40. noctibus. Ex. 24. 18. S. Petrus Chrysol. f. 14. ascendit in montem, ut tantum esset Dei amore succensus, ut ipse ardentè diligeret; & alios, ut diligerent, sic moneret: *dilige Dominum Deum tuum.* q. d. erat populo promulgaturus legem amoris Dei; ob hoc tot dies apud Deum versatur: ut ipse accensus amore DEI, ceteros facilius ad eundem amorem inflammet. Did. Niss. ser. 2. post D. 3. Quadr.

In dextera ejus ignea lex. Deut. 33. 2. non in lingua.

Qui facis angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem urentem. Pl. 103. 4. Non dixit lucem, sed ignem: quia aptiores ad hominum magisterium sumus ex charitatis, & virtutis igne; quam ex illustrati intellectus fulgore. Escob. v. 3. Coll. Chr. Obs. 6.

Volavit ad me unus de Seraphim. Is. 6. 6. Non Cherubim. Qui ergo tacuerat, & proxi-

morum salutem intenderat, jam clamat: *ecce ego, mitte me.* Escob. ib. Isaias à Seraphim accensus calculò ignitò, consecratus est Propheta; factusque quasi Seraphicus, & Ordinis Seraphici: destinabatur enim à Deo ad hoc; ut frigida, & gelida, hominum corda ardentem suam concione, vitæ, & charitate, inflammaret. Corn. Augment. in Is. c. 1. v. 6.

Et scintilla quasi aspectus aris candentis. Ezech. 1. 7. S. Greg. hom. 3. in Ezech. Prædicantium vita sonat, & ardet; sonat verbò, det desiderio. Æs ergo candens est prædicatio accensa. De candenti ore scintilla prodeunt: quia de eorum exhortatione flammantia verba ad aures audientium procedunt.

Occide. Act. 10. 13. Medici speciale statuunt stomachum. I. Debilem, qui escas boni succi in malum, putà bilem, aut phlegma, convertit. 2. Bonum, qui cibos boni succi in bonam alimoniam convertit. III. Optimum, qui vi caloris res mali succi in bonum convertit. Ità debili charitate sunt, & virtute, qui volentes sæculares in bonos convertere, ab eis pervertuntur. Alii sunt, qui bonos in bonitate conservant. 3. Optimi, qui vi charitatis malos, imò pessimos, serpentinos, & fæxos homines, in bonos, ovinos, & cereos convertunt. Corn. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Ad supernum desiderium inflammare Auditores suos nequeunt verba, quæ frigidò corde proferuntur: neque enim res, quæ in seipsis non arderit, aliud accendit. S. Greg. mor. l. 8. c. 26.

Nihil Doctore frigidius, qui verbis tantum S. philosophatur. S. Chryl. in Act. Apost. hom. 1.

Nisi ardeat Minister prædicans, non accendit eum, cui prædicat. S. August. in Psalm. 103. conc. 2. *Qui facit angelos suos spiritus &c.*

Animæ lingua devotionis est fervor. S. Bern. f. 56. in Cant. *Ex abundantia cordis &c.* Matth. 12. 34.

Absque igne quis ignem accendit? & absque charitate quis charitatis officium consummabit? Poteris planè inflammare ceteros, si fueris tu charitatis incendiò concrematus. At tu si frigeas, si torpore jaceas, nullamque honoris divini, & fraternæ æmulationis, sentias famem; quid proferes? quid proficies? erunt utique corda audientium lapidea, & impenetrabilia, quemadmodum tuum. S. Laurent. Justin. tr. de compunct.

Si intus cor torpeat, si cœlestis dulcedinis gulfu careat, si inutilibus cogitationibus distrahatur, si terrenarum rerum affectu deprimatur; utique quod docendo profert, ex se insulsum est, frigidum est, aridum, atque ad promovendum audientium mentes profusè invalidum. S. Laur. Just. lib. de regim. Prælat. c. 11.

Si vis vocem habere in Prædicationibus infonantem, satage semper, ut te Divinus fervor accendat, nè vocem tuam frigoris torpor interceptat: frigida enim prædicatio non admittitur, & tanquam

tanquam vox rauiciens non auditur. B. Petr. Dam. l. 6. ep. 17.

Quoniam spiritu Dei Prædicatores non incalescimus, auditorum corda minimè inclinamus. S. Thom. Vill. f. 1. die Pent.

Habet amor proprium idioma, quod solus novit amator. Nemo igitur hujus materiæ idoneus Auditor, nisi amator; nemo idoneus orator, nisi qui præ cæteris amore pollet. Quò enim quisque ferventior amator est, eò facundior, vehementior, atque potentior, orator existet amoris. S. Thom. Vill. f. 1. D. 17. Pent.

§. VII.

Concionator faciat bona, quæ docet.

Núm. I.

Figure, Symbola, Allegoriæ.

Ex Veteri.

Reverſus Moyses de monte, portans duas tabulas T. simoni in manu sua. Ex. 32. 15. Quisquis in monte cum Deo fuit, tabulas defert. Defert autem non in ore, ut aliis eas redicat; nec in humeris, ut eas cæteris imponat; sed in manu sua: ut non tam verbò, quàm opere, & veritate, sit Legislator in Israel. Oliva l. 2. Strom. §. Reverſus

Retorior ad collum capite &c. Levit. 1. 15. Os turturis torquetur ad axillas, ut scilicet Prædicator faciat, quod dicit. S. Bonavent. in Pf. 44.

Qui linguâ lambuerint aquas. Judic. 7. 5. S. Greg. aquis doctrina sapientiæ; stante autem genu recta operatio designatur. Qui ergo, dum aquas bibunt, genu flexisse perhibentur, à bellorum certamine prohibiti recesserunt: quia cum illis Christus contra hostes fidei pergit ad prælium, qui, dum doctrinæ fluentia hauriunt, rectitudinem operum non inflectunt. Orig. hom. 9. Quod dicit, eos manu, & linguâ, aquam lambere; non absque Sacramenti significantia videtur scriptum: scilicet, quòd & manu, & linguâ, operari debent milites Christi; hoc est, opere, & verbò. qui fecerit, & docuerit &c. Corn. hic.

Manibus, & pedibus reptans. 1. Reg. 14. 13. In manibus opera solent significari; Reptat manibus Prædicator, quando peccatoribus viam non profert sapientiæ verbi, sed exemplo conversationis. Corn. hic.

Quandocumque spiritus Domini malus arripiebat Saul, David tollebat citharam & percutiebat manu sua. 1. Reg. 16. 23. Cithara est virtutum unita harmonia; qua n excitat operatrice manu, qui expetit animos à nequissimo spiritu ad Dominum revocare. S. Chryl. hom. 4. in Acta. Cithara est charitas, seu sanctitas ipsa, Concionatoris; chordæ autem voces loquentes verba, quæ ad charitatem, seu sanctitatem, exprimendam pertinent. Omnes in unam suam expirant harmoniam; hoc demonum furorem compescit. Matth. 2. 2. vidimus stel- lam ejus in Oriente, & venimus adorare

eum. Quâ viâ hi peccatores adducuntur? ege- gii cujusdam peccatoris monitis, prædicavit stel- la ex Orientis suggestu? an fulgida lingua verba efformavit? minimè; sed actionibus Sanctis usâ est ad peccatorum reductionem. Esco. t. 6. Pa- rab. Chr. Obf. 2.

Quot Saulis Duces muniti armis fulgurabant in Castris Israel, cum Goliath arca Dei insultaret? nullus armorum à tanta injuria castra Dei vindicavit, nisi inermis David; cui non nisi funda in dextera, 1. Reg. 17. 49 & Deus in corde. Agendum magis, quàm præcipiendum. Quod monstrum esses, si longiorem haberes linguam, quàm brachium? An non id es? si minus agis quàm loqueris? Una tibi data lingua à natura, binæ manus: ut plus agas, quàm dicas. Oliva l. 9. Strom. §. Sint lumbi.

Currus Israel, & auriga ejus. 4. Reg. 2. 12. Sic Eliseus vocat Eliam. Auriga est, qui ducit, & viam ostendit; currus verò, qui supra se pondera suscipit; illa faciens, quæ aliis præficit facienda. Diez Concionat.

Docebant populum habentes librum Legis Domini. 2. Paral. 17. 9. Quod doces, imple Summa Prædic. Concionator.

Spectosus formâ præ filius hominum. Psal. 44. 3. tum conversis oculis ad sponſam: audi filia, & vide, & inclina aurem tuam. v. 11. Cur magis ambit audiri, quàm videri? qui cum fructu audiri cupit, oportet esse talem, ut avidè, jucundèque prius videatur: sic enim vires adjiciet verbis. Did. Nissl. ser. 3. post D. 2. Quadr. §. 2.

Omnes gemellis factibus. Cant. 4. 2. Gemellos fetus pariunt; cum exemplo, & verbò; opere, & sermone, potentes sunt. Hinc natura duos ordines dentium statuit, qui gemellis foetibus comparantur; ambòque ita necessarij sunt, ut unus ordo sine alterò officium mandendij cibum præstare nequeat. Qui sibi nequam, cui alii bonus erit? Eccli. 14. 5. Hinc Oritur causa, inquit Nissenus, cur sponſus prius laudet dentes, quàm labia; & illos ovibus ruminantibus assimilet: quia labia in loquendo pulchritudine non florent, nisi dentes, per studiosam contemplationem, labijs hanc ipsam in loquendo gratiam conferrent. Prius ergo dentes ruminandi munus obeunt, cuncta, quæ dicenda sunt, considerantes; quàm aperiantur labia ad ea proferenda alijs. Unde Pf. 36. 30. Os justij meditabitur sapientiam, & lingua ejus loquetur judicium. de Ponte hic. Exhort. 4. §. 3.

Quàm pulchri super montes pedes annuntiantis, & prædicantis pacem. Il. 52. 7. Potius laudandum videtur os, vox, quàm pedes. Laudes Prædicatoris non tantum crescunt ex verbis, quantum ex operibus. Sylv. c. 4. in Jo. q. 20.

Quasi tuba exalta vocem tuam. Il. 58. 1. Cur non præcipitur, ut leo rugire, aut ut tonitru populum percillere? Tuba prius manibus applicatur ab ijs, tum succedit oris flatus. Did. de Castillo. Illat. 68.

Manus hominis sub pennis eorum. Ezech. 1. 8. S. Greg. hom. 3. Manus hominis sub pennis,

pennis, est virtus operis sub volatu contemplationis. Ægyptii, ait Horus hierogl. 27. sermonem notantes, pingebant linguam, & sub ea manum: significantes, ut sermo sit efficax, opere implendum esse, quod quis dicit, & suadet. Cornel. hic.

Ex Novo, & Patribus.

Exiit qui seminat seminare semen suū. L. 8. 5. Advertat Concionator, nē, sicut loquax avicula facere solet, quæ caveis abdita humanas discit voces imitari; sic ille verba non sua, sed clementia profert. Id est, nē ea prædicet populo, quæ ipse prius non egerit. Stella hic.

Date annulum in manu ejus, & calceamenta in pedes ejus. Luc. 15. 22. S. Hieron. annulus est signaculum similitudinis Christi; hoc signaculū in manu datur, quando opera justitię Scriptura significat. Quid de calceamentis dicendum? S. Amb. Evangelii prædicatio est Eph 6. 15. *calceati pedes in preparatione Evangelii pacis.* Benedict. Fernand. in Gen. 1. Sect. 1.

Accipi librum de manu Angeli, & devoravit illum; & erat in ore meo tanquam mel dulce. &c. Apoc. 10. 10. Legem Domini eloquenti, & vano, dulce est prædicare; illam autem devorare, digerere, & opere comple- re, plurimis amarum est: & ideo pauci eam devorant. Idcirco dicitur. Apoc. 1. 3. *beatus, qui legit, & audit verba prophetiæ hujus.* Verum non hic sistendum est; ideo addit, *& servata ea,* quæ in ea scripta sunt. Diez. fer. 6. D. 1. Quadr.

Pictor solò verbò nunquam faceret bonum Discipulum. Ità Prædicator est pictor, depingens nobis imaginem Patriarcharum, quando prædicat de misericordia; & Prophetarum, quando de devotione; & Apostolorum, quando de charitate; & sic de aliis. Sed, si solò verbò dicat, nunquam faciet bonos Discipulos: quia oportet, ut operi etiã manus apponatur; ut opere adimpleat, quod aliis servandum prædicat; aliàs dicitur vobis: ò Ribaldus ipse, tam bene dicit, & malè facit! S. Vinc. Ferr. serm. de S. Thom. Aquin.

Sicut, qui theriacam vendunt, eam prius in se experiantur, alioqui nemo vult eam emere; sic, qui virtutem docent, eam in se debent experiri, & id, quod aliis dicunt, efficere. Diez. Concionator.

Num. II.

Exempla

Ex Veteri.

Notandum. Gen. 1. verbum Creandi, & operandi, primò esse positum antequam Deus loqui, & dicere, dicatur: primò dicitur, *creavit,* deinde *dixit, fiat lux.* S. Ambr. l. 76. si non loquimur verbis Dei gloriam, factis exequamur ejus gloriam; quoniam dictis facta priora sunt. Fernandus in Gen. 1. Sect. 1.

Polyanth. Sac. Tom. I.

In hoc scies, quòd sim Dominus: ecce percutiam virgā, quæ in manu mea est. Ex. 7. 17. At quæ manus hæc? nonne Moyfis? ita planè. Cur ergo Deus manum suam vocat? Respond. Cajetanus: manum Moyfis appellat Deus propriam; quia jam eum constituerat Deum Pharaonis. Ex. 7. 1. Erat ergo manus Moyfis manus Dei, propter admiranda opera, quæ patrabat. Deus vocatur Moyfes; non quòd eloquens, sed quia erat vir operum. Elegantius quidem loquebatur Aaron; at Divinius operabatur Moyfes. Fernandus in Gen. 1. Sect. 1.

Testificatus est Dominus in Israël, & in Juda, per manum omnium Prophetarum. 4. Reg. 17. 13. Sed quomodo facta admonitio per manum Prophetarum? Abul. hic q. 7. respondet: dicitur per manus, id est, per os Prophetarum; quia non fit admonitio per manum. Sed hæc responsio difficiliter reddit dubium: nam cur putat, per manum, os Prophetarum intelligi? quia Prophetæ docebant populum; & Doctoris fidelis munus est, quòd ore docet, opere implere. de Castillo. Illat. 212.

Dixi, custodiam vias meas. Ps. 38. 1. id est, certò apud me statuo, virtuti, & perfectioni, studere. Et quòd inde emolumentum? *ut non delinquam in lingua mea:* quia, si virtutem docendo, aliud verbis, aliud operibus, ostendam; exiguum capient ex mea doctrina proventum. de Pinna in Eccl. Ethol. 112.

Exempla

Ex Novo.

Christus Dominus.

ET *aperiens os suum docebat eos.* Math. 5. 2. Cur dicitur, quòd Christus aperuerit os suum? S. Chryl. hom. 15. cuius rei gratiã videtur adjunctum, *aperiens os suum?* ut procul dubiò disceres: quia, non cum loqueretur solum, sed etiam, cum taceret, docebat. Similiter Euthym. quam ob causam ait Evangelista, quòd os suum Christus aperuit? quia, etiam non apertò ore, docebat eos operibus. Sylv. hic. q. 9.

Euntes predicare. Math. 10. 7. Qui laborem indicit concionandi, ipse suscipit. Velloso in Judith. 7. Paren. Math. 11. 1. *transiit inde, ut doceret.*

Surgite, orate. Luc. 22. 46. Monet Discipulos orare; sed postquam ipse prius diu oravit. Oliva l. 13. Strom. hic.

Potens in opere, & sermone. Luc. 24. 19. Bonus ordo præcedant sermonem opera, ut efficax sit. Sylv. hic.

Quemadmodum ego feci. Jo. 13. 15. non dixit, quemadmodum ego dixi. Nazianz. opus enim sermone fortius est; & validior operis, quàm oris, vox. Tertull. l. de pallio: auditur Philosophus, dum videtur. Escob. t. 3. Colloq. Chr. Obs. 8.

Capit Jhesus facere, & docere. Act. 1. 1. S. Ambr. l. 57. audis ergo, quoniam præcedit factum, subsequitur doctrina: siquidem bene facere,

Pp

cere,

cere, prima doctrina est. Apud Olivam tom. 3. conc. 31.

Cur, postquam Joannes narravit de manu Christi cum septem stellis, mox ad os ejus cum gladio vertit sermonem? Apoc. 1. 16. quia verba operibus, mox vitæ, lingua manibus jungenda. Sylv.

S. Joannes Baptista.

Factum est verbum. Luc. 3. 2. Cur non dicitur: Dominus locutus est. Destinabatur Joannes, ut prædicaret, & alios erudiret: prius verbum prædicationis in eo fit, & in se adimplet, quod docturus est. Sylv. hic q. 12.

Plus quam prophetam. Luc. 7. 26. Ille, qui minus facit, quam dicit; est minus, quam propheta; qui autem plus facit, quam dicit; plus est, quam prophetæ fuit Joannes. Hugo Card. hic. Opportunè nobis Joannes beatissimus jejuni tempore penitentiae Doctor advenit; dicto factoque Magister verus. Sanct. Chrysol. f. 167.

Ego sum vox. Jo. 1. 23. Non dicit: ego clamo; sed, *ego vox*: non enim est aptus officio prædicandi, qui solum ore clamat: sed ille potius, qui totus est vox; ore clamans, & opere. Osfor. D. 3. adv.

S. Joannes ad penitentiam etiam hortabatur habitu: lugubrem enim gerebat vestem. Theophyl. in c. 3. Matthæi v. 4.

S. Joannes, quia penitentiam prædicabat, ipsam penitentiam in cibo, & potu, & habitu, prætendebat; quasi diceret populis ad se confluentibus: si ego, qui justus sum, penitentiam fecitor; & vos penitentiam habitum sumere debetis multo magis, ut veniam consequamini. Haymo hom. D. 4. Advent.

Quid feceras? ô Joannes! quæ peccata commiseras? quæ flagitia perpetraveras? ut talem ageres penitentiam? Sanctificatus in utero, confirmatus in gratia, plenus Spiritu Sancto, mortali peccare non noverat. Ad quid ergo penitentiam tantus rigor? Nempe quia prædicaturus erat peccatoribus penitentiam, prius eam in seipso operibus ostendit, quam sermonibus docuit. S. Thom. Vill. Cont. 3. de S. Jo. Bapt.

Domini Præcursor vox fuit. Non satis est, quod clames; sed ipse vox esse debes; opere præstans, quod verbò dicis. Stella, de cont. Mundi p. 1. conc. 31.

Exempla aliorum.

Et convenientes Apostoli ad Jesum, renuntiaverunt ei omnia, quæ egerant, & docuerant. Marci 6. 30. Theophyl. neque enim satis est, si doceamus, nisi & fecerimus. *Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur.* Matth. 5. 19. Sylv. hic c. 17.

Non audeo loqui aliquid eorum, quæ per me non effiit Christus. Rom. 15. 18. id est, non audeo de humilitate, patientia &c. concionari, nisi &c. Diez. Concionator.

Senem Pestum moribundum fratres pro documento rogantes: nunquam, ajebat ille, quem-

quam docui, quod prius ipse non feci. Cassian, de Cœnobit. Instit. c. 28.

Motiva varia.

Ex Veteri, & Novo.

Custodi legem, & erit gratia facibus tuis. Prov. 3. 21. 22.

Nisi abundaveris justitia vestra &c. Matth. 5. 20. Docet, debere discipulos suos, & Doctores, non docere solum, sed etiam facere. Barrad. hic t. 2. 7. c. 14.

Operarii autem pauci. Matth. 9. 37. Non dicit Sacerdotes, Scribæ pauci; sed *operarii pauci*: quia pauci sunt, qui vitæ, & doctrinæ, student salutem animarum. Cajet. hic. Nunquam Mundum convertissent ad fidem Apostoli, ac eorum proximi succedentes; si dixissent, & non fecissent. Id. in Matth. 23.

Ponite in cordibus vestris sermones istos. Luc. 9. 44. Non in libris tantum, ut multi; nec tantum in cordibus aliorum; ut illi, qui prædicant, quæ non implent; & eos, tanquam depositum custodite. Dion. Carthuf. hic.

Ut mittat operarios. Luc. 10. 2. id est, Prædicatores, magis opere, quam ore prædicantes. Est enim prædicatio gladius; qui, nisi teneatur manu, non terret adversarios. De iis, qui dicunt multa, & faciunt pauca, dicitur Psalm. 58. 8. *gladius in labiis eorum.* Hugo Card. hic.

Opus fac Evangelista. 2. Tim. 4. 5. Anselmus hic: id est, Evangelici Prædicatores; opus enim Evangelistæ est, bene vivere, & bene dicere; moribus, & verbis instruere. Castillo Illust. 68.

Audivi post me vocem magnam tanquam tuba. Apoc. 1. 10. Deinde ait v. 12. *conversus sum, ut viderem vocem.* Talis vox Prædicatoris debet esse, quæ videatur; quando, quod dicit ore, ostendit opere: & tunc talis vox est efficax, nec vacua revertitur. Hugo Card. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Utinam tam multi bene facerent, quam multi loquuntur bene! Lactant. l. 4. div. Instit.

Nullus sermo Doctoris firmus est, nisi prius docens se factorem declaret. Theophyl. in Luc. 24.

Parum sine operibus profunt verba; virtus autem absque sermone plurimum. S. Laur. Just. in fasciculo amor. c. 2.

Sermoni omni sermo alius adversari potest; vitæ autem egregiæ, quis tandem erit, qui adversetur? Aut a docendi munere abstinere; aut moribus, vitæque probitate, doce: nè alioquin discipulos alterâ manu trahas, alterâ repellas. S. Greg. Naz. in sententiis.

Da voci tuæ vocem virtutis, consonet vita verbis; & statim erit in ore tuo vivus, & efficax sermo Dei, & penetrabilior omni gladio accipiti.

pit. S. Bern. ferm. ad Pastores in synodo congregatos.

Non in verborum splendore, sed in operum virtute, totam prædicandi fiduciam ponat. S. Prosper l. 1. de vit. contempl. c. 23.

Percunctatus sum ex Japone, utrum, si in Japoniam cum eo proficiscerer, censeret incolas Christi sacra suscepturos? Et ille, populares quidem suos non continuo his, quæ dicerentur, assensuros, respondit; sed multis interrogationibus exploraturos, quid afferrem religionis? maxime verò, utrum dictis facta congruant? S. Xaverius ep. 6. Societati Romam Cocinò.

Quisque vestrum ubicunque est, se primum, deinde alios, juvare studeat; inducatque in animum, nusquam se melius, quam ubi à Præposito constitutus fuerit, operam Deo navare posse. Et simul confidite; Deum, ubi tempus fuerit, hanc iis, qui præsumunt, mentem daturum; ut eò vos potissimum mittat, ubi vester labor fructuosissimus sit futurus. S. Xaverius ep. 5. Societati Goam Cangoximâ.

Contra eos, qui dicunt, & non faciunt.

Cùm Moyses virgam manibus teneret, erat virga; in terram projecta in colubrum vertebatur. Exod. 4. 3. Quando id, quod doces, opere comples, doctrina tua virtutis & justitiæ virga est; quæ aquâ è faxis elicere, & duros peccatores convertere possit. At verò, si id, quod alios doces, manibus ipsè non attingas; aliud docueris, & aliud feceris; in tortuosum vertitur colubrum, qui conscientias auditorum lædat, & veneno inficiat. Stela de cont. vanit. p. 1. c. 31.

Deduxisti - populum tuum in manu Moysi, & Aaron. Pf. 76. 21. S. Hieronymus ait, significari egressionem peccatoris è statu servitutis culpæ in libertatem gratiæ. Sed cur non per Moysen solum, sed & Aaron manum? quia alter faciendi, loquendi officio alter, fungebatur. Si verbis conjuncta opera; educes à peccatis homines. Did. Niss. fer. 3. Dom. 2. Quadr. §. 2.

Alfcondit piger manum suam sub ascella sua. Prov. 26. 15. Pigro labor est, ad os manum suam porrigere: quia desidiosus quisque Prædicator non vult hoc operari, quod docet: manum quippe ad os porrigere, est voci suæ prædicationis opera concordare. V. Beda. Cornelius hic.

Folyanth. Sacr. Tom. I.

§. VIII.

Concionator sit boni exempli, quod efficacius verbis.

Symbola, & Allegoria.

Ex Veteri, & Novo.

Stetit sicut obediente Domino voci hominis. Jo. 10. 13. 14. Cur non dicitur jubente, sed obediente? nè sol, & luna, renuant parere, si præcipientem non viderent obedire. Naxera in Jol. 1. §. 30. Non potest auctoritatem habere sermo, qui non juvatur exemplo: dum iniquum sit, bona præcipere, & talia non fecisse. Cassiod. l. 11. var. 8.

In intellectibus manuum suarum deduxit eos. Pf. 77. 72. Quis manuum intellectus: intellectus sermonis, vox est rationibus exundans ingeniosis. At manuum intellectus est vis, quæ correptos invitatos servus ad cœnam adducit. Cajet. facta exemplaria significat, addendo *manuum suarum* Elcob. t. 6. parab. Chr. l. 5. f. 2. Obf. 2.

Ostende mihi faciem tuam. Cant. 2. 14. id est, ostende filiiis meis, quæ tibi commisi bonum exemplum de te, bene vivendo. Et addit: *sonet vox tua in auribus meis*; id est, filii mei tibi commissi audiant vocem prædicationis tuæ: quod enim Ecclesia facit filiiis suis sibi commissis, Christus reputat sibi factum. S. Thom. Aq. in Cant. lect. 2.

Pessulum ostii mei aperui dilecto meo &c. Cant. 5. 6. Quàm pulcher ordo loquendi! prius myrrha stillat de manibus, & digiti myrrhâ probatissimâ pleni monstrantur; & deinde pessulum ostii dilecto aperitur? id est, prius vita laudabilis in exemplum præparatur; & deinde doctrina fidem quærens audientium palam profertur. S. Rupert. l. 5. in Cant.

Animalia ibant, & revertentur, in similitudinem fulguris coruscantis. Ezech. 1. 14. Et post v. 24. *audiebam sonum plarum, quasi sonum aquarum multarum.* De Sanctis Apostolis explicat Aug. illud Pf. 103. 7. *ab increpatione tua fugient, à voce tonitru formidabunt.* Recentiores ita explicant: sicut tonante cœlo prius fulgura ad oculos, quàm tonitru ad aures pervenit; ita prædicantibus Apostolis prius ad oculos exempla, quàm ad aures documenta fundebantur. Sylveira in Matth. 10. 9. 18.

Vidimus stellam ejus. Matth. 2. 2. Cùm omnium Patriarcharum doctrina, & prophetica sanctorum eloquia, ad agnitionem Dei Judaica corda non flexerint; unius stellæ radius fidem gentium suscitavit. Quæ tanta commutatio fratres? quæve ista conversio? Apud Judæos Propheta loquitur, nec auditur; apud gentes stella tacet, & persuadet. S. Maximus ferm. 5. de Epiph.

Quia videlicet Propheta verbis curabat persuadere; stella autem tacens radiis fulgentium

Pp 2

virtu-

virtutum prædicabat. Escob. t. 6. Parab. Chr. Obs. 2.

Procedebant fulgura, & voces, & tonitrua. Apoc. 4. 5. Prius fulgur oculis videtur, quàm tonitru auribus percipiatur: ut significetur; quòd optimi exempli lux verborum virtutem, & robur, antecedere debet. Corn. hic.

Exempla

Ex Veteri, & Novo, Patribus, & Aliis.

Collocus est ad eum Israel. 1. Efdrae 10. 1. Nota, quantum exempla Doctorum juvent. Nihil scribitur Efdras locutus esse, sed tantum, auditò scelere, lacrymâsse; & turbam ad se fidelem non vociferando, sed lacrymando traxisse. Hugo Card. hic. Vide plura tit. Exemplum.

Renuntiate, qua audistis, & vidistis. Math. 11. 4. Auditores magni illius Concionatoris non audiebant solum, sed etiam videbant: audiebant divinum verbum, videbant modestiam, humilitatem. &c. Barrad. t. 2. l. 8. c. 10.

Ego vox clamantis. Jo. 1. 23. Exercitium Prædicatoris est, quia omnia ejus membra, & potentia, debent prædicare; vita, mores, & fama. S. Vinc. Ferr.

Quæ audistis, & vidistis in me, hæc agite. Philipp. 4. 9. Sint tuba, & lux.

Exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione. 1. Timoth. 4. 12. Verbum auditur, conversatio videtur.

Ost. hac tibi faciem tuam, sonet vox tua. Barrad. t. 2. l. 8. c. 10.

Tonitruum erat ejus oratio, quia vita fulgur, S. Gregor. Naz. in Epitaphio S. Basilii.

Motiva varia.

Ex Veteri & Novo.

Fuge dilectæ mi. Cant. 8. 14. S. Ambros. l. de bono mortis c. 5. hortatur, ut fugiat sponsus: quia jam sequi potest etiam ipsa terrena fugientem.

Loquimini ad cor Jerusalem. Il. 40. 2. Isid. Pelus. l. 3. ep. 202. quandoquidem sermo actione destitutus non ultra aurem grassatur; qui autem ab actione animatus est, ut qui acris, & efficax, altè penetrat, animumque attingit. Eam ob causam Deus Sacerdotibus edixit, ut ad cor Jerusalem loquerentur: nam qui ad aures verba faciunt, permulti quidem sunt, & Sacerdotiò indigni; qui autem ad cor, pauci omnino. Sylv. in Math. 17. q. 27.

Hæc loquere, & exhortare, & argue cum omni imperio. Tit. 2. 15. Anselm. imperii nomine non dominationem potentia, sed auctoritatem suadet vitæ: cum imperio quippe docetur, quod prius agitur, quàm dicatur. Apud Escobar t. 6. Par. Chr. l. 5. Sect. 2. Obs. 2.

Sententiæ Patrum.

Sermo dulcedinem non habet, quem vita reprobata intrâ conscientiam remordet. Unde necesse est, ut, qui verbum Dei loquitur, prius studeat, qualiter vivat; & post ex vita colligat, quæ, & qualiter dicat? Ad prædicandum quippe plus conscientia sancti amoris ædificat, quàm exercitatio sermonis. -- Qui enim vitam suam interitus pensat, & exemplò suò foris admonendo alios ædificat; quasi in corde lingue calamus tingit, in eo, quod manu verbi proximis exteris scribit. S. Greg. hom. 10. inc. 3. Ezech.

Nihil prodest, aliquem exercitatum esse in dicendo, & ad loquendum trivisse linguam; nisi plus exemplò docuerit quàm verbò. S. Hier. c. 2. in ep. ad Tit.

Validiora sunt exempla, quàm verba; & plenius est opere docere, quàm voce. S. Leo in solennit. S. Laurentii.

Longa manu trajicientibus, ad cursum regendum, pro testera sunt alstrorum undequaque splendentium motiones. Et gubernator incumbens gubernaculo, tollit in cœlum oculos, alstrorum motibus aurigans navem. Qui verò vitæ pelagus rectè student percurrere, ac vitæ, secundum Deum institutæ, desiderant secare fluctus; non alstra spectant, sed chorum justorum; ac eorum vivendi rationibus, studiisque incumbentes, quasi compositò gradu suam ipsorum vitam dirigunt. S. Basil. Seleuc. or. 8.

Quòd si Sacerdos quispiam ad utrumque non sufficit; videlicet, ut sit vitæ clarus, & doctrinæ facultate sit profluus; melior est vita procul dubio, quàm doctrina. Dulcior quippe est fructus operum, quàm folia nuda verborum. Quid designatur per angelum, qui pastoribus voce annuntiavit Nativitatem Domini, nisi geminæ gratiæ Prædicator; qui scilicet & doctrinæ verba exuberat, & sanctæ religionis splendore coruscet. Quid verò per Stellam? nisi simplex quilibet honestæ vitæ Sacerdos innuitur? qui licet affluenti eloquiū facultate non polleat, claris tamen operibus, velut quibusdam radiis, micat: & quos non erudit verbò, informat exemplò. Quòd si non potest esse Angelus, qui per linguam Prædicatoris officium naviter impleat; sit saltem stella, quæ radios sanctæ conversationis emittat. Necesse est tamen, ut clarus per vitæ meritum luceat, qui facundæ prædicationis affluentia non abundat.

Hinc Moyfi impeditoris linguæ, Ex. 4. 10. adeò postmodum facies clarificata respendit, ut filiorum Israel visus obtunderet Ex. 34. 30. Aaron verò, de quo Ex. 4. 14. scio, quòd eloquens sit, nullus supernæ claritatis splendor accessit. B. Pet. Dam. l. 8. ep. 1.

Si quis, etiam linguâ tacente, proximis exempla bonæ actionis, eosque ad imitanda quæ neglexerunt, eleemosynæ, vel hospitalitatis, vel aliarum opera virtutum, convertit, officium profectò Doctoris exequitur. V. Beda in c. 5. ep. S. Jacobi.

Verba sinè vitâ, sunt literæ sinè sigillò. Ideo nihil fit pro literis Dei, quas nos portamus;

mus; quia sigillò caremus, Ugo Carens. in c. 51. II.

S. Xaverius ep. 2. ad S. Ignatium, Concionatorem aliquem oportet esse non doctrinâ magis quam exemplò clarum: siquidem, quod te non fugit, ad persuadendum facta dictis sunt potiora.

Sanè boni apud improbos vitæ exemplò affidè concionantur; atque adè plus, quam Concionatores è suggestu, sæpè proficiunt: quippe, cum longè plus ad permovendum in factis sit, quam in dictis. S. Xaverius ep. 6. Societati Goam.

§. IX.

Concionator spernat terrena, amet paupertatem.

Ex Novo.

Nolite possidere aurum. Matth. 10. 9. Mundi contemptus in se ipsis oportet exemplâ præbere, nè incredulitatis occasio Evangelio præbeatur: prædicantes cœlestia, terrena contemnant; annuntiantes æterna, temporalia omnino fastidiant; non gerant illa moribus, à quibus verba excellâ tonantia homines nituntur avellere. Sim. de Cassia l. 9. c. 18.

Pauperes evangelizantur. Matth. 11. 5. Potest id dupliciter intelligi. I. activè, juxta Euthymium, Theophyl. Abul. hoc est, Apostoli pauperes evangelizant. II. passivè, ut docent Lyr. Hugo, Cajet. Si Activè sumas, inter miracula censetur; quòd pauperes evangelizentur. Sylv. hic.

Ad Joannem egrediebatur omnis Judæa regio. Marci 1. 5. Da mihi aliquem de occupatis solitarios iridentibus, qui per omnes ætatis suæ totius discursus, & sudores anxios, tantundem proficiat, quantum solitarius iste manens in deserto fructificavit. Mirari, & colere solent homines, præsertim simplex vulgus, eos viros, quos in vita sublimes, & sibi met autteros, aspiciunt; ob hoc maxime quòd nullâ cupiditatis, aut ambitionis, notâ respurgunt. Ex opposito Prædicatores nostri temporis, quia talibus inhiare vehementer, populariter, & ardentè, cognoscuntur, fit sermo eorum in approbrium, fit de mendacio, aut pravâ intentione, suspectum, Jo. Gerfon hic Lect. 2.

Erat Joannes in desertis. Luc. 1. 80. Prædicabat primitus exemplò Sanctorum, spem regni cœlorum per contemptum terrenorum; quatenus autoritatis pondus adderet verbis suis operatio; atque talis meritò judicaretur, qui fallere nollet cupidine mundanorum. Jo. Gerf. tr. 11. sup. Magnif.

Nihil tuleritis in via. Luc. 9. 3. Occasione scilicet temporalis sustentationis, ut exemplò prædicetis illud 1. Tim. 6. 7. *nihil insulimus in hunc Mundum; haud dubium, quòd nec auferre quid possumus.* Unde Prædicator veritatis super omnia vitare debet vitium cupiditatis; alioquin non erit Prædicator veritatis, sed adulator. S. Bonav. hic.

Nolite portare sacculum. Luc. 10. 4. Hic eis præcipit, nè quid deferant, in quo vel frustum panis includant: ut innotescat, eos non cupiditate, sed salutis animarum zelò duci. In nonnullis regionibus in domum defuncti conductæ lamentatrices veniunt; quæ, etsi verbis, & ejulatibus, alios conentur ad defuncti obitum sentendum, plorandumque commovere; ipsæ tamen nè unam quidem lacrymam effundunt, nec dolore tanguntur: quia querunt solum lucrum. Iis similes mercenarii Concionatores. Diez. Conc. 3. in Com. Evangelist.

Rogo te - ut mittas eum &c. Luc. 16. 27. Cur non Abrahamum ipsum mitti peccit Prædicatorem fratribus? forsân apud se statuit dives, quòd major fides adhibenda pauperi Lazaro, quam diviti Abrahamo. Sylveira in Matth. 11.

Reliquit ergo hydriam suam mulier. Jo. 4. 28. S. Bonav. & Hugo: hydria significat temporalem sollicitudinem, quam debet Prædicator relinquere, ut Christum annuntiet. Sylv. hic 9. 36.

Projecit cupiditatem, & properavit annuntiare veritatem. Discant, qui volunt evangelizare; & projiciant hydriam ad puteum. V. Beda hic.

Post hæc abiit Jesus. Jo. 6. 1. Per Jesum intelligitur Prædicator, qui seipsum salvare debet per bonam vitam, & alios, per sanam doctrinam. Hic Prædicator refecturus plebem verbò Prædicationis, primò mare hujus sæculi transire debet, & elongare, & ascendere in montem vitæ eminentis; & tunc sequetur eum, id est, imitabitur, multitudo magna plebis. Hugo Card. hic.

Nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat. Act. 4. 32. *Sed erant illis omnia communia;* mox v. 33. dicitur: *virtute magna reddebant Apostoli testimonium resurrectionis J. C. D. N.* Quæ connexio inter paupertatem, & prædicationem Evangelicam? ut simul apponantur? Petr. Dam. opusc. 34. ut patenter ostendat, quòd illi duntaxat idonei sunt ad prædicationis officium, qui nullum terrenæ facultatis possident lucrum. Sylv. in Matth. 11. 5. q. 7.

§. X.

Concionator corpori sit noverca.

Tenuerunt sinistri manibus lampades, & dextris sonantes tubas, clamaverunt q. Judic. 7. 20. S. Greg. l. 30. mor. c. 7. intuentum est: quia in dextera tubas, lagenas autem in sinistra, tenuerunt: quia pro magno habent prædicationis gratiam, corporum verò utilitatem pro minimo. Quisquis enim plus facit utilitatem corporis, quam gratiam prædicationis, in sinistra tubam, in dextera lagenam tenet. Oliva t. 3. conc. 21. de pass. Chr.

Vos estis sal terra. Matth. 5. 13. Una ex præcipuis falis proprietatibus est, quòd non cpndiat, nisi conteratur. Ità oportet Concionatorem, animarum zelotorem, labore atteri, & aliam

Pp 3 quam

quam iacturam virium pati. Talis Christus ut sal in passione contritus. Diez. Conc. 1. Com. Doctor.

Damibi bibere. Jo. 4. 7. Christus post laborem invitat nos ad paritatem, & vitæ austeritatem, in hoc, quod domum non petit; sed super fontem simpliciter sedit. In hoc etiam, quod non vinum, sed aquam, petit. Hugo Card. hic.

§. XI.

Concionator sit humilis; non quærat suam, sed DEI, gloriam.

Symbola, & allegoriæ.

Columba emittitur. Gen. 8. 11. ad revocandum perditos; & revertitur portans ramum olivæ: quia pacem, & misericordiam prædicans, fructum suæ prædicationis reportat Domino. Hugo Card. hic.

Tuba, per quam designatur Prædicator, non resonat, nisi vacua. & Prædicator debet esse vacuus per humilitatem, perque rerum terrenarum neglectum. Hugo Card. in Ps. 44.

Puer parvulus minabit eos. II. 11. 6. Puer parvulus est humilis quisvis Apostolus, & Prædicator; qui populum minat, id est, ducit, docet, & regit. Ità S. Cyrill. Hieron. & Corn. hic.

Motiva.

Lavabant retia. Luc. 5. 2. Post officium prædicationis lavant retia piscatores; quando Prædicatores sanctæ Ecclesiæ, post expletam prædicationem, lacrymis abluunt, quod in prædicatione, aut fortè per iactantiam, aut per negligentiam, deliquerunt. Haymo D. 5. post Trinit.

Reversi Apostoli narraverunt illi &c. Luc. 9. 10. In quo apparet illorum fidelitas; quia ad divinum consortium celeriter redierunt. Vel idèò narraverunt; ut de bonis factis non quærerent sibi gloriam, sed omnia referrent in Deum. S. Bonav. hic.

Etiam pulverem, qui adhaesit nobis &c. Luc. 10. 11. Pedes Apostolorum sunt affectus Prædicatorum; quibus pulvis consuevit adherere, scilicet inanis gloriæ, impatientiæ, avaritiæ. Primus pulvis adheret, cum laudatur; sed excutitur per considerationem sui: vos non estis, qui loquimini. *Quid habes, quod non accepisti?* I. Cor. 4. 7. Secundus pulvis adheret, cum contemnantur; sed hic excutitur per rememorationem Christi secundum illud Jo. 15. 20. *non est servus major Domino suo.* Tertius pulvis adheret, quando munera offeruntur; sed hic excutitur per memoriam mortis. I. Tim. 6. 6. *nihil insulsum in hunc Mundum.* S. Bonav. hic.

Et duxerunt illum ad Jesum. Luc. 19. 34. Multi vanæ gloriæ cupidi concionatores, non ad Christum, sed ad seiplos populum Christianum alliciunt. Stella hic.

Non adulterantes verbum Dei. 2. Cor. 4. 2. Sicut adulteri, non prolem, sed voluptatem suam, quærunt; sic multi Concionatores non spirituales prolem, sed potius inanem gloriam, adipisci conantur. Diez. Conc. 1. Com. Doct.

Nolim te moveri ex eo, quod sæpe tibi abjectum sermonem, fastidiosumque habere visus es.

Nam & mihi propè semper sermo meus displicet: melioris enim avidus sum, quò sæpe frui interius, antequam eum explicare verbis sonantibus cœpero. S. August. l. de catech. rudibus ad Fratrem Deogratias.

De fastuosis, & vanæ gloriæ cupidis Concionatoribus.

Us fugeret. Jon. 1. 3. Fugit Jonas, quia præsumebat, Ninivitas, ad Dei minas à se proclamandas, penitentiam acturos, & Deum penitentibus parturum. Itaque se quasi falsum prophetam irridendum. Ecce quibus umbris vanè vanus conturbatur homo. Eum sequuntur Concionatores, honoris sui, non divini, studiosi, qui auram popularem aucupantur. Corn. hic.

Secundum opera eorum nolite facere. Matth. 23. 3. Christus Cant. 4. 11. commendat sponfam, simulque egregium laudat Concionatorem: *mel, & lac, sub lingua ejus.* Philo Carpath. falsi Christi servi, quales sunt Prædicatores ficti, mel in lingua portant, quod sublingua non habent. Sæpe enim aliis cœlestia gaudia prædicant; cum ipsi tamen terrestria, & peritura bona, desiderii appetant. At recti buccinatores Dei, dum divinæ sapientiæ dulcedinem loquendo effundunt, eaque mentes audientium reficiunt, & idem secum sub lingua retinent, dum ea omnia sibi profutura reservant, & sanctè peragunt, quæ cœteris rectè prædicarunt. Escob. t. 3. Coll. Chr. Obf. 2.

Nè simus sicut organi fistulæ: quæ nisi ventò plenæ sunt, nec resonant, nec ullam melodiam faciunt. Miserum illum Concionatorem! qui ad prædicandum nec os, nec affectionem habet, nisi dum aura vanitatis, & superbiæ flat; & proinde in locis ignobilibus, & rudi plebi, prædicare non dignatur; quòd gloriæ spes non adit. Diez Conc. 2. in assumpt. B. V.

§. XII.

Concionator non spernat pauperes, & simplices.

Symbola, Allegoriæ.

Ex Veteri.

In scala Jacob Angeli ascendunt, & descendunt. Gen. 28. 12. Angeli Dei, id est, nuntii, sunt Prædicatores veritatis. Rupert. Non semper in summitate scalæ, ubi majestas eminet; sed etiam ad scalæ pedes, ubi nihil honorificum, prædicet angelus pacis: in nosocomiis, carceribus, turre-

trēmibus, pauperibus. Alvarez Joseph Illustr. Gen. 39. Illustr. 121.

Altare de terra facietis mihi. Ex. 20. 24. & offeretis super eo holocausta. Alij, pro pretio arae, victimarum constituunt pretium. Si altare fulgeat, praestantissima immolant; si altare squalcat, vix immolant. Non ita iussit Dominus; etiam in imo immolari iussit boves, & oves. Tu quoque, si sapias, fervorem tuum explicabis, tum in splendido, tum in obscuro munere. Paulus non solum Dionysium ex tribunali traduxit ad Cathedram; sed Onesium fugitivum ita elaboravit in vinculis; ut ex mancipio Ephesiorum Episcopum effinxerit. Oliva lib. 4. Strom. §. appar. gratia.

Fili hominis, pone faciem tuam ad montes israel. Ezech. 6. 2. Docentur hic Concionatores non seclari copiosum auditorem: nam Ezechiel, tantus orator, jubetur verba facere ad rupes. Quid queris, solos tibi parietes peroranti adesse? solae rupes aderant declamanti propheta. Et quidem, ne putares, incultā, & extemporaneā usum ad eam oratione, Deus ipse concionem dictavit. Oliva t. 4. Strom. ibid.

Ex Novo.

Erant enim piscatores. Matth. 4. 18. de quibus Jer. 16. 16. *ecce ego mittam piscatores multos.* Dominus ad suum Apostolorum non venatores, sed piscatores vocat: quia venatores ad certam aviculam, aut praedam, collineant; at piscator in incertum mittit rete, ad capiendos quoscunque pisces. Sylv. hic q. 6.

Vos estis sal terrae. Matth. 5. 13. Sal omnem carnem condit.

Apposuerunt turbae. Marci 8. 6. Adnotat Marcus, Discipulos accepisse à Domino panes, ut apponerent: cuiam? an Principibus? an Phariseis? an propinquis? an uni, aut alteri? profecto turbis, viris, foeminis, parvulis, omnibus. Escob. t. 1. Mirac. Chr. sect. 5. Obs. 4.

Omnia quadrupedia, & serpentina terra, non solum leones, elephantēs, sed & serpentina. Act. 10. 12.

Varia Motiva.

Sapientia foris predicat, in plateis dat vocem suam. Prov. 1. 20. Non in solis magnis urbibus, & magnā hominum frequentia; sed foris, etiam in oppidulis, in pagis, clamitet. Alvarez Jos. Ill. Gen. 39. Illustr. 121.

Mittens duos de Discipulis. Matth. 11. 2. Vox fuerat Joannes *clamantis in deserto*, nunc in carcere. Qui Dei vox est, ubique clamat; in deserto, in rupe, plateis; in palatiis regum, & casis pauperum. Alligatur carcere corpus, non vox. 2. Tim. 2. 9. *verbum Dei non est alligatum.* Barrad. t. 2. l. 8. cap. 10.

Pauperes evangelizantur. Matth. 11. 5. Inter cetera adventus sui signa hoc imprimis ponendum censuit Redemptor; quod pauperes evangelizentur. Et sanè prodigii loco habendum; si concionator aliquis pauperibus verbum salutis

annuntiet; si incarceratis, si rusticis; sed omnes pro jam dolor! urbes confectantur primarias, omnes primas metropolitanas Cathedras affeclant, solis divitibus concionari gestiunt. Bess. D. 2. Adv.

Amen dico vobis, quamdiu non fecistis uni de minoribus his, nec mihi fecistis. Matth. 25. 45. Despicis stabulum? Christum despicias, cuius stabulum est. S. Chryostomus optasset videre concionantem Paulum: ego Paulum libenter vidissem rusticantem &c. Oliva l. 4. Strom. §. apparuit gratia.

Circuibat castella in circuitu docens. Marci 6. 6. Non in solis civitatibus docebat Dominus, sed & in vicis, ut nos discamus, parvas non despiciere, neque semper magnas quaerere, civitates; sed & in contemptis oppidulis praedicemus. Theophyl. hic.

Predicave Evangelium omni Creaturae. Marci 16. 15. Dion. Carth. ex Evangelio isto docemur, quod Praedicatorum nullum debeant despiciere; sed sine personarum acceptione, unumquemque pro posse suo instruere, exhortari, corripere; cum in Evangelio isto dicat Salvator: *predicave omni creaturae.* Unde Joseph in persona Christi, dixit fratribus suis personam Praedicatorum gerentibus: *non videbitis faciem meam, nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis vobiscum.* Gen. 43. 3. Sylveira hic cap. 10.

Apparuit gratia Dei &c. Tit. 2. 11. Aliqui, si in luce reponantur, omnia praestant; si verò in luto sinantur, agunt nihil. Oliva l. 4. Strom. §. Apparuit &c.

Suscipe illum, sicut me. Philem. v. 17. Quantum sapientiae, & doctrinae, disseminare debuit Paulus in arenis illis fervilibus, quod apte redderentur ad infulas, ad Evangelium, ad Martyrii palmas. Omnino, si Paulus esses, ita elaborares Apostolum ex silice, ut ex auro. Non ex ebore tantum Phydias sciebat facere simulacra, aiebat Seneca. Nulla materies tam vilis est, in quam non debeas officii tui studia omnia conferre. Oliva l. 4. Strom. cit. Accede ad puteum Sichar, Jo. 4. 10. & vide quas sapientiae opes coram Samaritana Dominus profundat; parcius Scribas, & Apostolos, instruxit, quam scortum. id. ibid.

§. XIII.

Concionator etiam paucis, imò vel uni, libenter concionetur.

Exurgens MARIA abiit in montana. Luc. 1. 39. Nescio, an verbi Dei adeò studiosi sint, qui non nisi apud nobilium conventus, in frequentissimis templis, in urbibus, de illo verba faciunt. Ecce Dei Verbum, virgineo utero clausum quò se primùm deducat, per abrupta montium; ut vel famelicum puerulum Joannem cibò salutis satiet. Baeza l. 1. cap. 8. §. 3.

Unica ad pedes ejus sedebat Magdalena. Luc. 10. 39. Ut audiret verbum ejus; & copiosè ei illud ministrabat. Unicam ad puteum natus est Samaritanam; nec eam est dedignatus; sed

sed instruxit, catechizavit, & convertit, & per illam Samaritanos ad fidem adduxit. Joann. 4. 6. 29.

Venit ad eum Nathanael cum Philippo, Joann. 1. 47. *Venit Nicodemus nocte* Jo. 3. 2. & his paucis non dedignatus est evangelizare regnum Dei. Marchantius D. Sexag.

Incipiens à Moysè. Luc. 24. 27. Duo- bus pauperibus Discipulis tot mysteria declarare dignatus est Dominus: hodie verò nisi Prædicator plurimos habeat auditores, eosque nobiles; putat operam perdi. Diez. fer. 2. Pasch.

Sufficit ei, qui cognoscendi est potestate præditus, si ei vel unus inventus sit auditor. Clem. Alex. l. 1. Strom.

Non personarum, sed auditorum, multitudinem in Ecclesia requirimus. S. Chryf. t. 6. hom. de Anna.

Qui sapit, munus concionandi obeat purè ex obedientia, & amore Dei; ac eadem quiete animi, & eadem alacritate, concionetur paucis, & multis; plebeis, & nobilibus. Magnum cogitet se habere auditorem Deum; ac de eo dicat id, quod Plato de Aristotele: hic unus mihi sufficit; plures enim est, quàm mille alii. Cornel. in Eccl. c. 3.

§. XIV.

Concionator vacet sibi; amet solitudinem, & silentium.

Symbola, & allegoriæ.

Tabernaculum ita facies, decem cortinas.

Ex. 26. 1. Oleast novit Dominus, quàm facile in contemptum veniant, quæ nobis sunt familiaria: ideo, licet delicias duxerit esse cum filiis hominum, voluit tamen eis multis operculis occultari. Did. Niff. D. 4. Pent.

In sole posuit tabernaculum suum. Psal. 18. 6. Possunt etiam hæc exponi de Prædicatore. Debet etiam Prædicator habere tabernaculum, debet habere thalamum: in tabernaculo militatur, in thalamo quiescit. Debent enim Prædicatores militare, & pugnare, contra vitia in tabernaculo prædicationis; debent nihilominus quiescere in thalamo contemplationis. Hugo Card. hic.

Qui producit ventos de thesauris suis. Ps. 134. 7. S. Aug. eosdem puto Prædicatores, & ventos. Venti sentiuntur, & non videntur. Did. Niff. D. 3. adv. §. 2.

Vox turturis. Cant. 2. 12. Dicitur Joannes apud Theodoretum, utpote solitarius: Bar. rad. D. 3. Adv. t. 2. l. 2. c. 14. Non vacat à mysterio, quòd mutus pater Joannem genuit, qui vox clamantis fuit: semper enim melius vox in silentio generatur, & spiritualis otii quiete sapientia foris proferenda percipitur, Gallfridus lib. allegor. super Luc. Unde Sanctus Basil. in regul. sup. disput. cap. 13. vocat silentium, gymnasium bene loquendi. Novarin. Elect. Sacr.

Piscatores autem descenderant, & lava-

bant retia. Luc. 5. 2. Quare piscatores lavabant retia? Respond. Beda: Piscatores sunt Ecclesiæ Doctores, qui nos reti fidei comprehensos, de profundo ad lumen elatos, quasi pisces littori, sic terræ viventium advehunt. Sed hæc retia modò laxantur in capturam, modò lota plicantur: quia non omne tempus est habile doctrinæ; sed nunc exercenda lingua Doctoris, nunc summet cura gerenda. Sylveira in Joann. 4. q. 4.

Exiit, qui seminat. Luc. 8. 5. Unde exiit? de studio, seu cella, ubi debet esse clausus studendo, pensando, & ruminando: quoniam Prædicator, qui vult prædicare fructuosè, non debet ire visitando illum, vel illum. S. Vinc. Ferr. l. 4. D. Sexag.

Ego vox clamantis in deserto. Jo. 1. 23. Prædicator, ut sit admirationi, & terrori, debet fugere oculos hominum. Querit Theophyl. cur vox clamantis in deserto? Respond. ut nè multitudinis malitiæ particeps fieret; & ut, neminem reveritus, liberè reprehenderet: nam si fuisset in Mundo, fortassis consuetudine amicorum, & societate, coinquinatus fuisset. Did. Niff. D. 3. Adv. §. 2.

Debemus esse, sicut imagines: nam si stas procul, apparent pulchræ imagines; sed si appropinquas, videntur aliqua rugulæ, & maculæ; & tunc despiciuntur. Ità cavete vos Clerici (Prædicatores) nè multum communicetis cum Laicis; nè videant maculas in vobis: quia nimia familiaritas parit contemptum. S. Vinc. Ferr. fer. 2. post Latrare.

Motiva.

Hic est, ecce ante te; festina nunc: hodie enim venis in civitatem &c. 1. Reg. 9. 12. Quid est, quod dicunt puellæ? *festina nunc &c.* nisi quia rarò videbatur in civitate: videlicet tardè veniens, citò recedens. Quò mirum magisteriò Sanctæ Ecclesiæ Doctor instruitur; ut rarò sit in publico, frequens in secreto, ut quò tardius aspicitur, devotius veneretur. Tunc quidem quasi cœlestis excipitur: quia quò amplius in secreto contemplationis latuit, verbi Dei thesauros ad eos, qui se expectant, ditiores trahit. S. Greg. hic.

Tempus tacendi, & tempus loquendi. Eccl. 3. 7. Qui in silentio, & sub monasterii disciplina, doctrinam sacram fuerit perdoctus; cum auctoritatem fuerit consecutus loquendi, ac prædicandi; tunc Dominus illi præbet opportunò tempore linguam eruditionis; ut cognoscat, quando verbum proponi oporteat. Olympiod. hic.

Ahuc quadraginta dies. Jon. 3. 4. Communat extraneus, & ad ejus Orationem mores commutat universa civitas. Extraneus loquebatur; ac veluti demissam cœlestis orationem pertinuerunt, & ad unam vocem luctui indulgebant. S. Basil. Seleuc. or. 12. quæst. 1. ad Jonam.

Iesus ductus est in desertum. Matth. 4. 1. Oratorem non expedit sepe videre quos docet, aut nimiam familiaritate constringi; ne doctrina viselcat. Rarus fiat, non ex superbia, sed ex dispensatione, ob causam amplioris profectus. Sed vae mihi, & pluribus! qui unum cum auditoribus facti sumus; ut habita sit vilis altissima Christi doctrina. Norma sit nobis, quod fecit Doctor Iesus: nam ex fuga desiderium audientium auxit; ut usque ad desertum venirent turbæ ad requirendum. Sim. de Cass. l. 4. c. 7. Christus nunc prædicare intendebat; ideo voluit omnia facere, quæ Prædicatores facere deberent, antequam prædicarent; & etiam postquam prædicare coperunt. Prædicator enim debet se interdum à populo abstrahere. Abul. q. 5. ad c. 4. Matth.

Accesserunt ad eum turba multa. Matth. 15. 30. Unde tanta tunc ad illum populi excurfatio? Abul. q. 89. venerunt nunc multa turbæ; quia nunc Christus veniebat quasi novus in terram illam: nam steterat aliquamdiu in terra Tyri, & Sydonis; & tunc Judæi non audiebant verbum ejus. Nunc verò cum redit, ex desiderio convenerunt multi: quia carentia præstat desiderium. Did. Niss. D. 4. Pent. §. 1.

Erant in deserto Joannes. Luc. 3. 12. 14. Nutriunt & sylvæ Concionatores. En Joannes non ex eo Concionatorum genere, qui solò vocis boatu vulgus terrent; sed quem Scribæ percontarentur, & milites; quem rex libenter audiret; erudit in antris; fugit, non è paginis doctrinam, sed è cortice, ferarum condiscipulus, silentii auditor, discipulus solitudinis. A silentio dicit daclamare. Non dedecet Concionatorem eremus; imò, nisi solitudini affuecat, non ad Deum homines convertet; sed ad filios hominum ipse convertetur. Oliva l. 13. Strom. in Luc. 1. 80.

§ XV.

Concionator sit orationi deditus.

Figuræ, & Symbola.

Domine Deus occurre, obsecro mihi hodie. Gen. 24. 12. Eliezer servus Abrahæ, perveniens in Mesopotamiam, ubi sponfam Isaac filio Abrahæ electurus erat, prius orationi se dedit. Cum Concionator sit paranympus, & sponfam divino sponso quærat; necesse habet orare, ut in tanti momenti negotio à Deo dirigatur. Diez. Concionat.

Si contra Deum fortis fuisti, quantum magis contra homines pravalebis. Gen. 32. 28. Hoc de Concionatore dic orationi dedito. Diez. ib. *Flevit, & rogavit eum.* Ol. 12. 4.

Tribue sermonem compositum in ore meo, & transfer cor illius. Esth. 14. 13. orat Esther Deum, pro salute populi regem allocutura. Sic Concionator, populum pro majori causâ, animæ scilicet salute, allocutus orat; sermonemque à Deo ardentem, & corda auditorum à vitis ad virtutes transferentem petat. S. Aug. l. 4. de doctr. Christ. c. 30. Si regina Esther oravit pro gentis *Polyanib. Sacr. Tom. 1.*

sua temporariâ salute, locutura apud regem, ut in os ejus Deus congruum sermonem daret; quanto magis orare debet, ut tale munus accipiat, qui pro aeterna hominum salute, in verbo, & doctrina, laborat? Barrad. D. Sexag. t. 2. l. 10. c. 2.

Sonet vox tua in auribus meis. Cant. 2. 14. Cur non in auribus aliorum, cum ad aures populi, non Dei, prædicatio dirigi solet? Cupit sponfus, ut omnis vox, quæ ad aures populi pervenire debet, prius auribus Dei sonet; & Prædicator cuncta, quæ locuturus est populo, prius orationem ipse cum Deo conferat; ut ipse dirigat, probet, intus doceat, & cordi imprimat. Velut si ignarus discipulus declamationem, quam coram multis est habiturus, Magistro recitet; ut emendet eam, & poliat. Sicut Moyses omnia, quæ populo tradebat, conferebat cum Deo Ex. 19. 19. & 33. 11.

Impleverunt ambas naviculas. Luc. 5. 7. Duæ naviculae, prædicatio, & oratio. Sim. Cass. l. 9. c. 15.

Illi copiam duodecim. Luc. 9. 17. signant duodecim Apostolos: ex quo datur forma Prædicantibus; ut non nova, & de cordibus suis adveniant: quia Dominus non curavit novos panes ad reficiendam turbam. Sed sicut Dominus multiplicavit divinâ benedictione quinque panes hordeaceos; sic omnis abundantia veræ doctrinæ sumi debet ex fundamento Sacræ Scripturæ, multiplicanda per orationem, quâ in cœlum respicitur; & devotione, quâ benedicitur; & meditatione, quâ frangitur; & prædicatione, quâ distribuitur, & explicatur. S. Bonav. hic.

Motiva.

Apparuerunt fontes aquarum. Pf. 17. 16. Fontes sunt vulnera Jesu Christi; quæ sunt fontes aquarum, id est, gratiarum, vel doctrinarum: ubi debet Prædicator haurire, quod aliis prædicet. *Hauri sis aquas in gaudio &c.* Il. 12. 3. Hugo Card. in Pf. hic.

Cor suum grades ad vigilandum diluculo ad Dominum. Eccl. 39. 6. & in conspectu altissimi deprecabitur. Sequitur: & ipse tanquam imbres, mittes eloquia sapientie sue, & in oratione confitebitur Domino. v. 9. Alludit ad Deut. 32. 2. *Concresecat, ut pluvia, doctrinam eam.* Imber ergo notat eloqui, & sapientiæ, primò copiam, secundò suavitatem, tertio fecunditatem; quòd fructum è cordibus laudentium producat similem illi, quem imber producit è terra; quartò quòd è nube sapientiæ proferatur quasi è re non terrena, sed cœlesti; adeoque ejus originem esse à Deo in cœlis. Corn. hic.

Nos verò orationi, & ministerio verbis instantes erimus. Act. 6. 4. Dicunt primò orationi, quia, ut in vita activa ministerium prædicationis bene fiat, prius per orationem dicenda ruminentur. S. Gregor. mor. l. 6. c. 17. ut qui erit contemplantes sorbeant, quod occupati erga proximos loquentes refundant. S. Aug. l. 4. de doctr. Chr. c. 17. fit orator, antequam Doctor,

Qq

ipsâ

ipsa horâ; ut dicat accedens, priusquam exerat proferentem linguam, ad Deum levet animam ficientem: ut eructet, quod biberit; vel, quod impleverit, fundat. Sylv. hic.

Tolle orationem timentium Deum; quid proderit, obsecro, labor fatigantium se, vel prædicando, vel monendo, vel corrigendo? quando Medicos etiam monet Sapiens Eccl. 38. 14. orare, ut opera dirigat sua Deus. Penset ergo solitarius, quantum potest corrigere delinquentes absens, & tacens; si bene vixerit, & oraverit. Jo. Gerson l. 3. de consolat. Theologia.

§. XVI.

Concionator ex corde ruminata proferat.

Motiva, & praxes.

Ex Veteri.

Os justi meditabitur sapientiam, & lingua ejus loquetur judicium. Psalm. 36. 30.

Eructavit cor meum verbum bonum. Pl. 44. 5.

Labia Sapientium disseminabunt scientiam. Prov. 15. 7. Significat sapientes in docenda sapientia, id est, virtute, id facere debere, quod agricolæ in seminando semine juxta parabolam seminantis Matth. 13. 3. ut, sicut agricolæ alligant sibi saccum seminis; sic sapiens adstringat sibi scientiam docendam; ut cordi suo eam penitus imprimat: ut, dum docet, non ex ore, sed ex intimo cordis sensu, affectu, spiritu, eam promere videatur. Hoc est, quod ait Christus Matth. 13. 3.

Exiit, qui seminat semen suum: qui scilicet verbum Dei faciat suum; id est, cordi suo intus impressit. Peccant multi Concionatores; qui conciones à se conscriptas ex memoria ad verbum recitant, ac si recitarent orationem Ciceronis: hinc eorum concio arida, & frigida. Corn. hic.

Ecce virgo concipies, & paries. Il. 7. 14. Concipere loquendo cum angelis, cellam incole; obumbrare spiritu, ut solem parias. Oliva l. 9. Strom. hic.

Erigit manè, manè erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum. Jf. 50. 4. Cur bis idem verbum repetit? nihil enim à spiritu se timere dicitur. Nimirum, ut vehementissimam Concionatoris à rebus humanis ad contemplationem significet elevationem. Quare cogitet Concionator, sibi à Deo dici: surge, surge ô Concionator, manè; & concionandum tibi hodie cogita: recordare, quò pretiò meus Filius JESUS CHRISTUS has animas emerit. Diez Conc. 2. SS. Philippi & Jacobi.

Quasi tuba exalta vocem tuam. Il. 58. 1. Organorum vox ventò emittitur, qui flat super terram; at tubæ vox fit ventò ex visceribus extractò. Et ideo Prædicator non organo, sed tubæ comparatur: quia ejus voces, & verba, è

visceribus, magnò cum fervore, & spiritu, exire debent. Diez Conc. 1. D. 3. Advent.

Comede volumen istud. Ezech. 3. 1. q. d. hæc traditio voluminis symbolum est legationis tuæ. Sicut Doctores creantur, tradendo librum; sic hic Ezechiel creatur Propheta, accipiendo volumen Prophetarum à Deo. Comestio verò significat, ea, quæ in illa audis, & vides, in intima animæ tuæ meditando transmitti; ut cum affectu, & ex calore interno, & totò spiritu, ea populo proloquaris. Corn. hic.

Ex Novo.

Simile est regnum cælorum grano sinapis. Luc. 13. 19. Latet regnum in grano. At regnum cælorum simile non est quòvis modò grano sinapis; sed si acceptum illud defoderit homo in hortum suum. Nec enim ex rebus minimis tibi regnum proveniet; si ea prædicando, in aliorum sparsisse corda contentus, in tuo non severis. Oliv. l. 13. Strom. hic.

Vigilate, memoriâ retinentes, quoniam per triennium nocte, ac die, non cessavi cum lacrymis monens unumquemque vestrum. Act. 20. 31. Admirabilis charitas ejus erat fons, ex quo tot lacrymæ profluebant adeò copiosæ. Tales Prædicatores in humanis cordibus maxime operantur. O felices oculi iustorum, qui sunt velut fontes lacrymarum, quæ exeunt ex vivo desiderio conversionis peccatorum. Diez Concionator.

Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Gal. 4. 19. Sed antequam hoc Galatis scriberet, iisdem testatus est: sibi Christum in corde esse. c. 2. 20. *Vivo jam non ego; vivis vero in me Christus.* q. d. Christum in vobis formo, quem prius in me conformatum gesso. Oliva l. 9. Strom. §. de qua natus est JESUS.

Accipe librum, & devora illum. Apoc. 10. 9. Primò vorare librum inscriptum amaritudinibus jubetur, & concoquere; & tum nuntiare Gentibus. Id. ib.

Quomodo de amore loquetur homo, qui non amat, qui vim non sentit amoris? Illum audire vellem, qui calamus linguæ tingeret in sanguine cordis: quia tunc vera, & veneranda doctrina est; cum, quod lingua loquitur, conscientia dicat, charitas suggerit, spiritus ingerit. Rich. à S. Vict. tr. de grad. charitat. cap. 1.

§. XVII.

Argumenta dictionis sæpius auctori inculcanda, & quæ?

Ex Veteri.

ORigenes hom. 9. notat: Pontificem in ora, & sine vestis, habere tintinnabula, Ex 28. 33. ut de extremis temporibus, & Mundi fine, nunquam sileat, sed inde semper sonet, semper loquatur, & inculcet. Corn. hic.

Percussiens virgā bis silicem, egressa sunt aqua largissima. Num. 20. 11. Moyses Prædicator; virga, crux; silix, sive petra, cor peccatoris; aquæ, lacrymæ, quibus ardor concupiscentiæ refrigeratur. Hugo Card. in Ps. 77.

Samuel, Samuel! 1. Reg. 3. 10. Sic peccatores non solum semel excitandi; sed iterum, iterumque vocandi; nè ad somnum revertantur, sed prorsus vigiles reddantur. Pinna in Eccl. Ethol 263.

Percussit Ammon, usque dum incallescere dies. 1. Reg. 11. 11. S. Greg. hic; Rector (Prædicator) qui in vigilia matutina caltra ingreditur, usque dum incalescat dies, ab interfectione gladium non recondat: quia tam diu debet Auditorum suorum eruditioni insilire; quam diu illos aspiciat magnis æterni luminis caloribus inflammari.

Ex Novo.

Docens in Synagoga, & prædicans Evangelium regni Dei. Matth. 4. 23. Cur dicitur de Christo, quod erat docens, & prædicans? S. Remigius: distat inter docens, & prædicans; docens de præsentibus mandatis, prædicans de futuris promissis. II. 5. 2. 7. *quàm pulchri super montes pedes annuntiantis, & prædicantis pacem; annuntiant is bonum, prædicantis salutem.* 2. Palatius: docere, est illuminare, & instruere audientes; licet eorum corda non inflammet. Prædicare verò, est inflammare animos audientium; licet eos non erudiat. Sylveira hic.

Simile est regnum cælorum grano sinapis. Matth. 13. 31. Chrysol. f. 99. Bonus Dominus regni sui similitudines iterat, variat comparationes: quas non de occulto sumit, non captat de cælestibus; profert de quotidiano usu, de communi conversatione proponit.

Et ego nesciebam eum. Jo. 1. 33. Idem dixit supra v. 30. Cur id repetit? Docet Prædicarorum princeps; nè Concionatores vereantur idem sæpius repetere: optimus enim Medicus eadem remedia ægris sæpe adhibet. Et ita Paulus Philipp. 3. 1. *eadem vobis scribere mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium.* Jo. 21. 17. ter quærit Christus: *Simon Joannis amas me?* S. Ambr. in ep. 2. Cor. c. 9. quæ trina repetitio quasi superflua videtur; sed prodest ad perfectionem monitionis: ut, sciat magna cum diligentia debere curare, quod frequenter mandatur. Sylv. hic.

Ex Patribus, & aliis.

S. Joannes Chrysostomus eò ipsò, quò in Cathedram Constantinopolitanam sublimatus est die, coram Imperatore Arcadio, & universa nobilitate, magnæque Episcoporum multitudine, ita concionem primam exorsus est. Nos, qui ineffabilibus Dei rationibus ideo ad vos venimus, ut voluntatem ejus testificaremur; hoc primum verbum à Christo, & divino ejus Præcurfore, accipientes, vobis annuntiamus: *pœnitentiam agite; appropinquavit enim regnum cælorum.* Polyani. Sacr. Tom. 1.

Matth. 3. 2. Hæc autem vobis in memoriam revocare non gravabor, nullâ difficultate impediari; quin eandem vobis perpetuò inculcem, Beseus D. 4. Adv.

Qui cupis sub fasce delictorum sepultas animas erigere, erectasque fervare illas ad Dei converte notitiam. Insinuare stude eisdem, quàm bonus sit Deus, quàm dulcis, quàm misericors.

Nempe anima, quæ sapit Deum, & charitatis illius flammulam in corde percepit, spontè impellente nemine, trahente Patre, consentiente ratione, currit ad ipsum. Præcipua difficultas bene operandi, in divinæ cognitionis deficientia est. Ubi cognitio Dei est, ibi charitas; & ubi charitas ibi legis custodia. S. Laur. Inst. tr. de compunct. Christ. perfect.

Nihil profectò in prædicationibus debet agi frequentius, quàm opus Redemptionis humanæ memoriæ commendare Fidelium. Istò enim nihil meditati, & amandi, sapit dulcius; nil poenitentem ad lamenta, & lacrymas trahit efficacius; nilque ad æquanimiter hujus Mundi adversa tolerandum accendit fortius. Est quippe spiritualis cibis, & supercæleste manna, quod cuicumque statui, & personæ congruit. S. Laur. Just. 1. de Regim. Prælat. c. 7.

S. Dominicus fundator Ord. Prædic. cùm solum S. Matthæi Evangelium, per Provincias concionaturus, deferret secum, omnèsque amore Dei inflammaret; rogatus, è quo libro tam sua via, & ardentia, eloquia depromeret? respondit: è libro Charitatis. Huic uni & vos studere; ac simili ardore omnes succendetis. Corn. in Cant. 3. 10.

S. Bonaventura verba sua in Concionibus nec Ciceronis sibiò illivit, nec Ciceronis succò tinxit; & tamen pellexit auditum, flexit mentem, tenuit pendulum Auditorem. Adfuit aliquando publicè dicenti S. Thomas Aquinas; qui missâ concione S. Bonaventuram rogat: ex quibus ille libris tot sermonis flores, tot legeret sententias, quas Concionibus inspergeret? Bonaventura domum invitat, librum illum ostenturum. Comitatur hominem in cellam S. Thomas; expectat avidè, quem prompturus sit codicem. Quid fecit Bonaventura? quis fuit? Crucifixus erat, osculis tritus, lacrymis notatus. Hinc vim loquendi, & persuadendi sumpserat. Drexel. Orb. Phaet. c. 31. §. 2.

§. XVIII.

*Solatia in sterilitate auditorum
Labor, non fructus, remunerabitur.*

Ex Veteri.

Miser factus sum, & curvatus, usque in finem. Ps. 37. 7. Afflictus est non solum in cruce; sed etiam antequam crucifigeretur; multa ferens, ut agricola, ut nostrum agrum purgaret. *Incurvatus sum autem usque in finem;* quando mortem pro nobis sustinuit. S. Chrysol. hic.

Pluviam voluntariam segregabis &c. Pl. 67. 10. *Pluviam* doctrinæ irrigationem vocat. *Voluntariam* autem, ob liberum arbitrium: non enim ex necessitate irrigatur aliquis; sed doctrinæ acquiescens consequitur gratiam. B. Theodoret.

Et qui enarrat justitiam auri audienti. Eccl. 25. 12. id est, docili, intelligenti, & obedienti. Auditorum enim docilitas, obedientia fructus, & profectus, magnam Doctore affert voluptatem. E contra valde affligitur, si docendi laborem subeat; cumque frustraneum, imò noxium, sibi esse sentiat: eo quòd discipuli, Auditores, eum negligant, spernant, obstrepant. Quo circa illustre fuit martyrium S. Cassiano; qui, uti habemus in Breviario Romano 13. Augusti, vinctis polsterga manibus, puerorum perverforum, quos erudiebat, ferreis stylis confingendus traditus, mundo probrosam, & acerbam; sed Deo, & Ecclesiæ, gloriosam, mortem appetiit. S. Hier. in Eccl. c. 10. læticia dicentis est auditor intelligens; è contrario luctus Doctore est malus discipulus. Jeremiæ quoque verba huic querelæ cap. 15. 10. *non seneravi.* non profui, neque profui mihi quidquam. Sunt, qui ex persona Christi hoc dici putent, causantis; quòd in tanta credentium multitudine, & in toto orbe generis humani, vix suo sanguine digna inveniat. qui etiam Psal. 29. 10. ait: *qua utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem.* Corn. hic.

Et ego dixi, in vacuum laboravi, sine causâ, & vanè fortitudinem meam consumpsit. Ergo iudicium meum cum Domino, & opus meum cum Deo meo. If. 49: 4. q. d. inquit Hæctor Pintus: mercedem operis mei, ac laboris, à Deo expectabo. Quomodo à vano labore mercedem expectat? Resp. Hier. Oforius: hoc utor solatio, quòd nihil fuerit à me, quod ad gentis huius salutem pertinet, omisium. Deum, quem nihil potest latere, iudicem habeo, cui causam meam probabo. Scit enim ille, me, ut gloriæ suæ servire, omnes conatus meos, ad hunc populum monendum, & instruendum, comparasse; magnamque in eo opere moliendo laborem suscepisse. Non igitur per me stetit, quò minus ad illius cognitionem perveniret. Did. Niss. Polit. Coel. p. 1. l. 8. c. 2.

Clama, nè cesses &c. If. 58. 1. laborem exigit, non fructum. Id. ib.

Plorans ploravit &c. Thren. 1. 2. Vox est Ecclesiæ plangentis peccatores; maxillæ verò Prædicatores; qui verbum, quasi cibum, comminunt, & toti corpori refundunt. *Non est, qui consoletur,* quando nullus ex prædicatione compungitur. S. Bonav. hic.

Ex Novo.

Vidit duos fratres mittentes rete in mare; & ait illis: venite post me. Matth. 4. 18. 19. Cur eicientes rete vocat? Cur non expectat, quò fructu retia eiecrint? Vult significare; ex officio piscatores hominum, non ad aliud obligandos, quam quod tunc faciebant? id est, ad explicanda solum in capturam retia. Piscatorem nemo arguit, quòd non multos pisces

capit, ubi omnem diligentiam adhibuit, aptaque retia eiecit. Did. Niss. Dom. 4. adv. §. 4.

Cecinitis vobis, & non salvastis. Matth. 11. 17. bene operando; lamentavimus, & non planxistis. Doctores cantant nobis, quando gaudia æterna promittunt; lamentantur, quando poenas æternas comminantur. Hugo Card. in Eccl.

Nota, semen divini verbi quadripartitum, & in tribus partibus perditum, in sola quarta fructuosum. Matth. 13. 4. 5. &c. & tamen non propterea cessandum est à seminare verbi divini. Et similiter omnis diversitas graduum, profectus spiritualis, designatur per hos tres numeros, trigessimū, sexagesimum, & centesimum. Ubi nota, minimū, fructū esse 30. quia tantæ feracitatis est quelibet bona cordis terra, ut ad minus reddat triginta pro uno; ubi semen verbi divini susceperit, & in patientia coalescit. Cajet. hic.

Adducunt ei surdum & mutum. Marci 7. 32. Viri boni surdum, & mutum, inveniens, hoc ei præstant auxilium, quod possunt: nimirum ad Jesum ducunt, & precibus exorant. Sic bonus ille Samaritanus Luc. 10. 37. ait: *caram illius habet.* S. Bern. l. 4. de confid. noli diffidere; curam præstare exigeris, non curationem. Denique audisti: *curam illius habet;* & non cura, vel sana illum. Bæza t. 2. l. 10. c. 9 §.

Emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum. Marci 16. 1. Nunquid ut suscitarent? Et nos scimus, fratres, quia suscitare nostrum non est; sed ungeri nobis incumbit. S. Bern. l. 2. de reurr. Ecce tibi munus eorum, qui animarum Curatores sunt. Tunc muneris suo satisfaciunt si unguentum adhibeant; non si infundant, aut si refundant vitam. Unus Deus est, qui mortuas animas suscitavit, qui errantes reducit. Id. Bæza ib.

Præceptor, per totam noctem laborans nihil cepimus. Luc. 5. 5. neque tamen de officio malè curato objurgatus fuit. S. Chryf. qui retia jactat in aquam, nescit, quos pisces comprehensurus est; sed, quos Deus illi transmissit, illi intrant in retia. Ergo sicut in piscatione labor solus requiritur piscandi; sic & in Doctore nihil requiritur, nisi instantia doctrinæ. Populum non corrigit homo, sed Deus. Ideo Joannes vocatur *vox c. 1. 23.* non convertentis homines; sed *clamantis in deserto.* Convertere in manu ejus non erat. Did. Niss. D. 4. adv. §. 4.

Aliud fructum fecit centuplum. Luc. 8. 8. Cur Christus ponit quatuor differentias audientium suas prædicationes? & in sola quarta asserit sermonem suum proficere? pauci enim Judæorum, comparative loquendo, ad eum fuerunt conversi. Non ergo Prædicator immoderate tristetur, pusillanimitate deiciatur, aut à bono inchoato desistat; si sua prædicatione non tot proficiat, sicut cupit: imò magnum omnique labore dignissimum, arbitretur, si vel unum lucrari valuerit, pro quo fusus est sanguis Christi. Dion. Carth. hic.

Cl.

Clamabat, Luc. 8. 8. JESUS memorans perditionem feminis: illo clamore acerbum animi dolorem testatus. Quid doluit? verbi sui divini jacturam, cujus tres partes de quatuor deperunt. Sicut, si aeger medicinam propriis sumptibus longo studio, paratam effundat. Egredere Christo erat, dum in hac parabola cogitabat, suos Prædicatores laborum suorum tam exiguis fructus percepturos. Did. Niff. ser. 2. post D. Resurr.

Curam illius habe. Luc. 10. 35. Non dixit, sana illum; sed *curam illius habe*: quoniam sæpe medicamenta adhibentur; sed aeger sanitatem minime consequitur. Curam exigens; non curationem. Fac tu, quod tuum est: nam Deus, quod suum est, satis, absque tua sollicitudine, & anxietate, curabit. Planta, riga, fer curam; tuas explicuisti partes. Sanè incrementum, ubi voluerit, dabit Deus; ubi fortè noluerit, ubi deperit nihil, dicente Scripturâ Sap. 10. 17. *reddidit justis mercedem laborem suorum*. S. Bern. lib. 4. de Consid. apud Marchantium D. Sexagesimæ. Non sunt omnia verba S. Bernardi; sed sensus.

Est aut servus: *Domine factum est, ut imperasti*. Luc. 14. 22. Diligens erat, & obediens. Licet enim primò, secundo, & tertio mittatur; nunquam se excusat, nec laborem refugit; nec excusationem priorum præten- dit. Zelò insuper fervebat: *ad hoc locus est*. his hominibus adductis adhuc numerus Electo- rum non est completus. Sylv. hic q. 14.

Ego vox clamantis in deserto. Jo. 1. 23. Vox est præparativa auditus hominum. Primum enim inarticulatam vocem sonantem redde- re solent clamantes è longinquo, vocantes eos, qui ab ipsis aliquid audire debent. Et ubi vocem solam audiverint, & mentem ad audiendum con- verterint, aurèsque præparaverint; tunc is, qui sonantem vocem emisit, de cætero distinguit ser- monem, quem dicere voluit. Sic etiam Joannes vox fuit, aures hominum præparat. Non enim erat ipse Verbum; sed post ipsum venit Verbum, propter quod vox præparativa fuit. Et propterea dicit: *ego vox*, & inde: *parate viam Do- mini*: vox enim præparat; Dominus autem ingreditur vias præparatas. Sanct. Epiph. hæ- re. 69.

Qui metit, mercedem accipit - ut & qui seminat, simul gaudeat, & qui metit Jo. 4. 36. Non seminantem, sed metentem, gaudere Scriptura affirmat Pl. 125. 6. *euntes i- vanti, & stibanti, mittentes semina sua*. De melloribus Il. 9. 3. *letabuntur coram te, si- cut qui letantur in messè*. Et Pl. 125. 6. *ve- nientes autem venient cum exultatione*.

Prædicator est seminator, Auditor verò messor. Et, ut intelligatur, quomodo ille, qui in domo Dei aliis quærit, sibi inveniat, dicit Chri- stus: quòd licet aliud sit seminare, aliud collige- re, sive excipere verbum Dei; aliud prædicare, aliud audire: in spirituali tamen agricultura idem est ferere & metere: qui enim ex charitate semi- nat prædicando, consequenter gaudium illius me- tentis participat seminans, Did. Niff. Polit. Cœl. p. 2. l. 3.

Unusquisq; propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. 1. Cor. 3. 8. Nota: non dicit, quisque recipiet mercedem secundum fructum, quem fecit; sed *secundum laborem*: quia fructus non est in nostra, sed Dei, dan- tis incrementum manu. Itaque integrum laboris præmium essentiale habebis ex con- concione, vel instructione tua, licet nullus sequa- tur fructus; nullus hæreticus, vel peccator, convertatur; imò sæpe majus: quia difficilius est concionari, ubi nullus, vel exiguus, apparet fructus; quàm ubi concioni multi applaudunt, vel proficiunt. Corn. hic.

Abundantius illis omnibus laboravi. 1. Cor. 15. 10. Non ait, plus omnibus effeci. Et cur istud? quia petitur à te cura, non curatio. Did. Niff. D. 4. Adv. § 4.

Qui habet ostium David. Apoc. 3. 7. Christus duo aperit ostia, ut prædicatio fructuo- sè fiat: ostium laborum; ut concionatores igneis verbis loquantur; sicut Apostoli Act. 2. 4. *cæ- perunt loqui, prout Spiritus Sanctus dabat loqui illis*; deinde ostium cordium, disponendo Auditores, ut verbum Dei recipiant: de quo Christus D. cuidam Episcopo Apoc. 3. 8. *esce dedi coram te ostium apertum, quod nemo potest claudere*; ut scilicet prædicatio tua in corda audientium intret. Propter duritiam enim populi solet Deus ora Concionatorum claudere; sicut Ezechiel dixit c. 3. 26. *linguam tuam ad- herere faciam palato tuo; & eris mutus*. Et tunc nullus est, qui aperiat. E concepto cum Deus labia prædicantium aperit, nullus est, qui claudat, vel eos possit impedire; sed audacter di- cunt: sicut Petrus, & Joannes Act. 4. 20. *non possumus, quæ vidimus & audi- vimus, non loqui*. de Ponte in Cant. 4. Exh. 16. § 3.

Ex Patribus, & aliis.

Magisteria, forinsecus, adjutoria quædam sunt, & admonitiones. Cathedram in cæ- lo habet, qui corda docet. S. August. tr. 3. in ep. Joannis.

Et quid est peccator, nisi vulneratus? & quid Prædicator nisi medicus. Sæpe verò contingit, ut Prædicator reverenter, audiatur; nonnunquam verò à perveris ita despiciatur, ac si eis nihil utilita- tis loquatur. Unde rectè nunc subditur: *ut a- damantem, & ut silicem, dedi faciem tuam*. Adamas, & silix; utraq; dura; sed unum ho- rum pretiosum est, alterum vile. Adamas ad ornamentum sumitur, silix ab itinerantibus cal- catur. S. Greg. in Ezech. hom. 10.

Homo homini inaniter loquitur, si per semet- ipsum Deus interiùs non loquatur. S. Petr. Dam. p. 8.

Æthyops ita niger in balneo exit, sicut intra- vit: & tamen balneator mercedem accipit. Ità S. Greg. respondit Episcopo quærenti de sterili- tate. Sol ubique lucet; & tamen aurum ubiq; non generat; sed in terra ad hoc disposita: & Deus ubique pluit; fructum tamen solum in ter- ra disposita producit. Summa Prædicantium. Concionator.

rum poenitentiam nuntiat, qui locustis vescitur. At quibus par turturum, aut duo pulli columbarum, non satis sunt in patina una, ut ridere cogentur alumnos crucis, causam perorant. Christus Jerusalem &c. Oliva citatus.

Quomodo nihil subtraxerim utilium.
Act. 20. 20. Non solum referendum hoc ad doctrinam; sed etiam frequentiam Sacramentorum, orat. &c. in quo Apostolus Deum imitatus Il. 48. 17. ego Dominus DEUS tuus, docens te utilia. Discant Prædicatores docere utilia; & non plausibilia, auribus grata &c. Sylv. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Audi Paulum dicentem Act. 20. 31. *per triennium noctes, & dies, non cessavi cum lacrymis monens unumquemque vestrum.* Si verò pro Milesiis, & Ephesiis, tantà usus est diligentia, non facetias loquens, sed cum lacrymis admonitionem inferens; quid de aliis dici potest? S. Chryf. hom. 17. in ep. Ephes.

Illius Doctoris vocem libens audio; qui sibi non plausum, sed mihi planctum movet. S. Bern. l. 59. in Cant.

Ille est Doctor Ecclesiasticus, qui lacrymas, non risum movet; qui corripit peccatores; qui nullum beatum, nullum dicit esse felicem; nec prævenit sententiam Judicis sui. S. Hier. l. 2. in l. c. 3.

Auribus, & cordi, consulere debet Doctor, non oculis: nè potius ex seipso eos spectatores magis, quam auditores faciat. S. Isid. l. 2. c. 11.

Sanè reprehensibile valde est, in Ecclesiis Christi, in locis Sanctorum; in quibus, post sudores secularium negotiorum, post occupationes rei familiaris, post diversarum perturbaciones actionum, post multifariam dissipationem mentis; constitit multitudo Fidelium, ad percipiendum Ecclesiastica sacramenta, ad audiendum salutis monita; ut ibi recitentur fabulæ Poëtarum, gesta Gentilium, ac vaniloquia; quibus mediantibus affantes provocentur ad plausum, nec non dissolvantur in risum. Hoc & Apostolus Timotheo scribens arguit c. 2. 15. *Solicite cura &c.* S. Laur. Just. lib. de regin. Prælatorum.

Difficillimum est, invenire, qui sincerè verbum Dei tractet; & non potius cauponetur: de ejusmodi enim Il. 1. 22. ait: *vinum suum mistum est aqua.* hoc est, depravant doctrinæ integritatem. Isidor. Clarius l. 2. orat. 4.

§. XX.

Concionator dicat seria; arguat, terreat.

Symbola, & allegoria.

Tuba.

Cumq; increperis tubis. Num. 10. 3. Clangor tubarum, vox est Prædicatorum; sine quibus utique quamvis pulchra, quamlibet ordi-

nata, castrorum acies, terribilis non est. S. Rupert. l. 1. in Num. c. 20.

Cumq; insonuerit vox tuba longior, conclamabis omnis populus vociferatione maxima. Jos. 6. 5. Potuisset quidem Deus pulsatis citharis Jericho muros evertere; sed maluit clamore subverti: ut doceat; non Canticorum interpretatione blandâ, sed horente Prophetarum commentatione, concuti debere moenia peccantium. Vociferatione maximâ labat Jericho, non fidium symphoniâ. Oliva l. 1. Strom. hic.

Quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum. Il. 58. 1. Scitis, quòd tuba non tam oblectationis esse soleat, quam terroris; non tam delectationem proferre, quam inferre formidinem. Tuba itaque peccatoribus necessaria est; quæ non solum aures eorum penetret, sed & cor concutiat; nec delectet cantu, sed auditu; & strenuos quosque hortetur in bonis; & remissos terreat pro delictis &c. S. August. s. 1. Sabb. post 4. D. Quadr.

Audite vocem tubæ. Jer. 6. 17.

Data sunt illis septem tubæ. Apoc. 8. 2. quibus tererent graviter; non mulcerent leviter. Velloso in Judith 7. Paræn. 26.

Alia Symbola.

Erigamus, si pereuntes curare satagimus, cum Moyse, non columbam, sed serpentem æneum Num. 21. 8. Quæ terrent, medentur. Compelle intrare minis, terrore timorem improvisæ mortis incute. Peccantes coge accedere cum fletu ad agnum, qui tollit peccata Mundi. Oliva l. 1. Strom. §. Erunt signa.

Fugiunt, & redeunt Philisthæi. 1. Reg. 7. 10. Cladem quis edidit tantam? Litabat Samuel. Ità est: non tamen hostes agni nidor fugavit; sed cœli fragor. *Insonuit autem Dominus fragore magnò.* Quis pardum pro telo flore defixit? quis tigrim armillâ revinxit? Monstrum esset, si draconem holoserico compedices. Catenis opus est; quibus si belluam domes, non impar Samsoni es. Oliva l. 1. Strom. §. Vox clamantis. *Insonuit Dominus fragore magnò in die illa super Philisthæum ib. & cæsi sunt à facie Israel.* Quamdiu Agnus immolabatur à Saule, populus de hoste non triumphavit; ubi autem tonitrua strepuere, tum enimvero confertati barbari cessere victoriam. Oliva l. 1. Strom. §. Erunt signa.

Reges eos in virga ferrea. Pl. 2. 9. Ad suum Verbum ita Deus loquitur; ut videlicet timore in officio contineat, quos acquisivit sanguine suo. Et cur putredo, & vermis, audeat excutere à dextera Christi sceptrum timoris, quod in ea locavit Pater; & pro virga ferrea, virgulam floridam, imò flosculum reponere; passim nuntiando populis, nihil mitius, nihil suavius, patientius nihil, Christi regnò? Itane? monet Deus Filium, ut exhibeat ferrum populis, & tu florem locas in dextera Crucifixi? aut clavum, aut ferream virgam, locare debes in manu ejus; nisi velis seductor inveniri, & reus teneri Paterni consilii.

fili. At inquis, in cœlo canitur lætitiæ, & misericordiæ, Canticum alleluja Apoc. 19. 1. Placet alleluja, at ubi à peccatis tui sunt cives. Dices: sed clamat Propheta Pl. 5. 12. *& lætentur omnes, qui sperant in te:* sed audi Prophetam, & Apostolum 1. Jo. 3. 3. *& omnis, qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est.* Præsumptio est, non spes, quæ non expiat à scelere; sed inquinat. Pl. 33. *Et non delinquit omnes, qui sperant in eo.* Oliva t. 2. Strom. § Reges eos in virga ferrea.

Et ero immaculatus cum eo, & observabo ab iniquitate mea. Pl. 17. 24. Sed sciendum, quò habitu se tibi Deus, ad innocentie tutelam, videndum præbuit. Agnusne, an turtur, apparuit tibi? rores, an flores, impluit? iridem gerebat in capite, an stellas: Audiamus expectam effigiem v. 10. *inclinauit cœlos, & ascensit, & caligo sub pedibus ejus: Et insonuit de cœlo Dominus.* v. 14. En quâ ratione Deus candorem severit in purpura. Eiam princeps eris Palestinæ immaculatus, si præ oculis habeas prædicantis Dei fulgura, & sagittas. Ol. 1. 11. Strom. §. Erunt signa.

Motiva

Ex Veteri.

Loquere tu nobis, non loquat ur nobis Dominus. Ex. 20. 19. Cum eos angelus cum fulgure & tonitru, alloqueretur, eum terribi audire nolebant, sed Moysen, qui blanditus loquebatur. Sic multi dicunt: nè nobis prædicent angeli, qui nos minis terreant, qui fulminent, & tonent: prædicent nobis homines, qui ut homines loquantur, ornate compositè, leniter, tepidè. Diez. Conc. 1. Dom. 3. adv.

Quem miramur? & quis ibit nobis? Jf. 6. 8. Mittere hic intendit Deus Prophetam, & prius hominem discutit; quærit, interrogat, an legationem obire velit. Mitit item Moysen Ex. 3. 10. nec tamen interrogat, an velit legatione fungi? sed non requisito mandat, ut in Ægyptus abeat, & populum in libertatem asserat. Quæ causa discriminis? S. Basil. in Jf. 6. ideo ab Jsaia consensum extorsit, à Moysè verò non: quia Moysès ad læta, & svavia mittebatur; scilicet ut populum per multa miracula in libertatem assereret. At verò Jsaïas ad carpenda populi vitia mittitur; quod Deus gravissimum putat, & intolerabile. Piana in Eccl. Ethol. 34.

Loquimini ad cor Jerusalem Jf. 40. 2. non ad aures. Hugo Card. in Jo. c. 9.

Vade & clama in auribus Jerusalem. Jer. 2. 2. *Clama,* inquit, non cane. Quòd si necessarius tonitru fragor, ubi sermo ad Jerusalem; nos, qui coærcatos unum in cœtum, Arabes, Medos Ægyptios, & forsân Gomorrhæos alloquimur; quomodo fulmen in lyram mutamus? &c. *Clama,* inquit, non cane; Syren aliàs es, non Propheta, Oliva t. 2. Strom. hic.

Ubi est verbum Domini? Jer. 17. 15. In quo loco serid, & cum fructu, prædicat, qui prædicat? Jer. 23. 28. *Qui habeat sermonem meum, loquat ur sermonem meum verè.* S. Hier. hic meus enim sermo nuntiat futura sup-

plia, ut deterreat homines à peccando; & palis peccatorum comminatur incendium: ut corda dura, & instar filicis indomabilia, sermone sui malleo conterantur: auferens cor lapideum, ut ponat pro eo cor carneum, molle: videlicet & quod possit Dei suscipere, & sentire, mandata. Oliva t. 2. conc. 3. festo S. Andrea.

Ex Novo.

Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum cœlorum. Matth. 3. 2. Joannes, cum propinquum caneret regnum; non ad choreas, non ad citharas, non ad ornamenta metallorum, excitavit animos Judæorum; sed ad esulatum, & lacrymas, provocavit. Et sanè regnum istud, hoc est, regem regum asperò pœnitentiæ apparatu gaudere, ex eo constat vel maximè: quòd in ardente rubo adventus sui primas, ut ita dicam, lineas ducit; non nisi amaturus in terra insvavia, & dura; cui paratum est folium è spinis in flamma. Oliva t. 2. Strom. hic.

Non li. et tibi habere uxorem fratris tui. Marci 6. 18. O ferventissimum justitiæ Zelatorem! ó Prædicatorem veritatis insignem! O si hodie tales haberemus Prædicatores, qui sic vitia redarguerent, sic zelarent humanam salutem! heu! heu! facti sumus sicut canes *multi non valentes latrare.* Jf. 56. 10. Timeo, ne sanguis animarum vestrarum de manibus nostris in die iudicii requiratur. Speculatores positi sumus in domo Domini, in castris Dei nostri; & videmus gladium venientem, imò inimicos intrà castra jam omnia vastantes: & non solum non excitamus dormientes, ut evigilent; sed & sub cubitis ponimus pulvillos, juxta prophetiam Ezechielis c. 13. S. Thom. Vill. conc. 2. de S. Jo. Bapt.

Quem vos crucifixistis. Act. 4. 10. Libertas Apostolica in publico senatu eis obijcit gravissimum crimen, id est, mortis Christi. Veritas animosa nihil timet. Sylv. hic vide plura hic q. 5.

Et pro me, ut desur mihi sermo in aperi-tione oris mei: cum fiducia notum facere mysterium Evangelii Eph. 6. 19. Rogat, ut Deum orent pro gratia; ut liberè, cum fiducia, sinè metu, Evangelii veritatem loquatur. Piana in Eccl. Ethol. 128.

Ex Patribus, & aliis.

Nunquid ego scripsi hoc? nunquid ego delere illud possum? si delevero, timeo deleri: Illud possum tacere? timeo tacere. Prædicare cogor; territus terreo: timete mecum, ut gaudeatis mecum. S. August. hom. 11. ex 50 S. Doctor, in dicendo melleus; sed ita firmus in igne aeterno intentando divina præcepta spernentibus, ut ab æquissimis minis moveri non potuerit ullò dominantis motu. Dicebat omnibus intrepidè: statuta cœlestia non dicto, sed recito; nec ad vos venio legislator: præco sum eorum, quæ meum ministerium exigit. Quæ iusta sunt, in mentem revoco; præcepta non formo. Veritates, quas promulgo, sunt scriptæ in Ecclesiæ libris: licet eas taceam, essetis nihilominus rei: & ego pro ignavo silentio vocarer ad Deum iudicem, & ad ultres flammæ relegar. Ol. t. 3. con. 29. die Ven. in Quadr.

Si aliquando arguimus, aut reprehendimus peccata vestra, & vos acriter increpamus; incumbit nobis hoc ex officio, sub poena indignationis aeternae. Et, si non fecerimus; sanguinis vestri in Dei iudicio rei erimus. Unde merito clamabat Propheta Is. 6. *5. va mihi, quia tacui.* S. Thom. Vill. f. 1. D. 2. Quadr.

Officium Apostolicum est, praedicare veritatem. S. Thom. in ep. 2. Cor. Lect. 5.

Dura haec, & austera sunt. Sed quid facias? non licet rerum mutare naturas; & nuntiari aliter veritas non potest, quam virtus ipsa exigit veritatis. Dura haec quidam putant, scio, & satis certus sum. Sed quid facias; nisi duris non itur ad Regnum. - Inter haec quid agant? quibus loquendi à Christo officia mandantur? Deo displicent, si tacent; hominibus, si loquantur. Sed, ut Judaeis Apostoli responderunt Act. 5. 29. *Obedire oportet Deo magis, quam hominibus.* Salvian. l. 3. ad Ecclesiam Catholicam.

§. XXI.

Concionator non aduletur, non fit mollis.

Symbola de mollibus.

Quem, Gen. 40. 2. 16. Vulgata vocat *pistorum magistrum*, Sept. & Philo, nuncupat *principem coquorum*. Philo l. Joseph: quid inter coquos, & medicos, interfit, quis non videt? Si quid ad sanitatem conducit, etiamsi aegrum ingratum videatur, solum magnò apparant studio. Illi contra sua via curant, utilia negligunt. Ergo medicis in civitate similes sunt Magistratus, Iudices, Praedicatores; providentes communi salutis, ac securitati. Arcones in Is. 3. Discursu 1.

Deteriores molles Concionatores ipsis nautis, quos legimus Jonæ 1. 5. 6. ad Jonam esse, nè, furenti Dei severitate, dormiret. Hi verò ad Dei fluctus mulcent, & sopiunt. Lacte potant Sifaras Jud. 4. 19. ut ipsa oblivione supplicii trahant in se coedem, & pereant imparati. Erigamus, si pereuntes curare satagimus cum Moysè, non columbam, sed serpentem aeneum, Num. 21. 8. Quæ terrent, medentur; compelle intrare minis; terrore timorem improvisæ mortis incute; peccantes eoque accedere cum fletu ad aegrum, qui tollit peccatum Mundi. Oliva l. 11. Strom. §. Erunt signa.

David autem psallebat manu sua. 1. Reg. 18. 10. Putas, quia convalescet Saul hac arte curatus? imò verò vehementius coepit saevire, & furere. Sanè cithara, & lancea, non bene coalescunt. altera ergo separetur ab altera; aut una alteri permutteretur: qui citharam tenet, hastam vibret; qui verò hastam gestat, pulset citharam. Si David feriat peccantem, & Saul laudet, probè que ferientem; daemone cedet, & Saul revalescet. Poenitens enim blandiri debet medico, non Medicus languido. Certè, si David psallat, Saul saeviet: non enim hoc genus daemones delictis fugatur. Cinere, sacco, vulnere, scelus extruditur. Rarò benè curantur Magna-

Polyanth. Sacr. Tom. I.

tes: quia, qui eos sanat, canit, non ferit. Oliva l. 10. Strom. hic.

Va, qui confuunt pulvillus. Ezech. 13. 18. Cum aliquis aptus moribus populi, ut placeat eis, quibus aures pruriunt, loquitur, quæ gratanter accipiunt; loquitur, quæ vicina sunt voluptati: talis magister confuit cervicalia sub omni cubito manûs. Origenes hom. 2. hic.

Ad hoc pulvillus ponitur, ut melius quiescamus, Quisquis ergo malè agentibus adulatur, pulvillum sub capite vel cubito jacentis ponit; ut, qui corripit ex culpa debuerat, in eo fultus laudibus mollior quiescat. S. Greg. 18. mor. c. 3.

Verba sapientum sicut stimuli, & quasi clavi in alium defixi. Eccl. 12. 11. In quem locum S. Greg. hom. 6. in Evang. clavis, ac stimulis, sapientum verba comparantur: quia culpas delinquentium nesciunt palpare, sed pungerè.

Es eis quasi carmen musicum, quod suavi, dulcis, sono canitur: & audiunt verba tua, & non faciunt ea. Ezech. 33. 32. S. Hieronymus in praefat. lib. 5. ad Gal. ait, hoc multis Praedicatoribus convenire. Mendoza in 1. Reg. 3.

Dic ut lapides &c. Matth. 4. 3. Moraliter: diabolus persuadet Praedicatori, ut doceat lapides, id est, comminationes emolire, propter temporale emolumentum. Modò enim verbi sunt in panes; nec invenitur lapis, quò projiciatur peccator. Hugo Card. hic.

Concionator non - adulans aestimatur, & est admirationi. De Christo Domino.

Tristitia multa pro suggestu dixerat Christus: Matth. 22. 13. poenam non vestitum nuptiali: de virginitate, de castitate, multa praemiserat; & subdit tamen Matth. 4. 33. *& audientes turba mirabantur in doctrina ejus.* Pinna in Eccl. c. 4. Ethol. 57.

Stupebant super doctrina ejus. Marci 1. 22. Quid stupent? nonne ex Hebraea Schola multi probatae sapientiae, & eloquentiae, unum pro omnibus Gamaliele nomine, de quo Act. 5. 34. Cur non stupent Gamaliele scientie differente, sed Christo vel modicè docente? Addit Marcus ibi. *erat enim docens quasi potestatem habens.* Quod Victor Antioch. ita explicat: non loquebatur ad gratiam; nec auditorum laudes captabat. Sciebant eum adulatoribus durum esse; quibus blandè alloquentibus Matth. 22. 16. *Magister scimus &c.* ille durè respondet v. 18. *quid mentatis hypocrisis?* Sciebat daemone malè adulantem, cum proclamaret Marci 1. 24. *Jesus Nazarene!* à Christo rejectum silentio imperato: *obmutescit.* Inde stupebant super doctrina ejus. Velloso in Judith. 2. Cur stupebant? quia non loquebatur ad gratiam, neque ulli prorsus adulabatur; nec auditorum laudes captabat: sed erat sermo ejus in potestate: hortabatur enim non ad quævis promissuè, sed ad coelestia, & animae salutaria; perfidisque, ac obstinatis peccatori-

R r bus

bus impeterritè supplicia comminabatur. Vi-
gor Antioch. hic.

De S. Joanne Baptistâ & aliis.

Joseph utriusque servi Pharaonis somnium interpretatur; & alterum in crucem agendum prædicit, alterum in pristinam dignitatem eve-
hendum. Quomodo ostendit hæc vera esse? nunquid non Dei est interpretatio? Hæc non semper læta prædicit, sed quandoque tristia. Nec tamen iratus fuit pistorum magister, quòd illi tristia prædixerit. Non ergo credat Concionator, odium auditorum se subiturum, si acriter pungat. Pinna in Eccl. 4. Ethol. 57.

Vos estis sal terra. Matth. 5. 13. Sal ingratus non est ob mordacitatem; imò ob hoc maximè expetitur: Ergo tu, cujus curæ commissum est, populi crimina carpere; instar salis morde: ob hoc vel unum maximè populum in conciones attrahas. Pinna in Eccl. Ethol. 56.

Et interrogabans eum turba. Luc. 3. 10. En, Joannes, cum auditores suos genimina viperarum appellasset, cum eis divinam impendere securim clamaret; mox à turba, publicanis, militibus, convenitur; ejusque rogatur sententia de recto ad cælum calle. Hæc vera benevolentia, Prædicatore digna est; quam ab auditoribus non laudes extorquent, sed minæ. Et sanè hoc sibi Concionator persuadeat: tum magnificandum se ab auditoribus; non cum eos palpaverit, sed cum eorum vulnera secuerit. Ol. l. 13. Stromat. hic.

Alia motiva non adulandi.

Verba sapientium sicut stimuli. Eccl. 12. 11. Notandum, quòd dicuntur verba sapientum pungere, non palpare, nec molli manu attrahere lasciviam; sed errantibus, & tardis, penitentia dolores, & vulnus, infigere. Si cujus ergo sermo non pungit, sed oblectationem facit audientibus, iste non est sermo sapiens. S. Hier. Corn. hic.

Vos estis sal terra. Matth. 5. 13. Comparat Deus Concionatores non cum melle, sed sale. Non adulare; sed argue, increpa; non quare gratiam, sed animas hominum. Diez. Præl. Conc.

Durissime videor, quia non blandior; quòd metum incutio, quòd amico cupio initium sapientia? sic mihi contingat semper beare amicos, id est, terrendo salubriter, non adulando fallaciter. S. Bern. ep. 9.

Rex iste, (Christus) nemini blanditur; sed sunt stimuli, & quasi clavi in altum defixi. Ità recta sunt verba ejus; ut judicet, & probet eos, qui regnò suo digni habeantur. Hoc itidem, ejus exemplò, faciendum est cunctis regni ejus adjutoribus; ut videlicet nemini adulentur, delectati numerò discipulorum; sed prædicent illis dura, & aspera, per quæ itur ad Deum. S. Rupert. in Evang. c. 19.

§. XXII.

Concionator non respiciat personas.

Num. I.

Figure, & Symbola.

Qui facis Angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem urentem. Psalm. 103. 4. De igne Aufonius: ignis natura semper urere, & æquali vi cedros, ac pinos, inflammare. Nec fumarii pastorum vilitate abstrahitur, nec regii camini sublimitate allicitur. Dic idem de sole, luna, sale &c. Escob. t. 3. Coll. Chr. Obs. 4.

Qui emittis fontes in convallibus. Pf. 103. 10. Convalles humilitatem significant, quæ nunquam sine fonte gratia est. Non est autem insolens; ut, qui montes sunt propter S. Spiritus altitudinem, convalles sint, propter sui Spiritus humilitatem. S. Prosper hic.

Ad alligandos reges eorum in compedibus. Pf. 149. 8. En murus concionatoris, injicere manicas, & compedes, & alligare etiam reges, & principes viros; nec consulentibus respondere omnia licere. Marci 6. 18. *Non licet tibi, Sit vox clamantis.* Luc. 3. 4. Vox ad omnes æqualiter pervenit; & quidem magis ad viciniores concionatori. Vox item sine carne, & corpore: non dolet percussa, nec percuti potest; non audit, sed auditur. Pinna in Ecclesiasticum Ethol. 127.

Quasi tuba exalta vocem tuam. II. 58. 1. Sicut tuba in castris omnes compellit, omniumque auribus instrepat, tam Ducis, quam militis; tam principis, quam gregarii, aut lixa: ità vox Concionatoris in Ecclesia adversus omnes exclamare, magnos & parvos compellare; principes, & plebem, ad penitentiam vocare, vitisquæ omnium, sine ullò discrimine, bellum indicere debet. Bess. D. 2. adv.

Qui sunt isti, qui ut nubes volant? II. 60. 8. Patres per hos, Concionatores intelligunt; quos idèò nubibus comparatos ajunt: quòd, sicut nubes, dum aquam è terra, & mari, exfugunt; dum plenæ fuerint, eandem hinc, & illinc, sine ullò discrimine effundunt; nequaquam anxie, utrum in principis alicujus, aut agricolæ, agrum ea decidat: ità nubes illæ supernaturales Ecclesie, verbò Dei turgidæ; dum sanctum, & benedictum Evangelii liquorem effundunt; promiscuè illum, sine ullò respectu, aut exceptione, tam in pauperis, quam divitis, animam emittere debent. Bess. ut supra.

Mittam eis multos venatores; & venabuntur eos de omni monte, & de omni colle. Jer. 16. 16. Sicut venator nulli animali parcat; sed nullum laborem subterfugit; modò ut lepuleculum, modò ut vulpem, aliàs cervum, aliàs aprum, aut lupum, vel aliam feram, comprehendat: ità Concionator modò agricolam simplicem, & instar leporis meticulosum; modò caudicum instar vulpis astutum; modò, lupos, & apros, depulatores illos provinciarum; modò cervos ge-
ges

ges inquam, in casses trahat; atque ita in omni monte, & colle venerit. Id. cit.

Cornua in manibus ejus. Ante faciem ejus ibit mors. Hab. 3. 4. 5. Theophyl. legit. *ante faciem ejus ibit sermo.* Quid sermoni cum morte? sicut mors principes non veretur, sed aequo pede &c. Sic Prædicatoris verbum, in morem mortis, sine personarum respectu, vulnerat Auditores ad vitam. Escob. t. 3. Coll. Chr. Obs. 4.

Vos estis lux mundi. Matth. 5. 14. Sol omnibus lucet, & calor em aequaliter impertitur; nec pauperi minus nec diviti magis, concedit. Paoletti. D. 22. Pent.

Super candelabrum lucerna ponitur. Matth. 5. 15. cum Evangelium in sua libertate prædicatur: porro candelabrum est ipsa libertas, super quam lucerna Evangelij ponenda est. Simon de Cass. l. 7. c. 4.

Viderunt faciem ejus, tanquam faciem Angeli. Act. 6. 15. Quare facies Angelica Concionatori adscribitur? Lorinus asserit, idem esse, vidisse eum angelicâ facie micantem, ac liberè, & sine ullo respectu, Judæos corripientem. Escob. t. 3. Coll. Chr. Obs. 4.

Num. II.

Motiva.

Ex Veteri.

Excusat Moyſes Ex. 4. 10. tardiorē linguam ad loquendum cum Pharaone; & Deus excusationem acceptat, substituitque Aaronem v. 16. quia indignum judicavit Deus; ut is, qui pro Dei honore loquitur; ejusque nomine, ac verba ipsius submisſe, timidè, loquatur; sed clarâ voce intonet; reges, & principes, terreat. Pinna in Eccl. Ethol. 127.

Respondit Balaam - non potero præterire sermonem Domini, - sed quidquid Dominus dixerit, hoc loquar. Num. 24. 13. Dum Madianita veneficus, collega demonum, generositate omnem utilitatem vincente, sic cum rege suo Domino loquitur, summò furore, summâ impotentia faviente: erit Minister Evangelicus tam fociors, & timidus; qui ob leviorē adversitatis suspicionem, aut metu jacturæ non considerandæ, conticeat? cum Deus loqui præcipiat; aut justitia, divinæ voluntati humanam antefereus? O verum non sit, ex ore Magi prodiisse miracula, digna referri in celestem codicem: & in labiis principum murice lucentium, veritatem, quæ florere debuerat, exarescere! Omnes, omnes dicere debetis, nobilioribus, potentioribus proceribus: *non potero præterire sermonem D. Dei mei; sed, quidquid Dominus dixerit, hoc loquar.* Olivat. 2. conc. 10.

Indicavit itaq; ei sermones. 1. Reg. 3. 18. O libertatem in puero giganteam! omnia indicavit, nullò intermixtò fucò inter oraculi fulmina. Ut autem videas; quam id gratum Deo fuerit, mox additur: *crevit autem Samuel, & Dominus erat cum eo.* v. 19. Nota: non Polyant. Sacr. Tom. I.

cum parentes dimisit; non, cum remansit in templo; non cum filiorum scandala exhorruit; non cum surrexit ter, ut obediret, non, cum Domino ministravit; Deus fuisse fertur cum eo: sed cum Dei minas nunciavit Heli; nec canos senis, nec fellam Sacerdotis, nec solum Judicis reveritus, dum Sacerdotem de scelere, & pœna, monet. Oliva l. 10. Strom. §. Puer autem erat minister.

Pepercit Saul, & populus, Agag, & optimis gregibus, - & quæ pulchra erant. 1. Reg. 15. 9. quæ tamen Deus jussit occidi: & idem seipsum proprio cecidit gladio. 1. Reg. 31. 4. Sic Prædicatores adulantes, & parcentes, nè peccatores percutiant verbo Dei, justè verbo Dei percutientur, & damnabuntur. Summa Prædic. Adulatio.

Non ego turbavi Israel &c. 3. Reg. 18. 18. Vide libertatem Eliæ, quæ Achab regi culpam, causamque ficitatis, & famis, à se inductæ, in faciem objectat. Corn. hic.

Non est tui officii &c. 2. Paral. 26. 18. Vide libertatem, vide mentem servire nesciam; vide linguam celos attingentem &c. S. Chryl. hom. 4. de verbis Isaia.

Pro justitia agonizare pro anima tua. Eccl. 4. 33. q. d. justitiæ, & virtutis defendendæ causâ, bellum cum quovis suscipe. Pinna hic Ethol. 57.

Noli esse humilis in sapientia tua. Eccl. 13. 11. Nihil hic contra veram humilitatem; sed contra eos, qui nimium se submittunt, & quædam pusillanimitate aliorum indignationem, vel invidiam, veriti, remissius rem in concionando agunt, quàm par est. Pinna hic Ethol. 269.

Viso Isaia filii Amos. II. 1. 1. Quàm potissimum virtute Propheta hic ceteris præluxerit, nôsse quidem vel maxime liceat ex opere ipsius: utpote qui locutus sit tantâ cum spiritus vehementiâ. Ipsi enim ingenuam in loquendo libertatem invictam, nec servilem, constantiam representans Paulus, universa hæc unâ exprimit sententiâ dicens: *Isaias aude, & dicit.* Rom. 10. 20. S. Chryfost. posteriori proœmiò in II.

Audite verbum Domini principes Sodomorum &c. II. 1. 10. Nota impavidum vatis pectus in objurgandis principum criminibus. Propter hoc forsitan Paulus de Isaia ait Rom. 10. *Isaias autem &c.* Arcon. hic Disc. 5.

Eficiant se ab hominibus. Dan. 4. 22. Fuissent, qui prius deliberationem habuissent, quàm talia dixissent regi; cogitassent; si nuntium feram tam ingratum si hoc eloquar tam liberè; privabor meò munere, collectam gratiam omnem effundam, periclitabor capite: præstat igitur tacere, aliter Daniel. Drex. Daniel. c. 10. §. 2.

Ex Novo.

Christus Dominus.

Non respicias personam hominum. Matth. 22. 16. S. Anselmus: *Scimus, quia visus*

Rr 2

Dei

Dei in veritate dotes; non times prælatam personam; sed indiscretè dicis veritatem majoribus, & minoribus. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Matth. 7. 19. An non, ô Domine Libani cedros à flamma non eximis? Laurus à fulmine immunis, à flamma non erit? An humiles solum myrica væ comminationis feriuntur? in discretè inquit: *omnis arbor.* Non arborum aspicio qualitates; non celsitudinem pondero; sed iniquitatem sterilitatis flagellare volo. *Omnis arbor.* id est, omnis homo, sive rex, sive regulus, sive princeps, sive senior; nulli parcitur, nulli honor defertur; sed *omnis arbor*; sive dives, sive pauper, sive servus, sive liber; sive juvenis, sive senior; non ferens fructum, abscinditur. Efcob. t. 3. Coll. Chr. Obf. 4.

Data est mihi omnis potestas - Eunt ergo docere omnes gentes. Matth. 28. 18. Preme ergo. doctrina enim, & prædicatio Apostolica, ex potestate superna procedit. Tam subditus vobis sit rex, quàm vulgaris homo. Hieron. Ut omnem formidinem auferret à cordibus eorum. Remig. Id. ib.

Exprobravit incredulitatem eorum. Marci 16. 14. Iustitia vindicativa aequaliter fervetur. Inter Apostolos præ aliis habebat Dominus Petrum, Jacobum, Joannem; verum ubi ad reprehensionem ventum est, nullum excipit, sed medius omnes aequaliter excipit. Bæza l. 5. c. 7. §. 1.

Joannes Baptista, & alii.

Omnis arbor &c. Matth. 3. v. 10. Hinc patescit veritas justitiæ in Joanne; qui sine personarum acceptione, peccatores dire redarguit; neminem palpans, nulli blandiens. Dion. Carth. hic.

Quid ex istis in desertum videre? arundinem ventò agitatam? Matth. 11. 7. Non est arundo Joannes; columna est, non movetur ventò, non quatitur timore, non flebitur adulatione: unò, eodèmq; vultu respicit & illos, qui eum laudant; & eos, qui eum vituperant. Sic inimicos, ut amicos, diligit; sic potentes, ut impotentes, arguit. Euseb. Emis. D. 3. adv.

Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Marci 6. 18. Vocem emittebat, quæ possent impuri illi affectus rescindi; vocem emittebat, ægram animam adurentem; *non licet &c.* Possitor legis in regem legis prævaricatorem. O dicendi libertas, quæ regiam injuriam non metuit. S. Basil. Seleuc. or. 48.

§. XXIII.

Concionator sit bonæ intentionis.

Sonet vox tua in auribus meis. Cant. 2. 14. Ut eâ scilicet intentione coram multis sonet, ac in solis Dei auribus sonaret; cui soli cupiat placere; & cujus gloriam in animarum lucris quærat. de Ponte hic §. 3.

In messem suam. Luc. 10. 2. Docet, præcipuum finem Concionatorum esse debere; ut Dei hæreditati proficiant, id est, animarum

proventus; nec suam utilitatem inquirent. Diez. conc. 1. in Com. Evang.

In die magno strivisti is - clamabat. Jo. 7. 37. Prædicator, si quæ homo amat frequentem concionem, quæ Christianus debet exemplò Christi gaudere, quòd multos habeat, quibus profectus causa esse queat. Et Jesus Matth. 5. 1. *videns turbas, ascendit in montem.* Auth. Imperf. videns magnam congregationem populi excitatus est ad docendum. Sic & omnis Sacerdos, cum viderit Ecclesiam plenam, gaudet animus ejus, & delectatur, ut doceat. Si viderit Ecclesiam vacuum, confunditur, & nihil dicere potest. Did. Niff. f. 2. D. 5. Quadr. §. 3.

Non hac sola de causa tam studiosi in dicendo sumus, ut aures vestras oblectemus; vel quòd laudari à vobis cupiamus; nisi lucrum sit vobis ex sermonibus nostris, fatiùs fuerit posthac filere: nollem enim vobis majoris damnationis causa fieri. S. Chryl. hom. 6. in Gen. tom. 1.

Optarim ipse vel millies execrabilis esse, si quem per hoc vestras animas convertere; adeò mihi luce dulcor est vestra salus. - Si quando contigerit vestrum peccare quempiam, dormienti mihi oberflamini. Emoriar; nisi videor simili dolore exanimatis, nisi attonitus! &c. Nam, quæ spes nobis, si vos non proficiatis? Rursus quantum animi solatium, si vos probati sitis! gestire mihi videor, quoties boni quippiam audio de vobis. S. Chryl. hom. 3. in Acta.

Si quis innumeras gemmatas coronas meo capiti nunc imposuisset; non tam lætificaret, quantum in profectu vestro. Imò neque regem sic opinor gaudere, sicut ego de vobis. Quid dicam? si omnibus gentibus adversariis expugnatis victor rediisset, & pretiosâ coronâ plures alias pretiosiores accepisset coronas, & diademata, victoriæ symbola; non opinor sic illum gavisurum in triumphis, sicut ego in profectu vestro. S. Chryl. hom. 11. in Acta.

§. XXIV.

Concionator sit suavis, clemens, pacificus; etiam suavis, & simul fortis.

Stabant super illos piscatores. Ezech. 47. 10. Apostoli vocantur piscatores potius, quàm venatores: quia ipsi non violentis cædibus, sed dulcibus sermonibus, & moribus, suaviter traxerunt homines ad Christum; ac sensim eos in retia Ecclesiæ compulerunt, ut vivos caperent ad meliorem vitam. Corn. hic.

Cum sisset. Matth. 5. 1. ad æternam quietem nos expectare præmonstravit. Docens sedet, ut quietius doceat. Infunditur ocyus in corde audientium emissâ in quiete doctrina; & tenaci memoriâ capitur, quod in tranquillitate à Doctore profertur. Sim. de Cass. l. 10. hic.

Prædicans badiſſimum panis nra mel sylvestre edebat. Marci 1. 4. 6. Vides, qualem hominem hujus gratiæ ducem elegit, melle vescentem, & dulciora melle, utilioraque loquentem. S. Cyrill. Jerof. catech. 3.

Elabete

Habete in vobis sal, & pacem habete in ser vos. Marci 9. 49. Sal significat sapientiam. Vult Christus, ut, quæ dicunt Apostoli, paratè explicent, non timore Pharisæo, nec bile hæretica. Velloso in Judith 6. Paræn, 49.

Canes lingeant ulcera ejus Luc. 16. 21. In mystico sensu per eos Prædicatores intelliguntur, qui linguâ solantur angustias miserorum. Sim. de Cast. l. 6. c. 12.

Cum esses sub sicco, vidi te. Jo. 1. 48. ubi Nathanael convitium Christo dixerat: à Nazareth posesi aliquid boni esse? victus à Magistro pacato Nathanael ait: *Rabbi, tu es filius Dei.* v. 49. Unde tanta vis Christo ad victoriam? Inde collegit omnium scientem Filium Dei esse, qui verbis morsus non remorderet, sed laudaret v. 47. *ecce verè Israelita.* S. Chryl. hom. 29. in Jo. ex quo maximè illum sibi conciliavit; cum eum non reprehendit, sed laudibus profectus est. Velloso in Judith 5. Paræn. 49.

Habebat in manu sua libellum apertum, Apoc. 10. 2. *sed iris in capite ejus* v. 1. quæ quidem pacis tessera est. Gen. 9. 13. *arcum meum ponam in nubibus.* Velloso in Judith. 5. Paræn. 49.

Oportet te iterum prophetare gentibus. Apoc. 10. 11. Ne tamen tetricus in dicendo Magister esset, sed melle dulcior flueret oratio; librum jussus edit: *& erat in ore meo sanguinem mel dulce.* v. 10. Id. in Judith. 7. Paræn. 7.

Sacerdotes, sicut apes de divinarum flosculis suavia mella conficiunt; & quidquid ad medicinam pertinet animarum, oris sui arte componunt. Rectè comparantur apibus Sacerdotes; quia, sicut apes, castitatem corporis præferunt, cibum vitæ cælestis exhibent, aculeum legis exercent.

TITULUS XXIV. CONCORDIA.

§. I.

Figure, Symbola, Allegoria.

Ex Veteri.

Spiritus Dei ferebatur super aquas. Gen. 1. 2. Subcælestes aquæ oportebat, ut congregarentur in unum; proinde, quia *spiritus Dei ferebatur &c.* ut intelligamus: aquas dispositas ad operationem divinam, hominum voluntates; super quibus fertur spiritus voluntatis divinæ, quas in unum jubet congregari divina voluntas; in unum baptisma, in unum corpus Ecclesiæ, atque Fidei, & virtutis; in unum finem, in unum velle, in unum amorem, in unum Redemptorem omnium Christum. Sim. de Cast. l. 8. c. 37.

Puri enim ad sanctificationem, suaves ad refectionem, severi sunt ad ultionem. S. Ambr. l. 83.

§. XXV.

Concionatori conceditur relaxatio.

Preparavit Dominus Deus bederam. Jon. 4. 6. Laboraverat enim: quasi debita sit illa relaxatio, & quies, homini, qui laboraverat. Fernand. in Gen. 8. sect. 5.

Venite seorsum, & requiescite pusillum. Marci 6. 31. Per hoc Christus D. Ecclesiæ Doctores, & Pastores, monet; nè externis turbis perpetuò se dedant; sed privatim sæpe, secretòque, agentes animum colligant; eundemque à publicis negotiis, & occupationibus, quantum res patitur, itentidem sevoent. Docet per hæc eadem etiam, in verbi Ministerio defudantes nonnunquam respirare, & interquiescere; seseque, & corpus suum, suo tempore curare, & reficere debere; maximè verò post ministerium absolutum. Vid. Antioch. hic.

Discipuli convenientes ad Jesum, renuntiaverant, quæ egerunt, & docuerunt. Marci 6. 30. Audit Christus id libenter, ac dein ducit illos ad secessum amœnitatis rusticanae. *Venite seorsum, & requiescite pusillum.* Theophyl. credit id à Christo institutum: ut sciant Pastores laborantes in verbo, & doctrina, dignos esse, quibus sua detur quies, & non semper intendant laboribus. Quod si laborem piscandi jubet Jo. 21. 6. *mittite in dexteram navigij rete;* ubi imperata fecerunt, mox invitantur ad prandiolum. v. 12. *venite, prandete.* ut benevolè discipulos à labore per cibum refocillet. Sic Euthymius. Velloso in Judith. 3. Paræn. 15. vide hæc plura.

In rerum exordio laudavit Deus opera suas Gen. 1. 3. lucem &c. *vidit, quod esset bona.* Et tandem, creatis omnibus rebus, ait sacer textus: *viditq; Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona* v. 31. Ita notat Aug. l. 13. Conf. c. 28. Septies numeravi, scriptum esse, te vidisse, quia bonum est, quod fecisti; & hoc octavum est: quia vidisti omnia, quæ fecisti. Et ecce non solum *bona*, sed etiam *valde bona*, tanquam *simul bona*. An rebus creatis Deus addit novam perfectionem? haud; sed simul quia sunt, valde bona sunt. hoc est: mirabili contentu, & concordia, Universi componebant pulchritudinem. Did. Castillo Illat. 10.

Divisit ea per medium &c. Gen. 15. 10. Animalia dividuntur: quia inter malos semper sunt jurgia, & discordia. Quia ubi quilibet qua-

Rt 3